

De culturele en literaire waarde van een songtekst

Een bijdrage van singer-songwriters

Jotie Groenwals

Masterproef aangeboden binnen de opleiding
master in de Culturele Studies.

Promotor Mevr. Mieke Bleyen
Academiejaar 2013-2014.

159566 tekens

Inhoudsopgave

1. INLEIDING	4
1.1. AANDACHT VOOR DE SONGTEKST	4
1.2. HOOG VERSUS LAAG.....	5
2. POËZIE OF 'SLECHTS' EEN SONGTEKST.....	9
2.1. EEN VERGELIJKING TUSSEN TWEE VORMEN.....	9
2.2. READ VS SUNG	11
2.3. OP ZOEK NAAR GELIJKENISSEN.....	15
2.4. DE NOBELPRIJS	17
2.5. BIJDRAGE GEERT BUELENS	19
2.6. DE LITERAIRE WAARDE: SAMENGEVAT	21
3. DE SONGTEKST NADER ONDERZOCHT	23
3.1. EEN COMBINATIE VAN WOORDEN EN MUZIEK	23
3.2. MANIER VAN SCHRIJVEN	24
3.3. TEKST IN DIENST VAN MUZIEK OF MUZIEK IN DIENST VAN TEKST?.....	25
4. DE SINGER-SONGWRITER (DOELGROEP).....	29
5. VELDONDERZOEK.....	33
5.1. DOEL.....	33
5.2. METHODE	35
5.3. VERLOOP VAN HET INTERVIEW	35
5.4. RESPONDENTEN	36
6. ANALYSE	40
6.1. DE SONGTEKST NADER BEKEKEN	40
6.1.1. <i>Het belang van de tekst</i>	40
6.1.2. <i>Melodie en tekst</i>	42
6.1.3. <i>Manier van schrijven</i>	46
6.2. POËZIE OF SLECHTS SONGTEKST?	47
6.2.1. <i>Waaruit bestaat een goede songtekst?</i>	47
6.2.2. <i>Zijn songteksten en poëzie vergelijkbaar met elkaar?</i>	49
6.2.3. <i>Zijn songteksten en poëzie evenwaardig?</i>	52
6.2.4. <i>Songtekst zonder muziek?</i>	55
6.2.5. <i>Hoe moet men songschrijvers benoemen en categoriseren?</i>	56
6.2.6. <i>Beïnvloed door poëzie?</i>	58
6.3. TAALKEUZE	59
7. DE WAARDE VAN EEN SONGTEKST.....	61
7.1. CONCLUSIE	61
7.2. SLOTOPMERKINGEN	66
8. BIBLIOGRAFIE.....	68
9. BIJLAGEN	71

Abstract

This master thesis is about the literary and/or cultural values that song lyrics of singer-songwriters possibly contain. Firstly, a longstanding discussion about the topic has been clarified. For this purpose, a number of authors with very differing viewpoints about the similarities and differences between song lyrics and poems were discussed. The dominant question was whether or not those both art forms can and should be compared. Secondly, a few articles about the characteristics of song lyrics were cited. This was done because a better understanding of song lyrics is required when you want to make a statement about their inherent value. But all these articles, books and studies didn't provide sufficient clarity. That's why this study adds the thoughts, insights and opinions of singer-songwriters themselves. They know better how a song lyric is written and therefore what specific characteristics one should take into consideration. This approach was rather new but proved justified. The interviews, with nine Flemish musicians, provided some interesting insights. The artists mostly agreed with the group of authors that suggested that song lyrics are very different from poetry and that it isn't advisable to make comparisons. This doesn't mean, however, that lyrics do not have some value within the artistic field. They are an important factor of the music of singer-songwriters. Different reasons were given from which we can conclude that good song lyrics have great qualities and great cultural value. It is somewhat less clear if they also have great literary value (it depends on your definition of literature), but there are certainly examples of singer-songwriters that are great writers in the traditional meaning of the word. Although they were most often referred to as exceptions.

1. Inleiding

Deze masterproef onderzoekt het belang en de waarde van songteksten binnen de populaire muziek. Meer in het bijzonder gaat het over de muziek van singer-songwriters omdat een songtekst binnen dit genre van groot belang is.

De term 'waarde' is een essentieel begrip voor dit onderzoek maar het is ook een begrip dat moeilijk te vatten is. Wanneer en waarom kunnen we iets bestempelen als waardevol voor een cultuur? Heeft een songtekst bijvoorbeeld een literaire waarde, vergelijkbaar met die van een gedicht? Of kan men de songtekst niet met andere tekstvormen vergelijken omdat het zijn waarde vooral verkrijgt door de koppeling met de muziek?

Deze vragen geven een indicatie van de complexiteit van dit thema, en nog veel meer vragen kunnen in deze context geformuleerd worden. Het voornaamste doel van deze uiteenzetting zal daarom bestaan uit het zoeken naar antwoorden op een aantal essentiële vragen. Ik zal dit proberen verwezenlijken door enkele discussiepunten vanuit een ander standpunt te bekijken, namelijk dat van de singer-songwriter zelf. Daarvoor werden een aantal interviews met eigentijdse, Vlaamse muzikanten uitgevoerd. Zij konden duidelijkheid brengen over enkele specifieke zaken, waarover wetenschappelijke auteurs geen kennis hebben.

1.1. Aandacht voor de songtekst

Recent is er in de media (uitzonderlijk?) aandacht besteed aan songteksten. Op Radio 1 waren er de muziekprogramma's: 'Schrijver zoekt zanger' en 'Closing Time – Pol & Soc'. In het eerste programma werd een aantal zangers gevraagd een nummer te maken dat geïnspireerd was op een tekst van een bekend auteur. In het tweede programma besprak Stijn Meuris (zelf muzikant/tekstschrijver) wekelijks songteksten van maatschappijkritische of geëngageerde artiesten. De klemtoon lag in beide programma's dus vooral op de teksten van populaire songs en niet op deze muziek zelf. Dat is niet zo vanzelfsprekend omdat taalbeheersing in onze cultuur niet geassocieerd wordt met popmuziek. Daarom is het mogelijk dat een groot deel van de muziekluisteraars meer aandacht besteedt aan de muzikaliteit dan aan de tekst van een nummer.

De laatste decennia zijn er echter heel wat voorbeelden geweest van muzikanten die met grote zorg en vernuft een songtekst creëerden. Hierdoor ging men zich realiseren dat ook teksten belangrijk zijn en een grote rol kunnen spelen in de popmuziek. Muziek kan gedragen worden door woorden of een

thema. (Dit was trouwens voor het ontstaan van de popmuziek als genre ook al het geval, denk bijvoorbeeld aan de bluesmuziek uit de jaren 20. Het is dan ook geen ontdekking maar het besef raakte breder verspreid door de opkomst van iconen als Bob Dylan, Leonard Cohen, Patti Smith, ...).

1.2. Hoog versus laag

Door deze groeiende aandacht voor songteksten van popmuziek ging men zich ook meer en meer afvragen hoe waardevol deze teksten waren. Maar deze vraag bleek niet zo eenvoudig te beantwoorden. Een langdurige discussie was het gevolg. Verschillende standpunten over de literaire en culturele waarde van een songtekst leven nu reeds jarenlang naast elkaar.

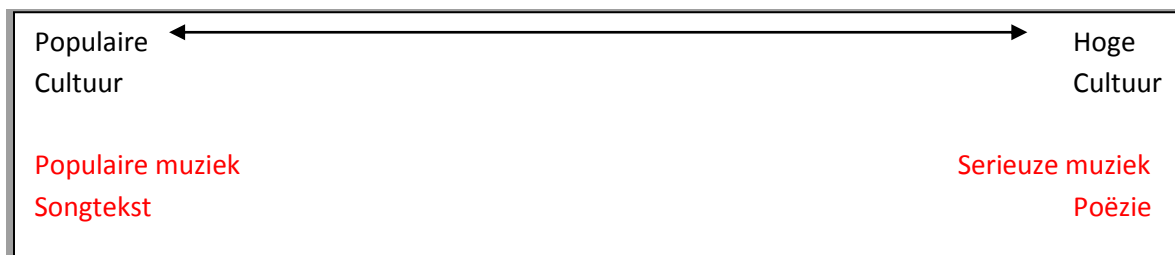
Binnen deze discussie wordt vaak de vergelijking gemaakt tussen songteksten en poëzie. Dit doet men omdat poëzie, algemeen aangenomen, een onmiskenbare literaire waarde bezit. Het is dus een manier om tot een conclusie te komen over de literaire waarde van een songtekst. Op die manier is het mogelijk om twee extreem uiteenlopende standpunten in te nemen (hoewel er meer dan twee soorten meningen bestaan). Je kan ten eerste stellen dat muziek niet vergeleken mag en kan worden met poëzie omdat een gedicht een hoge kunstvorm is terwijl een songtekst een lage kunstvorm is. Poëzie wekt immers iets los bij degenen die er zich in kunnen verdiepen. Ze daagt de lezer uit en kan deze vervolgens verrijken. Een songtekst daarentegen staat uitsluitend in dienst van amusement van de massa en wordt als een gestandaardiseerd product gemaakt, volledig in dienst van de muziek. Daartegenover staat een groep die de literaire waarde van songteksten verdedigt. Deze mensen zijn van mening zijn dat een songtekst, indien deze geschreven werd door een begaafd artiest, een waardevol kunstwerk is. Volgens hen is er geen verschil tussen de literaire capaciteiten van een dichter en die van een songschrijver. Ze zijn in staat hun product even artistiek en lyrisch vorm te geven.

Deze twee meningen maken deel uit van de bredere maatschappelijke discussie over de grens tussen hoge cultuur enerzijds en populaire cultuur anderzijds, een onderscheid dat diep ingeworteld zit in onze samenleving (Shain, 167, 2005). En popmuziek bevindt zich middenin de discussie omdat het één van de grootste voortrekkers van de populaire cultuur was tijdens de tweede helft van de twintigste eeuw (denk aan Elvis Presley) (Shain, 169, 2005). De discussie over songteksten, zoals we nog zullen zien, werd eigenlijk altijd op dit niveau gevoerd. Hoewel sommigen van mening zijn dat de distinctie voorbijgestreefd is, denken velen nog steeds in termen verbonden aan hoge en lage kunst (Ganse, 1974, 7; Shain, 167, 2005). Het onderscheid komt overeen met de socio-economische hiërarchie in de westerse samenleving (Ganse, 1974, 7), waarbij hogere klassen vooral hoge

cultuurvormen zullen consumeren en lagere klassen veeleer de mainstream, populaire cultuurvormen (Ganse, 1974, 7). Hieruit vloeit het waardeoordeel dan ook voort.

Eén van de allerbelangrijkste denkers over dit thema was ongetwijfeld Theodor Adorno van de Frankfurter School met zijn 'Aesthetic Theory'. Populaire cultuur bedreigde volgens hem de authentieke cultuurbeleving die hoge cultuur was, maar door de cultuurindustrie verdreven werd. Deze industrie zorgde ervoor dat kunst en cultuur gelijkvormig en uniform werden. Ze stonden ten dienste van de kapitalistische maatschappij, waarbij een kunstmatige vraag gecreëerd werd naar wat deze maatschappij aanbood (Enzo, 2004, 550). Daarbij focuste Adorno trouwens vooral op muziek. Er waren voor hem twee soorten muziek: populaire muziek en serieuze muziek (Paddison, 1982). Bij de eerste stond het woord standaardisatie centraal. Alle populaire muziek wordt volgens Adorno op een eenvormige manier geproduceerd, met dezelfde onderwerpen en dezelfde regels. Elke detail wordt daardoor vervangbaar. In tegenstelling tot serieuze muziek waarbij elke detail uniek en onvervangbaar is en daardoor ook van hogere waarde (Paddison, 1982). We kunnen ons inbeelden dat Adorno poëzie en songteksten, aangezien het een onderdeel is van populaire muziek, ook in tegengestelde categorieën zou indelen.

Schematisch zou het onderscheid tussen hoge en populaire cultuur er als volgt uitzien:

Dit is het traditionele of conservatieve idee over popmuziek. Zijn kritiek op populaire muziek wordt tegenwoordig echter als het minst overtuigende onderdeel van zijn analyse over westerse muziek van de twintigste eeuw beschouwd (Paddison, 1982). Adorno zou vooringenomen, arrogant en zelfs ongeïnformeerd zijn over het thema (Paddison, 1982).

Een belangrijke kanttekening, in het kader van het huidige onderzoek, is dat Adorno wel grote waarde hechtte aan de 'lyric poetry'(zie verder), meer bepaald aan het subjectieve aspect van deze poëzie. Hij schreef er mogelijkheden aan toe om de kapitalistische maatschappij aan het einde van de 19de eeuw bloot te leggen. We kunnen ons daarbij de vraag stellen in hoeverre 'lyric poetry' en songteksten vergelijkbaar zijn.

Dit geeft aan dat de discussie zeer complex en genuanceerd kan worden. De twee meningen/groepen die ik bij wijze van voorbeeld gaf zijn ook niet de enige mogelijkheden om dit thema te behandelen. Voor sommigen is het onderscheid tussen hoge en lage kunst voorbijgestreefd, of is het niet relevant en bevorderend om vergelijkingen tussen kunstvormen te maken. Zo erken je immers het bestaan van dergelijk onderscheid (Shain, 169, 2005). Voor heel wat verschillende standpunten kunnen sterke argumenten gebruikt worden, wat de hele discussie niet makkelijker maakt.

De moeilijkheden beginnen al wanneer je beide expressievormen probeert te definiëren en vergelijken. Algemeen kan je stellen dat een gedicht en een songtekst niet hetzelfde zijn. Een gedicht staat eerder op zichzelf, terwijl een songtekst deel uitmaakt van een lied. Een gedicht verschijnt in een dichtbundel terwijl een songtekst in het cd-boekje staat dat bij de cd hoort. Een ander essentieel en duidelijk onderscheid is dat poëzie gelezen of voorgelezen wordt (door de consument of de auteur) terwijl de songteksten gezongen worden. Ze als één en dezelfde kunstvorm beschouwen, wordt dus moeilijk. Het is duidelijk dat ze niet met dezelfde intenties gemaakt worden. Maar mogen ze op dezelfde manier beoordeeld worden? Want ondanks deze verschillen vallen er ook heel wat gelijkenissen op. Beide zijn het immers relatief korte teksten die vaak gebruik maken van versregels of rijmschema's en een bepaald gevoel of verhaal via enkele doelbewust gekozen woorden proberen over te brengen.

Poëzie en muziek gaan bovendien al vele jaren samen. Reeds in de oudheid was er sprake van een genre genaamd 'Lyric Poetry' in Griekenland, Rome en China (Blasing, 2007). In het algemeen gaat het over poëzie die aan bepaalde rijmschema's voldoet en die gaat over persoonlijke gevoelens (relaties, seks, het persoonlijk en huishoudelijk leven) (Blasing, 2007). Griekse Lyric poetry was poëzie die muzikaal begeleid, meestal door een lier, en soms gezongen werd. Poëzie wordt tegenwoordig trouwens nog regelmatig begeleid door muziek, bijvoorbeeld door elektronische beats (denk aan bepaalde genres van hip hop of een poëtische performance met muzikale begeleiding). Er zijn dus manieren waarop de verschillen tussen beide genres overbrugd worden.

Maar over het genre 'Lyric Poetry' zelf zijn verschillende meningen. Sommige dichters vinden dat het niet voldoet aan de vereisten van waardevolle poëzie. Zo lieten onder andere T.S. Eliot en Ezra Pound weten dat Lyric Poetry voor hen de complexiteit van de gedachten niet tot uiting kon laten komen (Blasing, 2007). Toch overleeft het genre nog steeds. In de achttiende en negentiende eeuw schreven beroemde en bekende auteurs als Robert Burns en John Keats in deze traditie (Blasing, 2007). En na de tweede wereldoorlog kwam het persoonlijke en het ritmische (d.m.v. rijmen) van dit genre terug

naar voor met poëten die in de voetsporen traden van bekende figuren als Silvia Plath (Blazing, 2007).

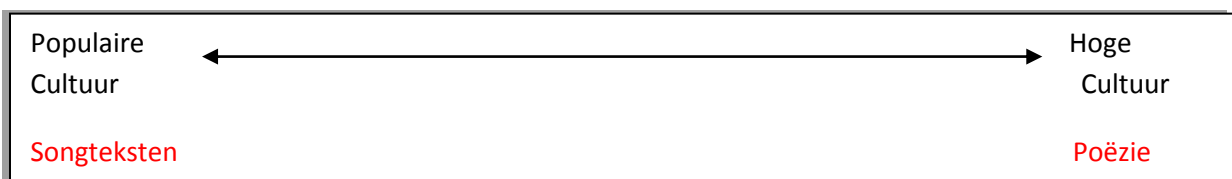
Het mag dus al langzamerhand duidelijk worden dat deze materie veel complexer is dan op het eerste zicht lijkt. In wat volgt bespreek ik enkele auteurs die het hadden over poëzie en 'song lyrics' en hoe ze beiden kaderen binnen de discussie over hoge en populaire cultuur. Dit kan een aantal interessante inzichten over de waarde van een songtekst opleveren.

2. Poëzie of 'slechts' een songtekst

2.1. Een vergelijking tussen twee vormen

Dat de discussie al lang bezig is, bewijst het werk van Bluestein. In 1970 bouwde hij verder op een discussie die al jaren bezig was, zelfs voor het begin van de popmuziek. Hij verwees naar een situatie die T.S. Eliot in zijn tijd al beschreven had. Eliot constateerde een problematische afstand tussen de poëet en zijn publiek (Bluestein, 1970, 374). Deze figuurlijke afstand was allesbehalve aanwezig bij andere vormen van entertainment, zoals bij de populaire komieken uit de Music Hall traditie. Hij verlangde daarom naar een gelijkaardige positie voor de poëzie, om de afstand tussen artiest en publiek te overbruggen (Bluestein, 1970, 374). Bluestein bouwde verder op dat werk omdat hij in zijn tijd iets gelijkaardig opmerkte. Folkzangers zoals Bob Dylan en Woody Guthrie bereikten op een bepaald moment een heel groot publiek. Hij bedoelt daarmee niet dat, zoals sommigen beweerden, Dylan of Guthrie de grote poëten van de 20ste eeuw zijn, maar wel dat ze erin slaagden om veel mensen te bereiken met hun woorden. Ze zorgden ervoor dat de folktraditie, die volgens Bluestein muziek en elementen uit de literatuur en poëzie met elkaar vermengde, een groot publiek kreeg (Bluestein, 1970, 378-382). Op die manier brachten ze hun publiek in contact met de poëzie, die voor een groot deel van zwarte origine is, waaruit ze hun inspiratie haalden. Op die manier komt een blank publiek in contact met zwarte cultuur. (Bluestein, 1970, 384). Men mag niet vergeten dat een man als Dylan, over wie we het nog veelvuldig zullen hebben, volledig ingebed was in zowel een muzikale als een literaire traditie. In dit laatste geval gaat het voornamelijk over die van de 'Amerikaanse Beat Generation' (bv. Kerouac, Ginsberg) (Wright, 2012).

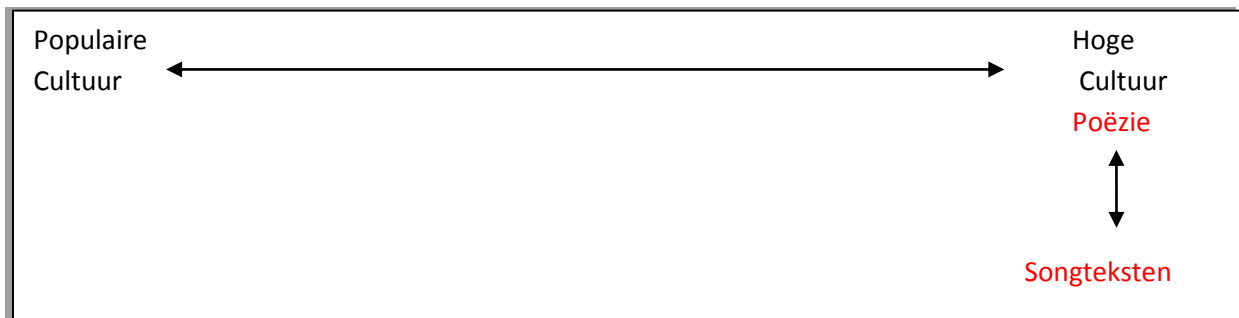
Maar toch, zegt Bluestein, zijn deze folkzangers niet helemaal capabel om eenduidige poëzie te creëren. Het blijft eerder bij een primitieve afspiegeling van het echte werk (Bluestein, 1970, 384). Hoewel hij het nooit concreet verwoordde, wordt zijn persoonlijke voorkeur voor poëzie toch duidelijk. Hij schrijft een hoger waardeoordeel toe aan 'echte poëzie'. Dit doet hij onder andere door het als authentiek te bestempelen terwijl songteksten louter afgeleiden zijn. Hij erkent bepaalde artistieke kenmerken van songteksten, maar dit zijn voornamelijk elementen die van poëzie 'geleend' werden.

Twee jaar later schreef Richard Goldstein een boekje waarin hij wou bewijzen dat er grote waarde schuilgaat in veel 'rock lyrics' (het ging dus niet enkel over de folktraditie), in tegenstelling tot wat door criticasters beweerd werd tijdens de beginjaren van popmuziek. Hij begint met de bewering dat de teksten van de populaire muziekvorm nooit bedoeld waren om louter te lezen (Goldstein, 1972, 11). Ze moeten gezongen worden en hun waarde ligt net in dat aspect. Hij vindt dat men van lyrics niet kan verwachten dat ze perfect klinken wanneer ze enkel gelezen worden, net zoals men niet kan verwachten dat een gedicht steeds goed zal klinken wanneer het op muziek geplaatst wordt (Goldstein, 1972, 11). Hij zet daarom een aantal belangrijke kenmerken van songteksten uiteen. Volgens Goldstein proberen songteksten geen betekenis te genereren maar proberen ze in de eerste plaats op het gemoed van de luisteraars in te spelen (Goldstein, 1972, 4). Daarnaast is er de onmiskenbare invloed van het ritme van de muziek in de tekst (Goldstein, 1972, 5). Songteksten worden op een bepaald, vast ritme gezongen. Dit ritme bepaalt dus voor een groot deel hoe de tekst klinkt en misschien zelfs welke woorden er gekozen worden.

In wat volgt verdedigt de auteur rockteksten aan de hand van de stelling dat 'slang' hetzelfde is voor rockmuziek als wat zinspelingen zijn voor poëzie (Goldstein, 1972, 11). Artiesten maakten gebruik van een gedeeld jargon waarmee ze dingen konden zeggen die op directe wijze niet aanvaardbaar zouden zijn. 'Rock poëten' slagen er overigens in om hun luisteraars bewust te maken van hun persoonlijke identiteit, iets dat alle goede poëzie volgens Goldstein zou moeten doen (Goldstein, 1972, 8). Met tal van voorbeelden probeerde hij deze elementen te staven. Maar hij vroeg zich tegelijk ook af of deze aspecten van songteksten ervoor zorgen dat muzikanten tot de hogere kunsten 'mogen' gerekend worden. Deze vraag laat hij echter onbeantwoord. De kracht van lyrics is net dat ze vrij zijn van zulke vormelijke vereisten. De muziek is een zelfstandige discipline en hierin ligt net haar kracht (Goldstein, 1972, 11).

De houding van Goldstein is een beetje ambigu omdat hij enerzijds op zoek gaat naar elementen die eigen zijn aan songteksten en dus de zelfstandigheid van muziek onderschrijven. Maar tegelijk zoekt hij toch de vergelijking tussen een songtekst en een gedicht op. Dit blijkt uit zijn titel ('Poetry of Rock') en uit een aantal vergelijkingen die hij tussen beide tekstvormen maakt. Hij wou bewijzen dat songteksten onafhankelijk zijn maar de manier waarop hij zijn argumenten verwoordt, doet het tegendeel vermoeden omdat hij het referentiekader van poëzie gebruikt. Hoewel hij songteksten als onafhankelijk van het onderscheid hoog/laag omschrijft, kan je zijn visie toch als volgt typeren (merk op dat songteksten zowel verschillen van de hoge cultuur als van de populaire cultuur):

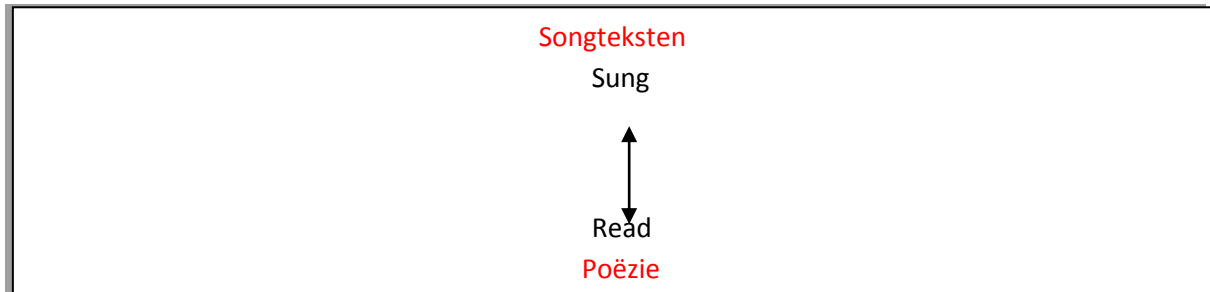

2.2. Read vs Sung

Een reactie op het boek 'Poetry of Rock' kwam van Pete Astor. De titel van zijn artikel zegt meteen hoe hij tegen het vraagstuk aankijkt: 'The poetry of rock: song lyrics are not poems but the words still matter.' Hij gaat verder in op het werk van Goldstein, maar is het niet helemaal eens met zijn gedachtegang. Hij onderkent een aantal punten zoals het idee dat bij een songtekst meerdere en andere elementen van belang zijn dan louter toon en muzikale expressie. Maar hij vindt voornamelijk dat Goldstein een hogere culturele legitimiteit wou toeschrijven aan de songteksten, terwijl hijzelf van mening is dat de tekst van een nummer niet zoals poëzie bekeken mag worden (Astor, 2010, 145). Er zijn immers aspecten die geheel eigen zijn aan de tekst van een nummer zoals de manier waarop ze gezongen, gefraseerd worden. En het zijn ook deze elementen die mee de kwaliteit van een songtekst uitmaken (Astor, 2010, 145). Hij kent zelf grote emotionele waarde toe aan de gezongen tekst binnen muziek. De woorden die door een zanger(es) met een bepaalde stem, of 'grain' zoals hij het omschrijft (een term geïntroduceerd door Roland Barthes (Barthes, 1979, 62)), gezongen worden, zijn in staat om de gevoelens van mensen te beroeren. Meer dan louter instrumentale muziek dit kan en op een andere manier dan geschreven woorden op papier dit kunnen (Astor, 2010, 148). Het onderscheid tussen poëzie en muziek kan bijgevolg eenvoudig zijn: "Poems are read or said. Songs are sung" (Christgau in Astor, 2010, 145).

Astor gaat dus zeker en vast akkoord met de stelling dat een songtekst een onafhankelijke literaire waarde bezit, maar niet helemaal met de manier waarop Goldstein de waarde van bepaalde teksten wil bewijzen. Niet enkel artiesten die beïnvloed zijn door poëzie zoals Bob Dylan of Jim Morrison maar ook bijvoorbeeld iemand als Lou Reed mag als een bepaald soort woordkunstenaar gezien worden (Astor, 2010, 145). De teksten van Reed zouden volgens de 18^e eeuwse opvatting over poëzie niet onder deze noemer terechtkomen maar toch had de man enorme schrijverskwaliteiten, zeker om bepaalde maatschappelijke thema's te belichten (Astor, 2010, 145).

Op die manier krijg je volgend schema waar geen sprake meer is van het onderscheid populaire cultuur/ hoge cultuur.

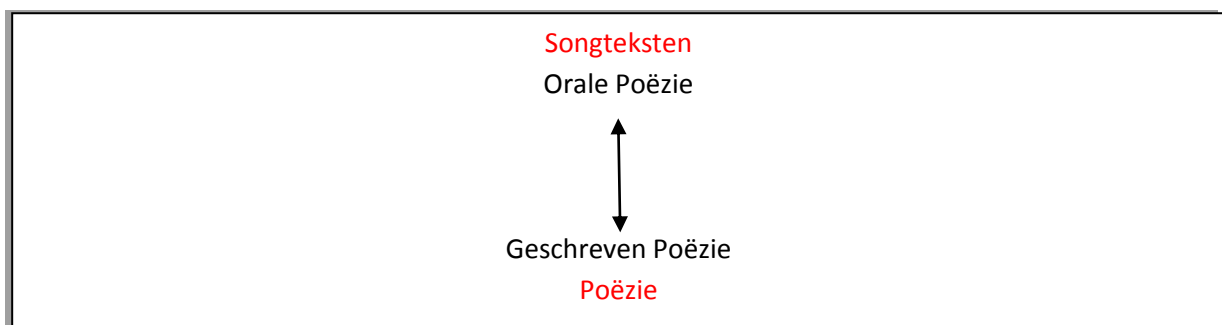
Adeline Cordier beschreef een vergelijkbaar onderscheid als dat van Christgau en Astor (read/said vs sung). Zij benoemt het onderscheid langs de ene kant als orale en langs de andere kant als neergeschreven poëzie (Cordier, 2009, 403). Hiermee bouwt ze verder op het werk van Zumthor die als eerste de term 'orale poëzie' gebruikte (Zumthor, 1983). Hieruit kan je afleiden dat Cordier beide vormen wel als poëzie bestempelt, maar dat ze toch het verschil tussen het chanson, wat het onderwerp van haar studie is, en een geschreven gedicht erkent. Ze wil het chanson als een gesproken gedicht analyseren om zo voorbij te gaan aan de discussie over songteksten als poëzie. Deze was meestal zwart/wit, ofwel was je voor ofwel tegen. Door het chanson als orale poëzie te bekijken, kan je toch het poëtische karakter van het lied erkennen en tegelijk de verschillen met 'echte' poëzie onderscheiden (Cordier, 2009, 405). Het karakter van orale poëzie zou sterk gelijken op dat van geschreven poëzie. Ze hebben dezelfde intenties, gedeelde componenten, maar ze gebruiken deze componenten op een andere manier (Cordier, 2009, 405). Belangrijk bij dit soort redeneringen is dat de klassieke hiërarchie, waarbij poëzie als een hogere vorm van kunst beschouwd wordt dan muziek, teniet gedaan wordt. Het zijn daarentegen twee verschillende vormen die naast elkaar bestaan. De manier waarop ze hun boodschap overbrengen verschilt fundamenteel, maar de boodschap kan in beide gevallen even waardevol zijn. Het is daarom belangrijk om beide vormen niet aan eenzelfde analyse te onderwerpen (Cordier, 2009, 406).

De stem is een belangrijk onderdeel van het orale gedicht (Cordier, 2009, 406). De 'performance' van een artiest is een belangrijke term die hierbij aansluit. De poëzie van Jacques Brel en Edith Piaf ligt in de manier waarop ze hun nummers brengen, niet enkel in de lyrics zelf (Cordier, 2009, 407). De authenticiteit, de echtheid en de inleving zijn hierbij van cruciaal belang. Een ander belangrijk gegeven dat Cordier aanhaalt is de subjectiviteit en de sociaal culturele willekeur om iets als een significant werk waar te nemen (Cordier, 2009, 407). In Frankrijk en België ziet men Brel als een

poëet omdat dit een cultureel gedeelde notie is, het is onderdeel van onze nationale identiteit. De talloze coverversies van 'Ne Me Quitte Pas' zijn voor velen onder ons minder poëtisch omdat de stem van de performer anders is. Een gevolg van deze denkwijze is dat elke performance van orale poëzie afzonderlijk geanalyseerd dient te worden, elk optreden is immers anders en steeds vluchtig (Cordier, 2009, 409). Als het nummer gespeeld wordt, verdwijnt het uit de handen van de auteur. Dit heeft vaak als gevolg dat er een verschil is tussen de intentie van de zanger en de perceptie van een luisteraar die de boodschap op een eigen manier interpreteert (Cordier, 2009, 417). Dit is uiteraard een aspect van orale poëzie maar ook van geschreven poëzie.

Cordier hecht veel belang aan de fysieke elementen van een nummer. Niet enkel de stem is belangrijk maar het hele lichaam van de zanger (Cordier, 2009, 411). Het authentieke en het fysieke staan centraal. Een stem dient dus niet perfect gepolijst te zijn: "positive connotations of imperfect voices" (Cordier, 2009,412). En een stem kan gebruikt worden door de artiest, bijvoorbeeld wanneer Brel tijdens het nummer 'Bonbons' een Vlaams accent gebruikt. Hierbij komt dan nog eens dat er een publiek aanwezig is tijdens een optreden. Ook dat speelt een niet onbelangrijke rol voor orale poëzie. De artiest staat in interactie met zijn publiek (Cordier, 2009, 410). Doorheen een optreden ontstaat er een soort intieme band tussen performer en toeschouwers die uniek is voor orale poëzie. De artiest plaatst zich daarbij in een kwetsbare positie omdat die toeschouwers zo fysiek betrokken zijn bij hun optreden. Hij of zij weet niet hoe het publiek zal reageren (Cordier, 2009, 415). En voor een toeschouwer betekent dit het luisteren naar het voelen van een aanwezigheid (Cordier, 2009, 414).

Interessant is dat Cordier in haar analyse sterk de nadruk legt op singer-songwriters. Voor haar zijn deze artiesten echte arbeiders die zweten voor hun beroep omwille van de intensiteit waarmee ze hun werk uitvoeren (Cordier, 2009, 410). En wat zij vooral wil meegeven is dat hun werk niet enkel op basis van de lyrics gecodeerd mag worden maar door een veelheid aan elementen die samen de kwaliteit van de singer-songwriter uitmaken.

Haar analyse lijkt sterk op die van Astor, omdat ze allebei afstand nemen van het onderscheid tussen populaire en hoge cultuur. Hun argumenten komen bovendien sterk overeen. Ze erkennen eigenschappen die typisch zijn voor songteksten en aantonen dat beide kunsten naast elkaar bestaan in plaats van tegenover elkaar. Daarbij gaat de aandacht in de eerste plaats naar het gezongen en muzikale aspect van songteksten. Cordier voegt echter nog een aantal kenmerken toe, zoals de performance van zangers. De manier waarop ze het onderscheid een naam geven verschilt wel. Cordier heeft het nog over twee varianten van eenzelfde basis terwijl Astor niet wil weten van songteksten als een vorm van poëzie.

Ten slotte is er Pat Pattison die eerder systematisch de verschillen en gelijkenissen tussen poëzie en songteksten op een rij zet. Omdat de eerste voornamelijk door het oog waargenomen wordt en het tweede door het oor, kan een lezer van poëzie terug- en verdergaan en bijvoorbeeld woorden opzoeken, terwijl songteksten vluchtig zijn (Pattison, 2009). Het einde van een poëtische lijn wordt met een visuele cue aangeduid terwijl het einde bij een songtekst het einde dat van de melodie is. Dit zorgt ervoor dat songteksten voor verwarring kunnen zorgen, wanneer het einde van een zin niet samenvalt met het einde van een melodie (Pattison, 2009). Bij poëzie kan je daarentegen steeds naar de volgende lijn kijken. Daarom vindt Pattison dat rijm belangrijker is bij songteksten dan bij poëzie. Bij songteksten heeft het een duidelijke functie. Het moet de luisteraar door de tekst leiden. Als vierde verschil legt hij uit dat een gedicht lineair is terwijl songteksten sterk beroep doen op herhaling (bijvoorbeeld het terugkerend refrein) (Pattison, 2009). Hiermee moet de auteur rekening houden tijdens het schrijven van de tekst. Het idee moet uitgewerkt worden in functie van de al dan niet aanwezige herhaling. Songteksten hebben ook een beperkte ruimte, ze moeten passen binnen het lied dat vaak slechts plaats heeft voor een twintigtal lijnen (Pattison, 2009). Een gedicht kan zo lang zijn als nodig. Ook zijn songteksten sterk afhankelijk van het ritme van de muziek. Dit is een vorm van herhaling, het ritme van de melodie keert steeds terug. Het ritme van een gedicht moet gevarieerder zijn, zo wordt de tweede lijn gesyncopeerd ten opzichte van de eerste (Pattison, 2009). Pattison vindt dus dat men niet mag zeggen dat een songtekst een vorm van poëzie is. Maar hij vindt wel dat zowel songteksten net als poëzie een beroep doen op beeldspraak en metaforen en het dus beide voorbeelden van fris, interessant taalgebruik zijn (Pattison, 2009).

Waar deze auteurs geen aandacht aan besteden is dat dichters hun poëzie ook vaak brengen voor een publiek. Ze lezen hun gedichten luidop voor, op een persoonlijke manier, en treden op in interactie met een publiek. Ook is er vaak een bepaalde cadans aanwezig in poëzie die misschien vergelijkbaar is met het ritme in muziek. En hoewel de redenen van Pattison logisch klinken zijn er zowel binnen poëzie als binnen muziek tegenvoorbeelden te vinden. Er zijn bijvoorbeeld gedichten die een beroep doen op herhaling, rijmen veel dichters er lustig op los en zijn de meeste gedichten

veeleer kort. Ook omwille van deze redenen zijn er nog heel wat auteurs die de klemtoon leggen op de gelijkenissen tussen songteksten en poëzie.

2.3. Op zoek naar gelijkenissen

Charlotte Pence is er één van. Zij ziet de eigenheid van songteksten slechts als een excuus om deze niet als poëtische teksten te bestuderen (Pence, 2012). Ze geeft aan dat songteksten voor veel luisteraars in de eerste plaats woorden op papier zijn, ondanks het muzikale en het vluchtige aspect. In klaslokalen, op internetfora en elders bespreekt en analyseert men songteksten en enkel songteksten (Pence, 2012). Zij gaat in haar boek, 'Poetics of American song lyrics', op zoek naar poëtische elementen in bepaalde muziektteksten. Het boek is samengesteld met bijdragen van andere auteurs waaronder ook Pat Pattison, die reeds aan bod kwam, en Gordon Ball waar ik nog naar zal refereren. Voorbeelden van kruispunten tussen poëzie en songteksten zijn de aanwezigheid van sonnet structuren in country muziek en de invloed van Blues muziek op poëzie ('literary modernism') (Pence, 2012). Verder gaat het in het boek over onder andere dramatische monologen, taalpoëzie, (onbetrouwbare) vertellers, personages, ballades, poëtische sequenties, ritme, rijm, transcriptie methoden, het schrijfproces en meer. Ik treed hier niet in detail over deze zaken maar wat belangrijk is, is dat Pence wil aantonen dat muziektteksten en poëzie heel wat gemeenschappelijke punten bevatten. Ze vindt dat songteksten even goed aandacht verdienen als gedichten. Dit concludeert ze uit de (hierboven aangehaalde) technieken en kenmerken die in zowel poëzie als muziek terug te vinden zijn (Pence, 2012). Ze bespreekt verder in haar boek ook teksten van bekende songwriters als Bruce Spingsteen, Bob Dylan, Michael Stipe en andere (Pence, 2012). Deze laatste werd bijvoorbeeld vergeleken met de poëet Keats (Pence, 2012).

Karen Alkalay-Gut doet in haar artikel iets zeer gelijkaardigs. Ze beschrijft overeenkomsten tussen Victoriaanse poëzie en rockmuziek, nadat deze overeenkomsten reeds aanwezig waren in folkmuziek en literatuur. Ze vindt veel thematische en technische of stilistische gelijkenissen tussen Victoriaanse poëzie (van o.a. Edgar Allen Poe, Oscar Wilde, Ernest Dowson) en de muziek van onder andere Elvis Presley, Lou Reed, Nick Cave, Neil Young en zelfs Tom Jones (bv. personificaties, thema's over liefde, dood, seks, drugs en een geïsoleerde samenleving en ook beelden zowel Victoriaanse gedichten en songs regelmatig een afwezige, ongevoelige en onverschillige vrouw af). De vraag die ze daarbij stelt is of de elementen uit de songteksten toevallig zulke sterke gelijkenissen vertonen met Victoriaanse poëzie. Ze concludeert dat sommige woorden en zinnen duidelijke verwijzingen en voorbeelden van intertekstualiteit zijn. Maar het is ook mogelijk dat de Victoriaanse bronnen na verloop van tijd een

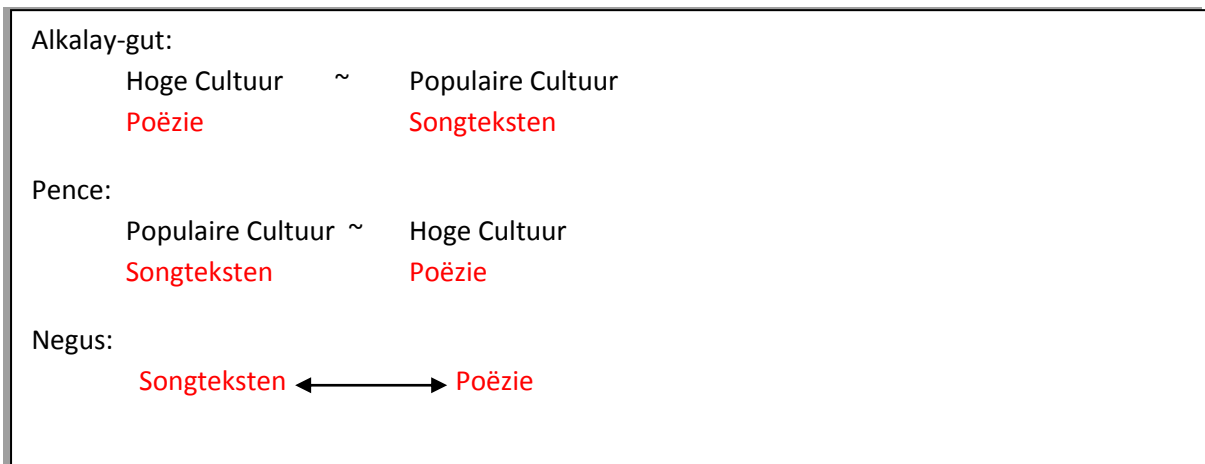
conventie werden binnen de populaire muziek of dat de thema's en technieken van de poëzie deel zijn gaan uitmaken van het publiek domein (Alkalay-Gut, 2000, 58).

Ze haalt vooral elementen aan die rockmuziek lijkt te lenen van Victoriaanse poëzie. Zo geeft ze aan dat de slogan 'sex drugs and rock and roll' mogelijk afgeleid is van het gedicht 'Villanelle of the Poets' Road' waarin de zinsnede voorkomt 'wine and women and song' (Alkalay-Gut, 2000, 37). Hieruit zou men kunnen afleiden dat de muziek schatplichtig is aan poëzie. Maar Alcalay-Gut spreekt nooit een waardeoordeel uit. Ze geeft vooral voorbeelden van songteksten waarmee ze gelijkenissen tussen deze nieuwe teksten en oude poëtische teksten wil aantonen, vanwege een interesse in de thema's en grondige kennis van poëzie.

De oorzaak van de relatie ligt volgens haar in het verlangen van rockmuziek om de donkere geheimen van het ego te ontdekken en de aanwezigheid van wat ze melodramatische monoloog noemt (Alkalay-Gut, 2000, 58). Hiermee wil ze vooral aantonen dat beide kunstvormen een gelijkaardige functie vervullen binnen de samenleving waar ze deel van uitmaken. Bij rockmuziek is dit bijvoorbeeld het geven van waarden die haaks staan op het kapitalistische modernisme (Alkalay-Gut, 2000, 38).

Alkalay-Gut en in meerdere mate Pence vinden, in sterk contrast met de auteurs die eerder besproken werden, dat songteksten en poëzie vergeleken moeten worden. Daarom is het niet verwonderlijk dat er kritiek kwam op het werk van Pence.

Negus bijvoorbeeld ziet een aantal tegenstellingen in het boek van Pence, mede door de bijdragen van verschillende auteurs (Negus, 2013, 149). Hij vindt, net zoals Astor en Goldstein bijvoorbeeld, dat men moet ophouden met de pogingen om songteksten een hogere culturele waarde te geven. Op die manier ontdoet men het van zijn eigen kwaliteiten (Negus, 2013, 149). Dit wordt duidelijk uit het volgende voorbeeld van Negus. Wanneer je Bob Dylan de Nobelprijs voor de literatuur zou geven, zou je hem willen plaatsen naast en vergelijken met grote schrijvers als T.S. Eliot, Shakespeare, Sartre enzovoort. Zo zou je hem dan als uitzondering (buitenbeentje) bestempelen en erken je impliciet dat auteurs van boeken bij de hoge kunst horen en songschrijvers in de popmuziek bij de lage kunst. In plaats van autonoom naar liedjesteksten te kijken en de vergelijking niet aan te gaan (Negus, 2013, 150). Hij wil dus bewust niet op zoek gaan naar gelijkenissen.

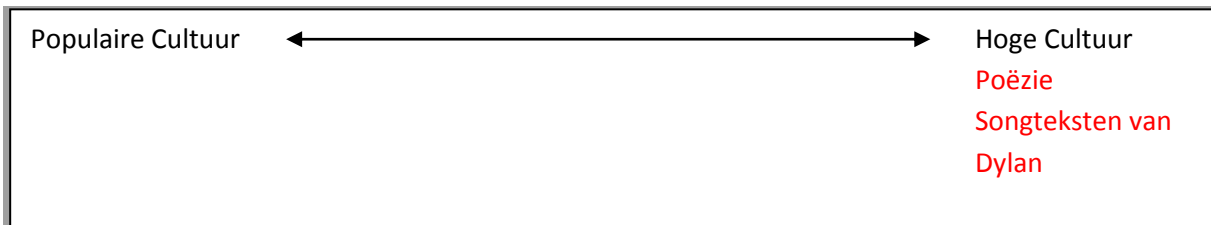

2.4. De Nobelprijs

Toch blijven mensen ijveren om Bob Dylan de Nobelprijs voor de literatuur te geven. Gordon Ball haalt in zijn betoog redenen aan die haaks staan op de denkwijze van Negus en Astor (en Cordier). Hij tracht duidelijk te maken dat muziek wel degelijk een hogere kunstvorm is dan, volgens hem, algemeen aangenomen wordt. Bovendien staat in de 1900 Nobel Foundation dat literatuur niet verengd mag worden tot de belles lettres, maar tot alle teksten die door hun vorm en stijl een literaire waarde bezitten (Nobel Foundation, 2006) (Ball, 2007, 15). Dit bleek vroeger trouwens door de toekenning van de Nobelprijs voor de literatuur aan dramaturgen. Ball wil daarom de verwantschap tussen poëzie en muziek duidelijk maken. Dit doet hij met voorbeelden als de 'Lyric Poetry' uit het oude Griekenland (Ball, 2007, 17, zie eerder voor meer details).

Hij vindt dat Dylan er voor gezorgd heeft dat de poëzie terugkeerde naar haar meest vitale vorm, namelijk de mondelinge, gesproken vorm. In de beginjaren was poëzie ook een performance en niet louter een neergeschreven tekst (Ball, 2007, 16). De link tussen poëzie en muziek zou dus, volgens Ball historisch van aard zijn en ze zouden meer gemeenschappelijk hebben dan we op het eerste zicht denken. In Griekse en Romeinse opvoeding hoorden poëzie en muziek ook samen, onder de term 'mousike' (Ball, 2007, 16). Beide kunstvormen zouden dus allesbehalve exclusief zijn. In tegenstelling tot Negus wil Ball Dylan naast grote auteurs plaatsen. Hij vergelijkt daarom enkele nummers of zinnen van Dylan met werken van Anton Tsjechov, Arthur Rimbaud, William Butler Yeats, William Faulkner en anderen (Ball, 2007, 19). Hij wil hiermee ook de polyvalentie van Dylan aantonen omdat elementen in zijn werk aan verschillende grote auteurs doen denken.

Verder heeft hij het natuurlijk ook over een criterium (voor de Nobelprijs) waar het werk Dylan volgens voorstanders duidelijk aan voldoet, namelijk dat de genomineerden via hun werk een bijdrage leveren aan de samenleving. Het activisme in Dylan zijn vroegere werk is duidelijk aanwezig en weerklonk bovendien bij een groot publiek (Ball, 2007, 18). Twee andere belangrijke criteria om de Nobelprijs te kunnen winnen zijn de tand des tijds kunnen doorstaan en door het oordeel van deskundigen aanvaard worden. Ook aan die criteria beantwoorden de teksten van Dylan. Werken van 50jaar oud blijven nog steeds relevant. Meer nog, ze zitten nog altijd in ons collectieve geheugen. En aangezien vele gerenommeerde dichters, schrijvers of andere mensen uit het literaire veld Dylan als een groot artiest en dichter erkennen, wordt zijn werk duidelijk door deskundigen bevestigd (o.a. Allen Ginsberg, Andrei Codrescu, Ralph Gleason, Andrew Motion, Michael McClure, ...) (Ball, 2007, 22). Ball opteert dus duidelijk voor de erkenning van songteksten als een vorm van poëzie.

Bob Dylan is het bekendste voorbeeld van een singer-songwriter die het middelpunt vormt van de discussie over de literaire waarde van een songtekst. Bovendien is er over Dylan met voorsprong het meest geschreven. Maar hij is absoluut niet het enige voorbeeld van een singer-songwriter aan wie men grote schrijverscapaciteiten toekent. Leonard Cohen werd al eens een 'Poet of Rock' genoemd (Butler, 2006, 342). Hij was trouwens eerst dichter voor hij zich op muziek toeleegde. Muziek was daarna een manier om geld te verdienen, iets wat met poëzie alleen niet leek te lukken. Ook Patti Smith is steeds een praktiserende dichteres geweest. Net als Cohen publiceerde ze meerdere dichtbundels die goed onthaald werden. Critici beschouwen haar als een volleerd woordkunstenaar en situeren haar in de traditie van grote dichters als William Blake, Arthur Rimbaud en Allen Ginsberg (John Lundberg, 2010). Veel andere zangers komen, volgens vele fans, nog in aanmerking (Lou Reed, Morrissey, Neil Young, Nick Cave,...). Maar omdat Dylan sinds jaren onderwerp is van de discussie en omdat hij beschouwd wordt als de eerste die woorden en muziek succesvol liet samengaan, zullen we nog regelmatig naar deze artiest verwijzen.

Christopher Ricks, professor poëzie aan Oxford University, vergeleek Dylan ook met grote poëten als Keats. Hij schuift zijn liefde voor de singer-songwriter niet onder stoelen of banken in zijn werk (o.a.

Dylan's Visions of Sin, 2005). Dit lokte evenwel ook tegengestelde reacties uit. Michael Karwowski verweet Ricks een onkritische houding aan te nemen tegenover Dylan en zich te veel door zijn adoratie voor de man te laten leiden (Karwowski, 2004, 346). Ook hij haalt opnieuw het verschil tussen poëzie en muziek aan, een onderscheid dat volgens hem wel degelijk gemaakt moet worden. De teksten van Dylan zijn een soort eigen genre omdat het feit dat ze gezongen worden uiteraard zo belangrijk is (Karwowski, 2004, 346). Daarom wil hij het vooral hebben over de diepere betekenissenlagen en de inhoud in Dylan zijn teksten en niet over de schrijfstijl waar schrijvers als Ricks het zo vaak over hebben. De pracht van Dylan zijn werk zou vooral schuilen in de inhoud, omdat hij wezenlijke zaken weet aan te raken over mens en maatschappij (Karwowski, 2004, 346). Karwowski roept op om op deze manier tot een duidelijkere conclusie te komen over de artistieke kwaliteiten van Dylan. Voor hem zijn ze alvast overduidelijk, hij noemt hem een artiest van een zeldzame kwaliteit en plaatst hem bijna boven de poëten en schrijvers die het louter van hun schrijfstijl moeten hebben (Karwowski, 2004, 346).

2.5. Bijdrage Geert Buelens

Ook in Vlaanderen bogen onderzoekers zich over deze kwestie. Vanuit literaire hoek is hoogleraar en eveneens dichter, essayist en columnist Geert Buelens reeds lange tijd bezig met de discussie over de literaire waarde van een songtekst. Hij geeft regelmatig gastcolleges over deze materie en zijn visie verdient zeker onze aandacht omdat het een zienswijze betreft van een man die zelf dicht en les geeft over poëzie. Het is belangrijk voldoende schrijvers met die achtergrond aan bod te laten komen omdat in mijn eigen veldonderzoek vooral de visie van muzikanten getoetst zal worden. Buelens legt ook uit wanneer volgens onze huidige waarden en normen, een tekst als literatuur beschouwd wordt. Literatuur is volgens hem een tekst die nog iets aan de verbeelding en interpretatie van de lezer overlaat. Een verhaal moet getoond worden maar niet concreet gemaakt worden (Buelens, 2013). Dit idee over literatuur is belangrijk. Het geeft aan wanneer iets als literatuur gedefinieerd wordt en is bijgevolg ook een instrument om songteksten eventueel als dusdanig te kunnen bestempelen.

In een college dat Geert Buelens gaf over de discussie of Bob Dylan al dan niet de Nobelprijs voor literatuur verdient, heeft hij het over de manier waarop iemand genomineerd en verkozen wordt tot Nobelprijswinnaar. Hij heeft het naast de financiële vergoeding over de symbolische waarde die het winnen van zulke literaire prijs oplevert (Buelens, 2013). Het geeft de schrijver in kwestie bijzonder veel symbolisch kapitaal (~Bourdieu).

Hij geeft, naast Bob Dylan, Jay-Z als voorbeeld omdat deze Amerikaanse rapper zelf beweert de Shakespeare van de 21ste eeuw te zijn (Buelens, 2013). Hij deed ook een poging om symbolisch kapitaal te verwerven via een boek ('Decoded') waarin hij zijn eigen teksten analyseert op dezelfde manier als men literatuur analyseert (Buelens, 2013). Hij wou daarmee aantonen dat hip hop teksten een vorm van poëzie zijn. Dit probeerde hij te bereiken door uitleg te verschaffen bij 36 songteksten, die uitleg bestond uit letterlijke definities maar ook uit diepteanalyse van bepaalde zinnen.

Buelens legt uit dat dit boek veel aandacht kreeg in alle belangrijke pers en dat Jay-Z zijn poging om symbolisch kapitaal te verwerven dus succesvol bleek (Buelens, 2013). Dit betekent volgens Buelens dat de opvatting in onze cultuur over wat literair interessant is doorheen de jaren verandert. Dit blijkt ook uit het feit dat boekenverkopers in Nederland de plaats van critici overnemen bij het praten over en beoordelen van nieuwe uitgaven (Buelens, 2013). Ongeveer twintig jaar geleden publiceerde Lou Reed trouwens al een gelijkaardig boek als dat van Jay-Z: 'Beyond Thought and Expression: selected Lyrics'. Het gaat om een verzameling van teksten die volgens Reed autonoom overeind blijven. Ook Reed wou zichzelf hiermee als dichter en songteksten als poëzie bestempelen.

Ook volgens Buelens kunnen songteksten als literatuur beschouwd worden. Hij ziet ze als een vorm van taalcreativiteit en dus als poëzie. Dat doet hij niet vanuit een cultuurrelativisme, om alles als evenwaardig te beschouwen. In een interview liet hij verstaan dat er een frisse wind mag binnenwaaien in de poëzie (Breukers, 2008). Hij vindt dat er binnen het 'autonome' domein van de poëzie te weinig aandacht is voor bepaalde zaken (Breukers, 2008). Autonoom staat hier tussen aanhalingstekens omdat hij niet gelooft in autonome velden. Songteksten en bijvoorbeeld politieke speeches maken immers gebruik van technieken uit de poëzie. Buelens vindt het jammer dat songteksten door critici toch niet als 'echte' poëzie aanvaard wordt omdat ze in functie staan van iets anders en dus niet autonoom zijn. Maar hij gelooft net niet dat poëzie ooit autonoom is. Het werd doorheen de geschiedenis altijd gebruikt voor specifieke doeleinden (Breukers, 2008). Daarom vindt hij het van belang om breder te kijken en ook aandacht te besteden aan songteksten. Het kan alleen maar verrijkend werken.

Het boek van Jay-Z toont aan dat het verschil tussen poëzie en songteksten misschien wel gedicht wordt. Er verschijnen immers veel boeken met verzamelde songteksten. Het verschil tussen geschreven en gezongen wordt teniet gedaan op deze manier. En er zijn heel wat mensen geïnteresseerd in het lezen en analyseren van deze songteksten. Zo bestaat er ook een immens populaire website genaamd 'songmeanings', die in 2000 opgestart werd. Deze site kreeg bijzonder veel aandacht bij gebruikers, maar ook bij nieuwsmedia. Sinds enige tijd werkt de site legaal met officiële vergunningen voor de gebruikte songteksten. Deze evoluties tonen aan dat mensen

songteksten tegenwoordig ook individueel, los van muziek bekijken. De gelijkenissen tussen poëzie en songteksten worden op deze manier niet aan de productiekant gezocht, maar aan de receptiezijde. De interesse van een groot publiek verantwoordt dus studie over songteksten als was het poëzie volgens Buelens. Hij besluit zijn betoog dan ook met te zeggen dat er heel wat schrijvers zijn die nu niet als literatuur gepercipieerd worden, maar binnen tien jaar misschien wel deze erkenning krijgen vermits onze ideeën over wat literatuur is, steeds aan verandering onderhevig zijn (Buelens, 2013).

2.6. De literaire waarde: samengevat

Er zijn dus heel wat verschillende meningen en deze worden vaak op overtuigende wijze beargumenteerd. Er zijn degenen die de klemtoon leggen op de gelijkenissen tussen poëzie en songteksten en er zijn degenen die de verschillen tussen beiden benadrukken. Beide benaderingen kunnen zowel positief als negatief uitdraaien voor songteksten. Zo kom je tot vier groepen.

Ten eerste is er de bewering dat songteksten deel uitmaken van de populaire cultuur en poëzie van de hoge cultuur en dat ze dus niet vergeleken kunnen worden. Ten tweede zijn er die zeggen dat songteksten de vergelijking met poëzie wel aankunnen (zij lijken sterk op elkaar) en ze daarom even goed deel uitmaken van de hoge cultuur. Ze zijn even waardevol. Deze twee meningen werden in de inleiding reeds uitgebreid beschreven. Ten derde kan je de termen hoge en lage cultuur vermijden door er op te wijzen dat songteksten niet vergeleken hoeven te worden met poëzie maar hun kracht net halen uit de eigen kenmerken, die enkel songteksten typeren. De aanhangers hiervan leggen de klemtoon op de verschillen tussen beide teksten. Poëzie en songteksten zijn dan waardevol elk op hun eigen manier. Ten slotte is er een kleine groep die wel gelijkenissen tussen songteksten en poëzie erkent maar songteksten toch als een minderwaardige variant van het echte werk beschouwen.

	Gelijkenissen	Verschillen
Evenwaardig/Onafhankelijk	Pence, Alkalay-Gut, (Goldstein), Ball, Buelens	Astor, Cordier, Pattison, (Goldstein), Karwowski
Niet evenwaardig Poëzie heeft hogere waarde	Bluestein	/

Tabel 1. De literaire waarde: samengevat

Het valt op dat geen van alle auteurs tot de groep behoren die vinden dat songteksten louter populaire cultuur zijn en niet de kenmerken bezitten van hogere poëzie. Hoewel dit toch een traditionele gedachtegang is, zijn de hier besproken schrijvers het er grotendeels over eens dat songteksten ook een grote literaire waarde kunnen hebben. Dit kan natuurlijk zijn omdat alle schrijvers die aan bod kwamen reeds geïnteresseerd zijn in songteksten. Het is dus mogelijk dat deze opvatting niet door iedereen gedeeld wordt.

Goldstein staat tussen haakjes omdat hij zowel bij gelijkenissen als bij verschillen thuishoort. Hij stipte een aantal gelijkenissen aan maar was toch van mening dat songteksten afzonderlijk bestudeerd moesten worden.

Om nog meer duidelijkheid te kunnen scheppen over de band tussen songteksten en poëzie zal ik dieper ingaan op enkele kenmerken van de songtekst. Ik besteed kort aandacht aan een aantal elementen van de songtekst die mogelijk belangrijk zijn in het kader van de geschetste discussies. Want het is uiteraard belangrijk te weten waarover het gaat vooraleer een oordeel te vellen. Eerst ga ik dieper in op de combinatie tussen woorden en muziek omdat deze combinatie, zoals we al opmerkten, vaak aangehaald wordt in de discussie over de literaire waarde van een songtekst. Voorts gaat het over de manieren waarop een songtekst geschreven kan worden en of die tekst in dienst staat van de muziek of andersom.

3. De songtekst nader onderzocht

3.1. Een combinatie van woorden en muziek

Een songtekst is een combinatie tussen woorden enerzijds en muziek of melodie anderzijds. Wanneer men de eigenheid van songteksten ten opzichte van poëzie duidelijk wil maken, is deze combinatie vaak het eerste waarnaar men verwijst (zie 2.2. Sung vs Read). Daarom ga ik nu op zoek naar ander bewijs dat deze eigenheid mogelijk kan staven of teniet doen.

In wetenschappelijke kringen is reeds enkele jaren een debat bezig over hoe deze combinatie, die zo karakteristiek is voor populaire muziek, gepercipieerd wordt door luisteraars. Wetenschappers gingen met andere woorden na of melodie en tekst als één geheel worden verwerkt in het brein van een luisteraar of dat beide componenten een afzonderlijke neurale weg afleggen, als afzonderlijke prikkels verwerkt worden door de hersenen. Neurofysiologische case studies bevestigden meestal de tweede hypothese (Schmithorst, 2005, 450; Peretz & Coltheart, 2003, 689). Terwijl hersenweergaven (bv. fMRI) en 'behavioral studies' in het algemeen een gemeenschappelijke bron voor bijvoorbeeld harmonieuze en syntactische verwerking erkenden. Zo vonden Levitin en Menon, net als Koelsch en Friederici, onder andere dat muzikale structuren in het taalgedeelte van de hersenen waargenomen worden (Levitin & Menon, 2003, 2147; Koelsch & Friederici, 2003, 24).

Deze verschillende resultaten naargelang het soort onderzoek kunnen toegeschreven worden aan het gebruik van verschillende methodes (Gordon e.a., 2010, 1). Het grootste probleem was dat er regelmatig vergelijkingen werden gemaakt tussen muziek enerzijds en gesproken woord anderzijds, terwijl men dit onderzoek beter kan doen vanuit één enkel onderwerp, namelijk het lied, omdat het tekst en muziek laat samenkomen in één gegeven. Recentere studies verschoven daarom hun focus naar de mogelijke interactie of de eventuele onafhankelijkheid tussen woorden en melodieën binnen liederen (Gordon e.a., 2010, 1). Ze vergeleken de processen die plaatsvinden wanneer men naar een nummer luistert (combinatie van tekst en melodie), wanneer men enkel naar tekst luistert en wanneer men enkel naar melodieën luistert zonder tekst. Maar ook bij deze studies waren de resultaten niet unaniem. Opnieuw spraken verschillende studies elkaar tegen.

Er is hierover dus nog geen consensus bereikt en over deze discussie kan waarschijnlijk een hele thesis geschreven worden. Maar wat belangrijk is, is dat hier er aanwijzingen zijn om een reële interactie tussen woord en melodie te staven (Gordon e.a., 2010, 5). Dit betekent dat er gemeenschappelijke elementen bestaan in de verwerking van woord en melodie en dat ze elkaar beïnvloeden. Hoewel de kans groot is dat er ook verschillen voorkomen en dat interactie dus niet betekent dat beiden volledig samengaan. Bovendien hebben heel wat elementen invloed op de

uitkomst (bv. muzikale training van de respondenten, complexe versus eenvoudige melodieën, aandacht tijdens het luisteren, ...).

In een ander experiment toonden onderzoekers aan dat er gelijkenissen waren tussen de verwerking van gesproken woorden en die van gezongen woorden (Gordon e.a., 2010, 8). Maar dat de melodie waarop deze woorden gezongen worden (als het over muziek gaat), invloed uitoefent op de perceptie van de woorden (Gordon e.a., 2010, 8). Bijvoorbeeld de herinnering van woorden is sterk afhankelijk van de melodie die eraan vast hangt (Gordon e.a., 2010, 6). De belangrijkste conclusie van dit onderzoek was dat woorden en melodieën sterk verweven zijn met elkaar en dat men de woorden van een lied niet louter als een zelfstandig of afzonderlijk onderwerp kan ervaren. Hoewel het slechts een veronderstelling is, zou de interactie vooral optreden bij populaire muziek, waar tekst en melodie traditioneel hand in hand gaan, en minder bij muziek als opera (Gordon e.a., 2010, 9). Daar is het libretto slechts een middel, een instrument om tot een muzikale vertelling te komen.

Met deze onderzoeken wil ik duidelijk maken dat er wel degelijk wetenschappelijke funderingen bestaan voor de eigenheid van songteksten en dat de manier waarop songteksten gezongen worden in sommige gevallen van belang is voor en invloed uitoefent op de verwerking van de tekst. Eenduidige conclusies trekken blijft echter gevaarlijk en moeilijk, de realiteit is steeds genuanceerd. Maar er bestaat in dit opzicht wel wetenschappelijk en experimenteel bewijs om aan te tonen dat muziek en poëzie afzonderlijk beschouwd dienen te worden, hoewel deze studies niet onderzocht hoe poëzie juist verwerkt wordt door de hersenen.

Het zou echter interessant zijn om dit soort studies in het licht van ons onderwerp te laten uitvoeren. Want deze onderzoeken hebben allemaal andere doeleinden voor ogen. Ze willen voornamelijk inzicht krijgen in de perceptie van taal en muziek. Het zou bijvoorbeeld interessant zijn om te na te gaan of poëzie en songteksten anders verwerkt worden door onze hersenen. Zo kunnen we meer zeggen over de gelijkenissen en verschillen tussen beide, wat receptie betreft. Bovenal leveren de besproken onderzoeken nog meer voer voor discussie, omdat ook in de wetenschap nog geen consensus bereikt werd.

3.2. Manier van schrijven

Tim Murphey onderzocht op welke manier er meestal geschreven wordt in popmuziek. Hij peilde meer bepaald naar het wanneer, waar en wie van nummers. Volgens hem zijn songteksten vooral dialogisch (Murphey, 1989, 192). Er is een vaagheid in lyrics aanwezig bijvoorbeeld over de

subjecten, met behulp van verwijzende voornaamwoorden (gebruik van I , you, me, ... zonder verduidelijking) (Murphey, 1989, 192). Deze vaagheid zorgt ervoor dat luisteraars in staat zijn om de nummers zelf betekenis te geven. De betekenis die in het nummer aangereikt wordt, geeft men individueel en persoonlijk een plaats (Murphey, 1989, 192). Nummers worden zo in het licht van persoonlijke gebeurtenissen en levens gepercipieerd en geïnterpreteerd. Geert Buelens zou dit mogelijk interpreteren als een grote kwaliteit van muziek aangezien hij belang hechte aan de ruimte voor interpretatie.

De liedjes zijn op die manier geen afgebakend geheel maar eerder deelnemers aan een gebeurtenis (Murphey, 1989, 192). Het gaat daarbij vaak over persoonlijke gevoelens van een zanger die iets zeggen over het leven van anderen. Er is op die manier sprake van een soort pseudo-dialogoog (Murphey, 1989, 191). Hiermee bedoelt Murphey dat de zanger, maar ook de luisteraar, in dialoog met zichzelf treedt. Dit beïnvloedt de manier waarop nummers verwerkt worden. Nummers zijn volgens Murphey dus eerder dialogisch en abstract dan duidelijk of vertellend.

Heckman vindt daarentegen dat goede nummers korte verhalen zijn die op muziek gezet worden (Heckman, 1999). Van singer-songwriters bijvoorbeeld wordt vaak gezegd dat het vertellers van verhalen zijn. Steven Holden beschreef ze alvast als dusdanig. Hij vindt dat singer-songwriters een verhaal overbrengen of een dramatische monoloog creëren die gezongen worden door fictieve karakters. Hij beschreef de 'I' in de meeste songs van moderne singer-songwriters, die niet langer in hun eigen naam spreken zoals vroeger vaker het geval was bij eerste generatie singer-songwriters, als een fictief karakter dat een verhaal vertelt (Holden, 1988, 30). In tegenstelling tot Murphey beschrijven Holden en Heckmens songteksten dus eerder als vertellend.

De manier waarop een goede songtekst opgebouwd wordt en de wijze waarop een tekst opgesteld wordt, is interessant voor verder onderzoek. Het kan dus interessant zijn om meer te weten te komen over de manier waarop singer-songwriters hun teksten schrijven en of ze bepaalde voorkeuren hebben.

3.3. Tekst in dienst van muziek of muziek in dienst van tekst?

Je kan je afvragen wat de functies van songteksten binnen muziek zijn. Dan komt het verschil met poëzie misschien wel duidelijk naar boven. Moet een songtekst niet in het teken van de muziek staan en de muziek dus op een bepaalde manier dienen of op zijn minst ondersteunen? Steinholt stelt dat teksten binnen popmuziek altijd verschillen van geschreven poëzie omdat ze in interactie staan met

de melodie, zoals we hiervoor ook reeds aangaven. Maar hij zegt ook dat songteksten binnen die interactie twee functies kunnen hebben, een passieve en een leidende (Steinholt, 2003, 96). Hij onderscheidt drie types van songteksten. Ten eerste zijn er de 'focused lyrics' die duidelijk de betekenis van de muziek dicteren (Steinholt, 2003, 96). Ten tweede zijn er de 'musified lyrics', hierbij wordt de betekenis van de woorden door de muziek beïnvloed. De muzikale kwaliteiten van de woorden zijn hier even belangrijk als de grammaticale of de betekenisfunctie ervan (Steinholt, 2003, 96). Ten slotte zijn er de 'freely shaped lyrics'. Deze dragen bij aan de muzikale emotie en staan open voor improvisatie (Steinholt, 2003, 96). Het gaat hier om drie typevoorbeelden, vaak is het onderscheid echter minder eenduidig. Zo is het mogelijk dat songteksten zowel leidend als passief zijn. Focused lyrics bepalen bijvoorbeeld zelden helemaal autonoom de betekenis van een lied.

De categorieën zijn belangrijk omdat het duidelijk maakt dat men songteksten niet over één kam mag scheren. 'Focused lyrics' zullen misschien een grotere literaire waarde hebben dan 'musified lyrics' en 'freely shaped lyrics'. Wanneer we spreken over leidende teksten voegen de woorden immers meer betekenis en ideeën toe aan het nummer (Steinholt, 2003, 96). Het verschilt echter van zanger(es) tot zanger(es) hoeveel aandacht hij of zij besteedt aan de teksten en hoe hij of zij deze vorm wil geven. Komt de muziek daarbij op de eerste plaats of toch het verhaal dat men wil overbrengen of kunnen beide hand in hand gaan? Het is interessant om te weten hoe muzikanten schrijven.

David Byrne (voormalig zanger van de wereldberoemde band 'Talking Heads') deed in zijn boek 'How Music Works' uit de doeken hoe hij zelf te werk gaat tijdens het combineren van tekst en muziek. Hij zegt dat wanneer muzikanten/tekstschrijvers woorden en zinnen schrijven die passen op een reeds bestaande melodie, dit een natuurlijk en intuïtief proces is (Byrne, 2012, 208). Door woorden en zinnen in te passen in bestaande structuren, ontstaat er een verrassende of onbewuste tekstuele samenhang die niet gepland was (Byrne, 2012, 208). De woorden die op de melodie geschreven worden vertonen volgens Byrne dus een soort automatische samenhang (emotioneel of zelfs narratief). Het gaat om een proces waarbij een deel van de veelvuldig geschreven zinnen die op de melodie passen en vaak als een non-taal begonnen ("gibberish"), een onderwerp aanreiken waar op voortgebouwd kan worden (Byrne, 2012, 208). Hij noemt dit proces 'emergent storytelling' (Byrne, 2012, 208).

David Byrne vertrok meestal vanuit muziek waarover hij op zoek gaat naar melodieën. Dit doet hij door "nonsense syllables" over de muziek te zingen. Wanneer de melodieën goed zitten, neemt hij deze wartaal op. Door er nadien zelf naar te luisteren, stelt hij zichzelf de vraag waarover er gezongen moet worden. Er is reeds een emotie aanwezig in de muziek waaraan hij gestalte zal

proberen geven door de juiste woorden te selecteren (Byrne, 2012, 208). Eerst selecteert hij daarvoor woorden die zo goed mogelijk lijken op de wartaal. Waarna hij overblijft met een melodie gezongen met bestaande woorden die echter nog steeds eerder willekeurig lijken. Pas daarna kiest hij de uiteindelijke woorden die moeten voldoen aan de klankkwaliteiten en aan de emotionele kwaliteiten die reeds in het stuk muziek en melodie vervat zitten (Byrne, 2012, 209). Een goed eindresultaat wordt dan bepaald door hoe de woorden aanvoelen, zowel wanneer je luistert als wanneer je zingt. Dit is voor Byrne bovengeschied aan de letterlijke betekenis (Byrne, 2012, 209). Zijn teksten zijn dus duidelijk een voorbeeld van 'musified lyrics'. Soms bedreigen de woorden zelfs de muziek, zegt Byrne. Ze pinnen een betekenis vast, de muziek is dan enkel wat de woorden zeggen en niets meer (Byrne, 2012, 208). Wanneer dit slecht gedaan is, kan het de ambiguïteit van het nummer verstoren en daarmee één van de belangrijkste redenen waarom we zo van muziek houden (Byrne, 2012, 208).

Deze zienswijze stelt dus dat tekst voor een groot deel in dienst moet staan van de muziek. Hoewel Byrne ook van mening is dat een goede letterlijke betekenis het geheel naar een hoger niveau trekt, gaat het toch vooral om een gevoelsmatige en muzikale beleving van de gezongen tekst. De besproken auteurs die de nadruk legden op de eigen specifieke kenmerken van songteksten ten opzichte van poëzie (zie hoofdstuk 2.2.) zouden hierin bewijs voor hun betoog herkennen. Aspecten als klank en intonatie maken op deze manier immers deel uit van de kracht van een songtekst.

Het ging hier echter uitsluitend om de werkwijze van één man, namelijk David Byrne. Het is interessant om verder te kijken of de werkwijzen en meningen van andere muzikanten overeenkomsten of verschillen vertonen.

Nu viel het uiteraard op dat ik in de literatuur reeds focuste op artiesten zijn die we onder de noemer 'singer songwriter' kunnen onderbrengen (Bob Dylan, Patti Smith, Leonard Cohen, Bruce Springsteen, Lou Reed, Jim Morrison, Nick Cave, Neil Young, ...). Naast de focus van onderzoek over songteksten op rap en hip hop (waar we verder niet over uitweiden omdat het ons te ver zou leiden), lijkt er veel aandacht te zijn voor de teksten van 'singer-songwriters'. De literatuur die hier besproken werd lijkt onze focus op dit genre daarom te rechtvaardigen.

Ten eerste hadden velen het uiteraard over Bob Dylan en hebben wij ook aandacht besteed aan deze artiest met onder andere de vraag of hij aanspraak kan maken op de Nobelprijs (o.a. Astor, Bluestein, Ball en Karwowski hadden het over Dylan). Dylan vormde overduidelijk het middelpunt van de hele discussie over de literaire waarde van songteksten en hij is een typevoorbeeld van een singer-songwriter. Meer nog, hij wordt door velen beschouwd als de eerste 'singer-songwriter'. De term zou

populair geworden zijn aan het einde van de jaren 60, wanneer grote artiesten de kop opstaken in navolging van Dylan (Holden, 1988, 30).

Verder ging het ook vaak over folk, country of poprockmuziek, genres waarin de singer-songwriters actief zijn. En zelfs wanneer de schrijvers spraken over pop- en rockmuziek, haalden ze vooral voorbeelden aan van 'singer-songwriters'. En dan was er nog Cordier die in haar analyse sterk de nadruk legde op de teksten van singer-songwriters (meer bepaalde chanson). Zij vond dat het vooral singer-songwriters waren die in staat zijn orale poëzie te scheppen (Cordier, 2009, 410).

4. De singer-songwriter (doelgroep)

In het eigen onderzoek zal het uitsluitend gaan over de teksten van Vlaamse singer-songwriters. En het toeval wil dat er in België en Nederland recent redelijk wat aandacht was voor dit type muzikant. Deze aandacht kwam er onder meer met een nieuwe talentenjacht op TV 'De Beste Singer Songwriter van ...'. In dit programma richtten de makers zich op één specifiek type van muzikant, in plaats van op zangers in het algemeen zoals bij vele andere talentenjachten het geval was. Dit toont aan dat de singer-songwriter momenteel 'hot' is. Maar wie zijn deze singer-songwriters nu juist?

Singer-songwriter is een titel die aan bepaalde artiesten gegeven wordt en letterlijk betekent dat de persoon in kwestie zelf nummers schrijft en deze vervolgens ook uitvoert. Maar niet elke artiest die zelf muziek en tekst schrijft wordt ook zo betiteld. We denken bij deze term in eerste instantie aan muzikanten die met behulp van relatief weinig middelen (bv een akoestische gitaar of een piano) hun muziek overbrengen naar een luisterpubliek (Hoffman, 2014). Deze spaarzaamheid maakt de muziek vaak heel direct, wat hen onderscheidt van andere soft rock genres (Hoffman, 2014).

Hoffman onderscheidde twee groepen singer-songwriters. Het zijn ten eerste al de artiesten die sinds de jaren 60 in de voetsporen van Dylan treden (Holden, 2014). De tweede groep beschrijft hij als 'Tin Pan Alley pop'. Dit verwijst naar een traditie van songschrijvers tijdens de jaren twintig in Amerika. Onder deze groep categoriseert hij muzikanten als Carole King, Laura Nyro, Randy Newman. De volgelingen van Dylan zijn volgens Hoffman onder andere Joni Mitchell, Neil Young, Leonard Cohen, Cat Stevens, James Taylor. Deze artiesten hebben gemeen dat ze allen muziek maken die verwant is aan het folk genre. Stilistisch zijn er dus verschillen tussen deze twee groepen.

Bovendien zou je nog andere groepen kunnen toevoegen zoals bijvoorbeeld artiesten die in België en Frankrijk doorbraken met het chanson. Een genre waarbij de verhalend/poëtische tekst centraal staat. Bekende voorbeelden zijn Jacques Brel, Serge Gainsbourg, Jacques Dutronc en Edith Piaf. In België en Nederland heb je daarenboven nog een soort afgeleide van het Franse Chanson, namelijk 'kleinkunst'. Dit genre ontstond in de jaren 60 met coryfeeën als Cor Van DerGoten, Miel Cools en Hugo Raspoet. In de jaren 70 werd dat genre bijzonder populair in het clubcircuit van jeugdhuizen en culturele centra. In Vlaanderen heeft dat een aantal gevestigde waarden opgeleverd als Jan De wilde, Kris De Bruyne, Zjef Vanuystel, Wim De Craene en Raymond Van Het Groenewoud. In Nederland waren dat onder andere Boudewijn De Groot, Liesbeth List, Ramses Shaffy en Herman Van Veen. Kenmerkend was dat de tekst van hun nummers, net als bij chanson, centraal stonden en vaak ook een boodschap bevatten. De muziek bleef vaak eenvoudig beperkt tot enkele begeleidende akkoorden. Maar het is ook aan die teksten dat er literaire waarde wordt toegekend. Iemand als Jan

De Wilde wordt (eventueel in samenwerking met componist en tekstschrijver Lieven Tavernier) met liedjes als 'De eerste sneeuw', 'De fanfare van honger en dorst', 'Een vrolijk lentelied' erkend als een belangrijk tekstschrijver. Maar ook Tim en Rozanne van Wim De Craene blijven in het collectief geheugen bewaard. Naast deze kleinkunstenaars die in het Algemeen Nederlands zongen en op die manier ook voor een opwaardering van onze taal zorgden, was er een groep artiesten die bewust voor het dialect kozen als taal om zich uit te drukken. Zij waren van mening dat het de authenticiteit versterkte. Belangrijkste exponenten in Vlaanderen waren Wannes Van De Velde en Willem Vermandere. In België zijn er dus meer dan twee manieren om singer-songwriter te zijn.

Toch kan je al deze artiesten evengoed met elkaar vergelijken. Het zijn stuk voor stuk goede voorbeelden van singer-songwriters, omdat ze allemaal zelf tekst en het soort directe muziek, waar Hoffman het over had, schreven. En bovendien kwamen ze als individu naar voren en zijn ze zo bekend voor het publiek.

Vaak wordt het succes van singer-songwriters gedeeltelijk door hun persoonlijkheid bepaald. Er wordt een cultus rond de persoon opgebouwd (Hoffman, 2014). Dit is ook één van de redenen waarom ze meestal bekend zijn als individueel artiest, onder hun eigen naam. Dit betekent echter niet dat solo optreden een vereiste is om als singer-songwriter bestempeld te worden. Veel grote singer-songwriters hadden immers zeer goede en vaak uitgebreide bands achter zich staan. Denk maar aan groepen als 'The Band', de begeleidingsband van Bob Dylan die later zelf grote naam zou maken, de 'E Street Band' die Bruce Springsteen begeleidde of aan de 'Crazy Horses' die voor de harde noot in het werk van Neil Young zorgden. Soms wordt het onderscheid nog iets vager, wanneer een zanger(es)/muzikant(e) duidelijk deel uitmaakt van de groep waarmee hij of zij samen muziek schrijft en tegelijk individueel naambekendheid verwerft omdat de artiesten ook gewaardeerd worden voor hun persoonlijkheid en hun capaciteiten als schrijvers/componisten. Bekende voorbeelden hiervan zijn Paul McCartney en John Lennon die afzonderlijk nummers schreven voor hun band, The Beatles. Een recenter voorbeeld is Nick Cave (van Nick Cave And The Bad Seeds), bekend onder zijn eigen naam maar tegelijk als lid van een band. Wat reeds duidelijk is, is dat singer-songwriters, zoals de naam aangeeft, verschillende aspecten van de muziekkunst met elkaar combineren. Ze bespelen vaak een instrument, schrijven en zingen een eigen tekst en componeren hun eigen muziek.

Maar dit is niet voldoende om het soort muziek te kunnen typeren waaraan men denkt bij het horen van de term 'singer-songwriter'. We komen na zo'n definitie immers tot een zeer uitgebreide categorie. Er zijn veel muzikanten die zelf muziek en tekst schrijven en ook uitvoerend artiest zijn. Wat belangrijk is, is dat het type muzikant waar we het hier over hebben, overeenstemt met een

muziekgenre of een manier van muziek schrijven en maken. Bij het gebruiken van de term, hoort een bepaald soort muziek. Er zijn daarbij vooral raakvlakken met folk, gospel, jazz (Holden, 2014). Hoewel de term singer-songwriters eerder een type muzikant beschrijft in plaats van een genre is het voor velen doorheen de jaren beginnen samenvallen met een genre. Dit proces begon in de late jaren 60 en begin jaren 70 (Hoffman, 2014).

Maar door een aantal nieuwe evoluties binnen de muziekscène wordt het steeds moeilijker om een eensluidende definitie te geven van dit genre. Zo zien we dat er meer en meer digitale elementen in de muziek van hedendaagse muzikanten geïntroduceerd worden en daardoor ontstaan er misschien ook wel nieuwe manieren om singer-songwriter te zijn (bv James Blake, Stromae). Het genre wordt dus steeds breder. Dit blijkt uit het feit dat iemand als Stromae bijvoorbeeld vaak als de moderne Jacques Brel bestempeld wordt.

Toch neemt het akoestische element van de muziek in veel definities nog steeds een belangrijke plaats in. David Knopfler (18th June 2003) beschrijft singer-songwriters onder meer als 'reflective', 'introspective' en 'acoustic' (Knopfler, 2003). Ondanks alle verschuivingen die sinds de jaren 60 plaatsvonden in de populaire muziek, zijn er nog steeds een heel aantal voorbeelden van muzikanten die gelijkenissen vertonen met de troubadours uit de beginjaren van het genre. Ze houden dus vast aan een manier van spelen die doorheen de jaren populair blijft (bv. Ryan Adams, Tallest Man On Earth, Josh Ritter, Conor Oberst; dit zijn allemaal namen die ooit als 'de Dylan van deze tijd' genoemd werden). Het overleven van dit specifieke genre blijkt ook uit de hele folk revival van de jongste jaren (een term die meestal gebruikt wordt om naar de situatie van de jaren 60 te verwijzen, maar die recent opnieuw relevant werd, met populaire groepen als Mumford and Sons en The Lumineers). In Vlaanderen heerst er momenteel ook een heropleving van Country en Bluegrass dank zij het immense succes van 'The Broken Circle Bluegrass Band', dat zijn populariteit puurt uit de film 'The Broken Circle Breakdown'. 'Traditionele' singer-songwriters zijn dus verre van uitgestorven.

Het gaat binnen het genre van de singer-songwriters dus vooral over de algemene 'feel' en bijgevolg over spaarzame, rustige muziek. Vaak is dat akoestisch maar het mag daartoe niet beperkt worden. Knopfler gaf trouwens al aan dat vanaf de jaren 80 de singer-songwriters een bredere weg opgingen. Ze gebruikten veel meer materiaal en evolueerden in de richting van de rockmuziek (bv. Eric Clapton, Bruce Springsteen, Tom Petty, ...)(Knopfler, 2003). Het is dus een genre dat verschillende ladingen dekt.

Daarnaast waren de termen 'reflective', en 'introspective' ook van belang bij de definitie van Knopfler. Want niet enkel de klank of de instrumentatie is van belang bij de definitie van het genre. Zo hebben de meeste schrijvers het ook over het tekstuele aspect van de singer-songwriter bij het

definiëren van het genre. Reflectief en introspectief dus volgens Knopfler, autobiografisch volgens anderen (Holden, 2014). Het tekstuele aspect is een interessant gegeven binnen het genre van de singer-songwriter. De muziek is meestal eerder sober en mede daarom neemt de tekst naast de muziek een prominente plaats in (DiMartino, 1994, 11). Ze zingen vaak op een soort vertellende wijze (Holden, 1988, 30). Bovendien hebben de teksten meestal heel wat betekenis, de singer-songwriter wil iets overbrengen naar zijn publiek. Dit kan maatschappelijk geëngageerd zijn zoals men duidelijk zag in de protestbeweging van de jaren 60 met Bob Dylan of het kan over de innerlijke gevoelsbeleving van de artiest gaan (Knopfler, 2003). Daarnaast neemt het artistieke element van de songtekst soms een belangrijke plaats in. Het is dan ook niet verwonderlijk dat typevoorbeelden van de singer-songwriters, artiesten zoals Bob Dylan, Paul Simon, Joni Mitchell, Leonard Cohen, geroemd zijn voor hun schrijverscapaciteiten.

Holden zag gelijkenissen tussen singer-songwriters en (de eerder emotionele) poëten zoals Allen Ginsberg, Robert Lowell en Sylvia Plath (Holden, 1988, 30) De eerste generatie van singer-songwriters zou sterk beïnvloed zijn door deze literatuur (Holden, 1988, 30). Een volgende generatie singer-songwriters zou zich dan weer vooral laten beïnvloeden door naoorlogse poëten die uiting gaven aan ontgoocheling over de maatschappelijke evoluties in hun werk (Holden, 1988, 30). Holden geeft echter ook aan dat huidige singer-songwriters eerder 'matter-of-fact' schrijven en minder poëtisch klinken dan vroeger (Holden, 1988, 30). (Merk op dat deze visie overeenkomt met hoe Buelens literatuur omschreef: als een tekst die nog niet concreet gemaakt is door de schrijver en ruimte laat voor de lezer (Buelens, 2013).

Op de gelijkenissen tussen poëten en singer-songwriters gaan we in het eigen onderzoek uiteraard verder in. Bovendien gaan we na of tekst inderdaad zo belangrijk is voor deze artiesten, zoals de literatuur lijkt aan te tonen.

Samenvattend zijn de volgende elementen typerend voor onze singer-songwriter:

- Hij of zij combineert het schrijven van tekst en muziek, het bespelen van een instrument (vaak piano of gitaar) en het zingen. Hij of zij is zowel maker als uitvoerder.
- Hij of zij is bekend als individu
- Hij of zij beoefent een genre dat gekenmerkt wordt door kalmte, spaarzaamheid, akoestische instrumentatie en een centrale rol voor de zang. (hoewel evolutie en verschillen aanwezig zijn)
- Het belang van de songteksten

5. Veldonderzoek

5.1. Doel

De literatuur die we uitvoerig besproken hebben in de eerste helft van deze masterproef, beschreef vooral op welke manier teksten van singer-songwriters gepercipieerd mogen en kunnen worden. Ik had het daarbij over de verschillende visies van een aantal onderzoekers, schrijvers, (literatuur)wetenschappers, professoren enzovoort, die hun werk wijden aan het bestuderen, analyseren en beoordelen van songteksten. We zagen dat songteksten ook vaak geplaatst werden ten opzichte van poëzie of binnen de hoog/laag distinctie van onze Westerse cultuur. Sommigen van de besproken auteurs spenderen een groot deel van hun carrière aan songteksten en popmuziek. Anderen zijn vooral vertrouwd met poëzie en literatuur, maar passen hun kennis toe op songteksten om een bepaald punt te maken.

Door deze bagage en focus kunnen ze één voor één nuttige inzichten bezorgen. Ze kennen de discussie over de literaire waarde van songteksten zeer goed en zijn daardoor in staat om voort te bouwen op een traditie, een kader. Ze werken verder op vooraf verschenen literatuur, of gaan er net tegenin. Allen toetsen ze hun ideeën aan case studies of verduidelijken ze hun betoog met voorbeelden.

Door zulk kader en dergelijke methodes te gebruiken beschikken ze over een bepaalde objectiviteit in hun werk, wat een voordeel is. Hoewel het belangrijk blijft om aan te duiden dat in de meeste werken ook subjectiviteit binnensloopt. Dit komt omdat er een bepaald standpunt ingenomen wordt dat de auteur wil verdedigen, maar vooral omdat het denkkader waarbinnen hij/zij opereert nog steeds een grote rol speelt. Het beste voorbeeld hiervan was misschien Bluestein, die net als vele anderen poëtische elementen erkende in het werk van songschrijvers, maar er toch geen hoog waardeoordeel wou aan vasthangen, terwijl andere besproken auteurs dit ongetwijfeld wel hadden gedaan.

Ikzelf zal heel anders te werk gaan en op mijn eigen manier een bijdrage proberen leveren aan de discussie. Deze zal bestaan uit interviews met Vlaamse singer-songwriters. De visie van muzikanten zelf over de hele discussie ontbreekt immers volledig in alle literatuur. Professoren, auteurs en wetenschappers geven dan wel interessante inzichten over de materie en ze beschikken over een ruime kennis van songteksten, poëzie en literatuur. Maar niemand ging na wat nu eigenlijk het doel of de bedoeling van de muzikanten is wanneer ze een tekst schrijven. Op welke manier gaan ze te werk tijdens het schrijven? Wat willen ze bereiken met hun teksten? En hoe staan zij tegenover de hele discussie?

Dit is belangrijk als toevoeging omdat zij beter dan wie anders weten, wat het betekent om tekst te schrijven binnen het afgebakend kader van een lied en op welke manier ze te werk gaan als ze zo'n tekst schrijven. Op die manier kunnen we misschien conclusies trekken over de eventuele (on)afhankelijkheid van een songtekst als kunstvorm. Je kan allerlei zaken afleiden uit wat je hoort en onderzoekt, maar niemand staat zo dicht op de materie als de singer-songwriter zelf. Enkel zij weten bijvoorbeeld alles over hun eigen schrijfproces en eventuele literaire aspiraties. Bovendien worden ze er dagelijks met songteksten geconfronteerd. Het is dan ook verwonderlijk dat deze inzichten nog nooit betrokken werden binnen de besproken discussie. Door groter inzicht in de manier waarop tekst geschreven wordt in combinatie met muziek, kan er meer gezegd worden over de waarde van die tekst.

Het is niet noodzakelijk zo dat deze manier van werken betere en duidelijkere conclusies zal opleveren, maar het is vooral belangrijk, volgens mezelf, om ook dit standpunt te betrekken in de discussie. Op die manier trek je de discussie immers open. We kunnen nagaan of het standpunt van muzikanten verschilt met het standpunt van auteurs en of deze kwalitatieve onderzoeksmethode (interviews) iets kan toevoegen aan de vele analysemethoden van songteksten (en poëzie). Uiteraard zullen de resultaten moeilijk te veralgemenen zijn en zullen de interviews ook duidelijk subjectief blijven. Maar dit is, zo bleek, eigen aan het onderwerp dat hier besproken wordt, en dus kunnen we dit gegeven misschien beter omarmen.

We komen ondertussen dus bij het eigenlijke doel van dit onderzoek: het achterhalen van de mening van singer-songwriters over de literaire en culturele waarde van songteksten, om de traditionele discussie binnen de literatuur op een nieuwe manier te bekijken.

We verwoorden het nog eens in een onderzoeksvraag:

Wat is de literaire en culturele waarde van songteksten volgens hedendaagse Vlaamse singer-songwriters?

Hierbij kunnen we aantal meer gerichte bijvragen formuleren, die thema's aanhalen die in de interviews uitgediept worden. Deze vragen en thema's werden op basis van de besproken literatuur gekozen.

1. Hoe belangrijk zijn songteksten voor de singer-songwriters?
2. Hoe worden melodie en tekst gecombineerd door de singer-songwriters?
3. Hoe ziet de schrijfstijl van de meeste singer-songwriters eruit?

4. Wat bepaalt of een songtekst goed is? (schrijfstijl, thema, performance, ...)
5. Zijn songteksten en poëzie varianten van elkaar?
6. Zijn songteksten en poëzie evenwaardig als kunstvorm?
7. Is een songtekst zonder zijn bijhorende muziek nog steeds waardevol voor de singer-songwriter?
8. Hoe moet je songschrijvers benoemen en categoriseren? (als poëten of niet?)
9. Worden singer-songwriters beïnvloed door poëzie tijdens het schrijven van hun teksten?

5.2. Methode

De ideale methode om de interviews uit te voeren is het diepte-interview. Deze methode was aangewezen om zoveel mogelijk informatie per respondent te verkrijgen, en om dieper te kunnen ingaan op de persoonlijke ideeën maar ook op de persoonlijke situaties van elke geïnterviewde. Bovendien stelt het de interviewer in staat om eenvoudig verschillende invalshoeken aan bod te laten komen en om extra bijvragen te formuleren.

Enkele gecontacteerde muzikanten verkozen echter, vanwege tijdsgebrek, om op de vragen te antwoorden via mail of aan de telefoon. Vooral in dit eerste geval betekende het dat de voordelen van het diepte-interview sterk afgezwakt werden.

5.3. Verloop van het interview

De interviews duurden gemiddeld twintig tot dertig minuten. De hier eerder geformuleerde bijvragen dienden als leidraad voor het verloop van het interview. Het was de bedoeling om de vragen ietwat gestandaardiseerd te houden. Elk interview verliep dus met eenzelfde, vooraf opgestelde vragenlijst (zie bijlage). Maar doorheen het interview was er ruimte voor variatie. Soms werd er bijvoorbeeld dieper op bepaalde onderwerpen ingegaan waardoor extra bijvragen aangewezen waren. Ook de volgorde van de vragen was sterk variabel omdat een vlot gesprek/interview belangrijk was voor het verkrijgen van duidelijke informatie. In enkele interviews werden ook specifieke vragen over de artiest in kwestie gesteld.

Het interview dat via mail verliep, was minder uitgebreid. Hier koos ik ervoor om enkel de belangrijkste vragen voor te leggen. Wel verzocht ik de respondente om dieper in te gaan op de vragen die haar het meest interesseerde en waar ze het meest over kon vertellen.

Op voorhand was het belangrijk om de respondenten goed te informeren over de bedoeling van het interview. Via mail gaf ik hen vooraf toelichting over het onderwerp en het doel van mijn masterproef. Voor het overige was het vooral belangrijk om te luisteren wanneer de respondenten aan het woord waren. De meeste van hen zijn het gewoon om geïnterviewd te worden, waardoor het mij als interviewer iets makkelijker gemaakt werd.

Zie bijlage voor de volledige interviews.

5.4. Respondenten

De doelgroep hebben we reeds uitgebreid besproken. We willen de mening van singer-songwriters belichten en de respondenten werden dus gekozen op basis van het profiel dat we beschreven.

Ik beschrijf hier kort het profiel van de negen respondenten om duidelijk te maken dat ze wel degelijk als 'singer-songwriter' mogen bestempeld worden. Sommigen werden bovendien ook gekozen omwille van het belang dat ze hechten aan de songteksten in hun eigen werk.

Wel moet ik er nog aan toevoegen dat het, zoals de onderzoeksvraag reeds aangaf, om hedendaagse Vlaamse muzikanten gaat. De leeftijd was redelijk variabel maar het gaat om artiesten die nog steeds actief zijn in het Vlaamse muziklandschap. Dit laat toe om eventueel een aantal veralgemeenbare conclusies te trekken over de ziens- en werkwijze van de huidige generatie singer-songwriters in Vlaanderen. Deze artiesten werken immers allemaal binnen eenzelfde tijdsgeest. Tegelijk blijft het belangrijk om de verschillen tussen de respondenten (bv. leeftijd of genre) in achtung te nemen tijdens de analyse. Hieronder volgt een overzicht van alle geïnterviewden.

1. Klaas Delrue

Klaas Delrue werd bekend als zanger (boegbeeld en frontman) van de Nederlandstalige band 'Yevgueni'. Hij schrijft zelf muziek en tekst en speelt akoestische gitaar. Hij kiest voor genres waarbij tekst centraal staat. Dit is het geval in zijn eigen band, die soms onder het kleinkunst genre geclassificeerd wordt. Maar ook op zijn onlangs verschenen soloplaat staan teksten centraal. Onder

de naam 'Delrue' zingt hij Franse nummers, die onder de noemer chanson vallen. Als zanger is hij ondertussen dus ook individueel bekend bij het Vlaamse publiek.

2. Eva De Roovere

Eva De Roovere studeerde kleinkunst aan Studio Herman Teirlinck en maakte aanvankelijk deel uit van de folkgroep Kadril. Daarna ging ze verder als soloartieste en zo brak ze ook door bij het grotere publiek. Ze brengt Nederlandstalige, eerder rustige muziek waarvoor ze zelf muziek en tekst schrijft. Ze treedt zowel alleen op als met een band en speelt zelf ook piano.

3. Senne Guns

Senne Guns is een jonge Vlaamse muzikant die actief is in verschillende groepen als toetsenist, maar die ook zijn eigen soloproject heeft en reeds twee albums heeft uitgebracht onder zijn eigen naam. Ook hij treedt zowel met band als individueel op en zingt vooral in het Nederlands. Hij heeft een kenmerkende stijl die van heel intieme en rustige nummers tot breed uitgesponnen songs kan variëren.

4. Stoomboot

Niels Boutsen, die beter bekend is als 'Stoomboot', is de minst ervaren van alle respondenten. Hij is een jonge songschrijver die doorbrak als winnaar van de Nekka-wedstrijd. Onlangs maakte hij zijn eerste plaat die hij volledig zelf schreef, zowel muziek als tekst. Hij maakt kleinkunst, wat in een grote nadruk op songteksten resulteert. Hij schrijft intieme, rustige muziek die vooral gebaseerd is op akoestische gitaar en zang. Inmiddels treedt hij ook op met band maar Stoomboot blijft voornamelijk een soloproject.

5. Frank Vander Linden

Frank Vander Linden is sinds 1992 frontman en zanger van de Vlaamse rockgroep 'De Mens'. Hij maakt zelf muziek, speelt gitaar en schrijft Nederlandstalige teksten. Naast het componeren is hij veel met tekst bezig geweest. Zo schreef hij als journalist onder andere voor Knack en Humo. De Mens maakt rockmuziek, maar hun repertoire bevat meerdere voorbeelden van luisternummers waarbij een verhaal verteld wordt. Interessant voor ons, is dat Frank Vander Linden bijvoorbeeld ook deelnam aan het programma 'schrijver zoekt zanger' van Radio 1, waar we eerder al naar verwezen. Hij is een bekend persoon in Vlaanderen, omdat hij inmiddels ook een bekend tv-figuur geworden is, dankzij diverse opdrachten, vooral voor de openbare omroep.

6. Neeka

Neeka, het pseudoniem van Ilse Goovaerts, is een vrouwelijke singer-songwriter, die haar inspiratie haalde bij artiesten als Joni Mitchell. Ze maakt zelf al lange tijd muziek en is inmiddels toe aan haar vijfde CD. Als kind volgde ze muziekschool waar ze instrumenten als piano, gitaar en orgel leerde bespelen. Ze maakt rustige muziek, die door bijvoorbeeld recensenten, wel vaker in de traditie van bekende singer-songwriters geplaatst wordt. Dit komt door haar typische stemkleur en een stijl die iets wegheeft van de muziek van een aantal oude folkhelden.

7. Mira

Mira Bertels studeerde ook aan studio Herman Teirlinck en kwam in de belangstelling door haar deelname aan het één-programma 'Zo Is Er Maar Eén'. Ze heeft drie platen op haar naam staan en werkt naast haar bezigheid als singer-songwriter ook regelmatig als medewerkster voor theaterproducties.

8. Bart Peeters

Bart Peeters is reeds lange tijd actief in het Vlaamse muziek- en medialandschap. Naast drummer, zanger en gitarist is hij ook een bekend presentator voor de Vlaamse televisie. Als muzikant werd hij bekend met de band 'The Radios' die een aantal zeer grote hits scoorde in Vlaanderen. Als soloartiest schreef hij al vier albums bij elkaar. Zijn muziek kende doorheen de jaren verschillende wereldse en folk invloeden maar hij zingt steeds in zijn eigen moedertaal. Hij staat ook bekend voor zijn spitsvondige teksten. Hoewel de man voor heel wat verschillende zaken bekend is bij een enorm publiek in Vlaanderen en Nederland, bleef singer-songwriter steeds één van zijn hoofdberoepen.

9. De Held

Jo Jacobs bracht in 2012 zijn eerste langspeler uit onder het pseudoniem 'de Held'. Hij speelt muziek die gebaseerd is op de akoestische gitaar en zijn eigen kenmerkende stem. Hoewel hij nog maar aan zijn tweede soloplaat bezig is, speelt hij al lange tijd (zowel professioneel als amateuristisch) muziek, op die manier heeft hij een goede en nog steeds groeiende reputatie opgebouwd. Ook hij maakte de keuze om in het Nederlands te zingen. Zijn nummers kunnen het best omschreven worden als sombere, ingetogen luisterliedjes.

Wat opvalt, is dat de meeste respondenten teksten schrijven in hun moedertaal, het Nederlands. Dit leverde (onverwachts) een extra vraag op, namelijk of de keuze die heel wat Vlaamse singer-songwriters lijken te maken (uiteeraard zijn er nog heel wat anderen die in het Engels schrijven: o.a. The Bony King Of Nowhere, Douglas Firs, Isbells ...) een bewuste keuze is die te maken heeft met hun idee over songteksten. Ik denk hierbij aan het reeds besproken genre 'kleinkunst' en stel me de vraag of deze benaming nog steeds relevant is in het huidige muzieklandschap van België. Bestaat kleinkunst nog? En is het een genre waarbij de tekst centraal staat? Het is echter perfect mogelijk dat de keuze voor het Nederlands voor totaal andere redenen gemaakt werd door de desbetreffende artiesten. Het is mogelijk dat men zich gewoon comfortabeler voelt wanneer men in de eigen taal schrijft.

6. Analyse

In wat volgt bespreek ik de interviews aan de hand van de thema's die in de literatuur aan bod komen. Ik begin met een inschatting van het belang en de waarde van de songtekst zelf om daarna de vergelijking te maken tussen poëzie en songteksten. Er wordt dus een gelijkaardige onderverdeling gemaakt als in de besproken literatuur, met een sterke focus op de geformuleerde deelvragen (zie pag. 34). Nadien zal ik in staat zijn om tot een synthese te komen over de literaire en culturele waarde van songteksten en kan er een conclusie gemaakt worden over dit onderzoek.

6.1. De songtekst nader bekeken

6.1.1. Het belang van de tekst

Het belang van de songteksten, dat was één van de kenmerken waarmee ik de muziek van singer-songwriters beschreef. Aan onze negen respondenten werd daarom gevraagd hoe belangrijk tekst voor hen is, zowel in de eigen muziek als in de muziek waarnaar ze gewoonlijk luisteren.

Alle geïnterviewde muzikanten vonden tekst op een bepaalde manier belangrijk voor muziek. Niemand ging zomaar voorbij aan de rol van een songtekst. Toch verschilden de meningen enigszins tussen een aantal geïnterviewden. Jo Jacobs (de Held) en Bart Peeters vertelden beide dat ze muziek in eerste instantie niet beoordelen op de tekst.

“The Beatles hebben geniale teksten, maar die hebben ook heel slechte, cliché teksten. En toch maakt dat weinig uit binnen de beoordeling van die nummers. Dus binnen de popmuziek vind ik het echt onbelangrijk.” (Bart Peeters, interview, 08/06/2014)

Maar dat hangt, zeggen ze allebei, af van het soort muziek. Zo vinden ze de tekst van Nederlandstalige muziek wel heel belangrijk omdat ze die simpelweg beter begrijpen wanneer iemand in de eigen taal zingt (Bart Peeters, interview, 08/06/2014; Jo Jacobs, interview, 16/06/2014). Ook wordt de songtekst voor sommige genres wel extreem belangrijk. Peeters maakte het onderscheid tussen popmuziek waar je in eerste instantie op de kwaliteit van de muziek let en de meer singer-songwriterachtige genres zoals het Franse Chanson, waarbij tekst alles is (Bart Peeters, interview, 08/06/2014). Deze mening stemt overeen met de besproken literatuur over singer-songwriters (bv. Stephen Holden) en met het artikel waarin Adeline Cordier Franse chanson als orale poëzie omschreef. De focus op singer-songwriters bleek dus opnieuw gerechtvaardigd.

En dit onderwerp kwam nog meermaals terug in de interviews. Het belang van een goede songtekst is volgens de meeste muzikanten niets universeels. In sommige muziek is het belangrijker dan in andere muziek. Klaas Delrue luisterde als kind vaak naar chansonniers als Renault en puurt daaruit zijn liefde voor goede songteksten. Ook volgens Neeka, Mira en Frank Vander Linden is het belang van tekst afhankelijk van het genre en de keuzes die bij dat genre horen. Zo kan het bijvoorbeeld een optie zijn om heel duidelijk te zingen en de woorden ruimte te geven in het geheel. Hierdoor zullen mensen sneller geneigd zijn om te luisteren naar de tekst en wordt deze belangrijker (Mira Bertels, interview, 17/06/2014). Een aantal hedendaagse singer-songwriters die grote populariteit genieten (bv. Bon Iver) zingen daarentegen eerder onverstaabaar (Frank Vander Linden, interview, 03/06/2014; Ilse Goovaerts, interview, 12/06/2014). Mogelijk ondergraaft dit (ongewild) het belang van hun songteksten. Deze tendens zou te maken kunnen hebben met wat gangbaar is in de huidige populaire cultuur (Frank Vander Linden, interview, 03/06/2014). Want naast genrespecifieke verschillen, kan je de verschillen vaak ook toeschrijven aan verscheidene culturele identiteiten. Zo luisteren de Fransen bijvoorbeeld veel meer naar songteksten dan de Amerikanen (met uitzondering van Amerikaanse country en folk), de Belgen en de Engelsen (Frank Vander Linden, interview, 03/06/2014). Dit is interessant omdat Adeline Cordier en Geert Buelens aangaven dat de opvattingen over literatuur cultureel bepaald worden. Volgens deze logica zullen Fransen de literaire waarde van een songtekst misschien sneller erkennen.

Toch vonden de meeste muzikanten, Jacobs en Peeters buiten beschouwing gelaten, dat songteksten steeds van enig belang zijn in zo goed als elk genre. Zeven van de negen geïnterviewde singer-songwriters brachten de songtekst steeds in rekening wanneer ze de kwaliteit van een nummer beoordeelden. Al was de ene wat genuanceerder in zijn antwoorden dan de andere. Niels Boutsen (Stoomboot) was het meest extreem, voor hem is tekst het allerbelangrijkste element (Niels Boutsen, interview 05/06/2014). Maar ook Senne Guns, Klaas Delrue, Neeka en Eva De Roovere haken af wanneer een nummer een slechte, clichématige of nietszeggende tekst heeft.

“Dus als ik naar gezongen muziek luister, in eender welke taal, focus ik bijna onmiddellijk op de tekst. Een lied kan een prachtige melodie hebben, een catchy refrein en een wonderlijke stem die het zingt, maar als de tekst ondermaats is, verstoort dat mijn belevenis van het nummer.” (Eva De Roovere, interview, 21/05/2014).

Dit wil niet zeggen dat een songtekst steeds heel poëtisch of nadrukkelijk aanwezig moet zijn. Tekst kan belangrijk zijn als extra dimensie of bijvoorbeeld vanwege één bepaalde zin die eruit springt (Klaas Delrue, interview, 27/05/2014). Tekst kan zelfs belangrijk worden louter door de ritmiek van de gekozen woorden (Ilse Goovaerts, interview, 12/06/2014). Maar voor de meeste ondervraagden

moet er tekstueel altijd iets gebeuren. Dit zal naar alle waarschijnlijkheid kenmerkend zijn voor singer-songwriters.

Wanneer het over de eigen muziek ging, vonden alle respondenten (ook de Held en Bart Peeters) tekst dan ook van enorm belang. Dit is natuurlijk niet verwonderlijk aangezien aandacht voor songteksten een aanleiding was om voor deze muzikanten te kiezen. Het bevestigt vooral dat alle negen respondenten inderdaad voldoen aan deze voorwaarde om als singer-songwriter gecategoriseerd te worden en dat ze vertrouwd zijn met het onderwerp van dit onderzoek.

Voor sommigen is tekst zelfs zo belangrijk dat die op de eerste plaats komt, ongeacht hun mening over het belang van songteksten in het algemeen.

“En in het genre dat ik beoefen, is de tekst ongeveer alles.. Dus als wij beslissen welke nummers er wel op de plaat komen en welke niet, dan , heeft dat in 90% van de gevallen te maken met de kracht van de tekst.” (Bart Peeters, interview, 08/06/2014)

“Ik denk in mijn geval, tot hier toe, dat mijn nummers echt staan of vallen met de tekst.” (Mira Bertels, interview, 17/06/2014)

6.1.2. Melodie en tekst

Dat brengt ons bij de manier waarop ze hun muziek schrijven. Of beter gezegd: de manier waarop ze tekst en melodie combineren tijdens het schrijven van een nummer. Staat het ene in dienst van het andere en waarop ligt de nadruk? Hierboven merkten we bijvoorbeeld op dat Bart Peeters de tekst laat primeren op muziek wanneer hij een album samenstelt. In dit deel komen we kenmerken van de songtekst te weten die belangrijk kunnen zijn voor de uiteindelijke conclusie over de waarde van zo'n tekst. Het speelt bovendien in op de beschreven literatuur van Murphey, Steinholt, Gordon, e.a. (zie pag. 22 t.e.m. 27).

Over het algemeen zijn er twee methodes om een songtekst en een melodie te schrijven, zo bleek. Ten eerste kan je vertrekken vanuit een tekstueel idee en daar muziek aan toe voegen. Ten tweede kan je tekst zoeken op een reeds gevonden melodie. Toch is het vaak niet zo zwart/wit. Veel artiesten maken gebruik van beide methodes of beschrijven een werkwijze die het midden houdt tussen deze twee extremen. Hier volgt een kort overzicht van de beschreven methoden.

Stoomboot vertrekt consistent vanuit een tekstueel idee om daar een melodie aan toe te voegen en ten slotte een verdere muzikale omkadering uit te werken (Niels Boutsen, interview 05/06/2014). Hij

vertrekt dus volledig vanuit de tekst en zijn schrijfproces verloopt steeds in diezelfde richting. Ook Mira schreef in het verleden meestal eerst teksten of tekstuele ideeën om achteraf melodieën te zoeken waarover akkoorden en een verdere muzikale invulling kwamen (Mira Bertels, interview, 17/06/2014). Toch is een dergelijke strikte werkwijze, waarbij eerst tekst en vervolgens muziek ontstaat, eerder uitzondering dan regel, zo blijkt uit de overige antwoorden. Zo schrijft Mira tegenwoordig regelmatig op de tegenovergestelde manier, waarbij tekst pas in een later stadium komt, na muziek en zangmelodie. En hoewel Bart Peeters ook vertrekt vanuit een basisidee over het thema of het verhaal, gaf hij aan dat het steeds goed is om een gitaar op je schoot te leggen wanneer je aan het schrijven bent (Bart Peeters, interview, 08/06/2014). Zo komt hij tot een begin van een nummer dat uitgewerkt moet worden. In tegenstelling tot Stoomboot is de songtekst bij Peeters dus vanaf het begin verweven met de muziek. Dit is ook bij vele anderen het geval (zie verder).

Klaas Delrue en Senne Guns wisselen net als Mira af tussen de twee methodes. Ze hebben in hun repertoire zowel voorbeelden van nummers waar eerst tekst tot stand kwam als voorbeelden waarbij eerst muziek en melodie ontstonden. Alle drie geven ze wel aan dat beide methodes duidelijk van elkaar verschillen. Mira merkt in haar eigen muziek andere resultaten op wanneer ze met tekst begint, dan wanneer ze vanuit muziek vertrekt. Zo zijn teksten in het eerste geval eerder verhalend terwijl ze in het tweede geval eerder suggestief zijn (Mira Bertels, interview, 17/06/2014). Dit komt omdat het element dat als eerste aanwezig is, invloed uitoefent op de zaken die erna komen. Een suggestieve tekst is mogelijk wanneer de muziek reeds een bepaalde sfeer neergezet heeft die dan ondersteund moet worden. Een ander verschil zit hem in de moeilijkheidsgraad. Senne Guns en Klaas Delrue vinden allebei dat het als tekstschrijver moeilijker is om een goede tekst te vinden op een reeds vastliggende melodie (Klaas Delrue, interview, 27/05/2014; Senne Guns, interview, 23/05/2014). Dit wil uiteraard niet zeggen dat één van beide methoden beter is. Het kan het voor de zanger bijvoorbeeld interessant zijn om vanuit tekst te vertrekken, terwijl het voor de groep vaak interessanter is om vanuit de muziek en melodie te vertrekken (Klaas Delrue, interview, 27/05/2014). De allerbeste nummers zijn volgens Delrue echter vaak diegene waarbij je als schrijver het gevoel krijgt dat beide elementen (tekst en melodie) samen naar boven kwamen.

“Achteraf gezien heb ik vaak de indruk dat het echt tegelijk gebeurd is . Dus dat de tekst echt met de melodie in mijn hoofd is gekomen. Dat zijn ook meestal de beste nummers. In de praktijk is het waarschijnlijk net een paar woorden voor een paar noten of omgekeerd maar dat voelt heel hard aan als tezamen.” (Klaas Delrue, interview, 27/05/2014)

Een combinatie van de verschillende methoden zou in dit opzicht de ideale werkwijze zijn. Het was opvallend dat een aantal andere geïnterviewden een gelijkaardig gevoel omschreven. Neeka en de

Held gaven duidelijk aan dat de eerste zinnen van een nummer en de bijpassende melodieën tegelijk ontstaan of dat ze althans dat idee hebben (Ilse Goovaerts, interview, 12/06/2014; Jo Jacobs, interview, 16/06/2014). En ook Frank Vander Linden ziet tekst en muziek als onlosmakelijk verbonden. Het beschreef het eindresultaat als iets onvermijdelijks, alsof er uiteindelijk slechts één tekst mogelijk was op die melodie in kwestie (of omgekeerd).

“Tijdens het schrijven van nummers heb ik het gevoel dat tekst en muziek elkaar kunnen helpen. ... Dus die twee polen die voeden elkaar constant en dat is er juist het leuke aan. Ik schrijf heel zelden tekst op voorhand of ik schrijf zeer zelden als ik iets niet hoor.” (Frank Vander Linden, interview, 03/06/2014)

Deze antwoorden geven de indicatie dat songteksten moeilijk los te koppelen zijn van de muziek. Ze ontstaan immers in complete interactie met de muziek. In dat geval wordt het moeilijk om de songtekst los van de muziek te beoordelen. De melodie is steeds de brenger van het woord (Frank Vander Linden, interview, 03/06/2014). In die zin moet de melodie steeds sterk genoeg zijn, enkel zo kan de tekst eruit springen. Voor hem is de muziek van Bob Dylan daar een duidelijk voorbeeld van. Hij wordt gezien als de sterkste songschrijver uit de muziekgeschiedenis maar dat komt onder andere omdat zijn melodieën zo sterk zijn. Anders hadden we die teksten nooit zo goed onthouden, aldus Vander Linden. Hiervoor bestaat, zoals je in de literatuur kon lezen (zie onderzoek van Reyna Gordon), wetenschappelijk bewijs. De melodie beïnvloedt de herinnering van de tekst. Ook Senne Guns vindt dat een tekst nooit ten koste van de melodie mag gaan, er moet geen lettergreep te veel staan (Senne Guns, interview, 23/05/2014). In die zin staat de tekst misschien eerder in het teken van de melodie in plaats van omgekeerd (hoewel de nadruk toch vooral lag op het interactieve).

Eva De Roovere, ten slotte, begint steevast met één zin die ze aan de piano of tijdens het gitaarspelen herhaaldelijk zingt, om een melodie te vinden (Eva De Roovere, interview, 21/05/2014). Die ene zin bepaalt voor een groot deel de inhoud van het nummer, maar de volledige tekst wordt pas later geschreven. Dit noemt ze: “het bouwen aan de songtekst”. Maar ook de verdere muzikale invulling hoort bij dit bouwen of bepaalt mee wat er gezegd wordt. Ook voor haar zijn muziek en tekst dus duidelijk verweven.

“ Met arrangementen kan je nog heel veel bepalen in muziek, dat maakt muziek ook zo boeiend: er zijn oneindig veel mogelijkheden om je verhaal te kleuren!” (Eva De Roovere, interview, 21/05/2014)

Songschrijven lijkt iets persoonlijks te zijn aangezien de beschreven methoden op een aantal punten van elkaar verschillen. Toch lijkt het er in het algemeen niet op dat muziek in dienst van de tekst moet staan of omgekeerd. Sommigen schrijven iets meer in dienst van melodie en anderen beginnen

dan weer vooral met het werken aan het tekstgedeelte, maar vaak werd net de interactie tussen beiden als belangrijkste punt aangestipt. Daarom lijkt het er niet op dat één van beide autonoom de betekenis van een nummer bepaalt. Hierdoor wordt het moeilijk om de besproken artiesten in te delen in één van de categorieën van Steinholt ('focused lyrics', 'musified lyrics' of 'freely shaped lyrics'). Aangezien tekst en melodie sterk verbonden zijn in het schrijfproces, kan je zeggen dat veel songteksten eerder in de categorie 'musified lyrics' thuishoren. Maar toch zullen heel wat nummers van een aantal singer-songwriters ook opgemaakt zijn met 'focused lyrics', bijvoorbeeld de nummers van Stoomboot, een deel van de nummers van Mira (het oudere werk) en een groot deel van het werk van Klaas Delrue en Bart Peeters.

In het interview met Klaas Delrue ging het nadrukkelijk over de verschillende soorten tekst. Hieruit bleek dat er soms keuzes gemaakt moeten worden over wat men wil laten primeren; tekst of muziek. En vaak lijkt de beste oplossing inderdaad in het midden te liggen, door 'focused lyrics' te combineren met 'musified lyrics'.

"In het Engels kan je heel sterk het onderscheid maken tussen een goed klinkende tekst of een tekst met betekenis en die mannen (The Smiths en REM) die combineren dat zo goed .... Ik heb hier een heel mooi woord aan het einde van de zin maar ik heb ook een heel mooie melodische wending en die melodische wending komt twee lettergrepen vroeger dan mijn woord, dus ik moet dat woord gewoon vervangen als ik die wending wil en of ik moet die wending aanpassen als ik mijn woord wil behouden. En dat is dan het mooie aan songteksten dat de muziek het dan toch soms haalt op de tekst en dat je iets moet wegslijten wat je literair heel goed gevonden vond van jezelf." (Klaas Delrue, interview, 27/05/2014)

Om dit onderdeel over tekst en melodie af te sluiten wil ik graag nog even terugkoppelen naar David Byrne en zijn 'emergent storytelling'; het onbewuste proces waarbij een non-taal een onderwerp aanreikt waarop voortgebouwd kan worden. Een aantal geïnterviewden beschreven namelijk een vergelijkbaar proces. Zowel Neeka als de Held hadden het over een onbewust proces waarbij zinnen als het ware komen toegewaaid en waar de betekenis van de tekst pas nadien duidelijk wordt voor de zanger. De klank van de muziek zet een bepaalde sfeer neer die de woorden uitlokt (Jo Jacobs, interview, 16/06/2014). Er hoeft, volgens hen, in eerste instantie niet te veel nagedacht worden over de tekst, dat zou het eindresultaat alleen maar negatief beïnvloeden. Ze houden niet van te vergezochte songteksten. Ook Klaas Delrue sprak over een associatief proces waarbij je pas na een aantal zinnen zelf de betekenis van het nummer achterhaalt. Pas nadien bepaal je verder de volledige richting van je songtekst. 'Emergent Storytelling' werd zo bevestigd door deze artiesten. Het onderwerp wordt op een onbewuste manier aangereikt. Mira had het zelfs specifieker over de

'brabbeltaal' die Byrne in zijn boek beschreef als 'gibberish', ze beschreef hoe deze taal nuttig kan zijn tijdens het schrijfproces.

"En vaak zitten in de brabbeltaal al zinnen die op een soort onderbewuste manier een soort hint geven waarover het lied over gaat." (Mira Bertels, interview, 17/06/2014).

6.1.3. Manier van schrijven

Over de schrijfstijl kan ik kort zijn. Geen van alle respondenten had een duidelijke voorkeur voor enerzijds abstracte songteksten of anderzijds duidelijke, verhalende songteksten. De twee categorieën waartussen een onderscheid werd gemaakt in de literatuur. Alle manieren of methoden hebben evenveel potentieel volgens de muzikanten, zolang het niveau hoog ligt. Sommigen schrijven daarom zowel abstracte als vertellende songteksten en vinden die afwisseling interessant. Anderen beoefenen slechts één van beide stijlen maar koppelen daar geen waardeoordeel aan vast. De Held en Bart Peeters schrijven bijvoorbeeld eerder duidelijk en to the point, terwijl Frank Vander Linden en Mira afwisselen tussen suggestief en duidelijk verhalend.

Bart Peeters vindt het wel een kunst om ruimte voor interpretatie te laten in songteksten, een kunst die hij naar eigen zeggen niet beheerst. Ook hij haalt Bob Dylan aan als ultiem voorbeeld, die liet steeds ruimte voor interpretatie terwijl hij tegelijk zeer verhalend schreef (Bart Peeters, interview, 08/06/2014). Volgens Peeters is dit een kenmerk van grote literatuur. Hiermee deelt hij de mening van Geert Buelens (zie pag. 19) en Klaas Delrue.

"Dat zijn natuurlijk heel straffe songteksten waar je absoluut voor jezelf van beslist: het gaat daarover dus het is een goeie songtekst, maar het hoeft voor uw buurman daarom niet over hetzelfde te gaan" (Klaas Delrue, interview, 27/05/2014)

Verder vertelde Bart Peeters nog iets over het belang van het vertelstandpunt, waar Murphey en Holden ook aandacht aan besteedden (zie pag. 24). Je kan ofwel een sociale observatie maken, dat wil zeggen over zaken of mensen zingen in de derde persoon, ofwel in de eerste persoon schrijven. Het verschil ligt hem volgens Peeters vooral in de moeilijkheidsgraad. Een sociale observatie zal heel sterk moeten zijn om goed over te komen terwijl verhalen in de ik-vorm al sneller goed overkomen (Bart Peeters, interview, 08/06/2014). Daardoor wordt er inderdaad vaak in de ik-vorm geschreven door veel singer-songwriters, maar is dat niet noodzakelijk de beste optie.

6.2. Poëzie of slechts songtekst?

In het volgende deel ga ik dieper in op antwoorden die inzicht geven in de eeuwige discussie over het verband of het verschil tussen poëzie en songteksten. Hiermee bouw ik verder op de besproken literatuur (pag. 9 t.e.m. pag. 22). We komen zo dichterbij het ontdekken van de mogelijke literaire waarde van een songtekst.

6.2.1. Waaruit bestaat een goede songtekst?

Wanneer je weet wat de elementen van een goede songtekst zijn, weet je wat een goede songtekst waardevol maakt en dat is van groot belang voor dit onderzoek. Ik was benieuwd of deze zaken vergelijkbaar zijn met de elementen die van een gedicht een waardevolle tekst maken. Dit is belangrijk omdat een groot deel van de besproken auteurs ofwel focusten op de gelijkenissen tussen beide kunstvormen ofwel op de verschillen.

In het algemeen kreeg ik redelijk vergelijkbare antwoorden van elke muzikant. Maar af en toe werden er uiteraard specifieke zaken aangehaald of werden er voorbeelden gegeven van wat men persoonlijk fantastisch vond. Zo houdt Mira bijvoorbeeld erg van teksten met originele en scherpe invalshoeken. Ze vindt het knap als artiesten maatschappijkritisch kunnen zijn, vooral als ze die kritiek op een bijzondere manier kunnen verwoorden (Mira Bertels, interview, 17/06/2014). Bij haar draait het dus vooral om een sterk thema dat origineel en goed verwoord moet worden. Dit is ook wat Senne Guns een geslaagde tekst noemt, een thema brengen op een manier zoals het nog nooit gedaan is (Senne Guns, interview, 23/05/2014). Originaliteit wordt door sommigen dus hoog in het vaandel gedragen. Ook anderen vinden het knap wanneer een songtekst bepaalde verrassende of eventueel humoristische wendingen bezit (Bart, Peeters, interview, 08/06/2014; Klaas Delrue, interview, 27/05/2014). Ten slotte werd de schrijfstijl af en toe aangehaald. Woordkeuze, schrijfstijl en intertekstualiteit kunnen de waarde van een song optrekken (Eva De Roovere, interview, 21/05/2014).

Wat duidelijk opviel was dat er in de interviews een grote nadruk werd gelegd op de muzikaliteit van een songtekst. De kwaliteit van de songtekst wordt volgens veel van de ondervraagde muzikanten niet enkel bepaald door de schrijfstijl of het onderwerp maar ook door de manier waarop de tekst gezongen wordt en samengaat met de muziek.

Zelfs Stoomboot, die zeer gefocust is op de tekst van nummers, vindt dat goede songteksten het soort teksten zijn waarbij muziek en tekst op een bepaalde manier samenwerken. Hij heeft het over muzikanten die het sentiment van de muziek enerzijds en dat van de tekst anderzijds laten contrasteren. Zulk spel tussen tekst en muziek kan een songtekst naar een hoger niveau tillen (Niels

Boutsen, interview 05/06/2014). Verder vindt hij ook de manier waarop de performance gebracht wordt van groot belang. Hiermee deelt hij de mening van Adeline Cordier (performance nam in haar onderzoek over chanson een belangrijke plaats in).

“Als je dan live gaat zien en je ziet die performance dan inderdaad... Dat komt op je af en dat komt echt bal binnen. Dat kan een veel sterkere impact maken dan dat je voor je gaat slapen dat cd boekje leest.” (Niels Boutsen, interview, 05/06/2014)

Ook Neeka denkt dat de performance van de tekst of de manier waarop de tekst gezongen wordt, de tekst tot een hoger niveau kan tillen, zelfs al is die tekst op papier al heel mooi of poëtisch (Ilse Goovaerts, interview, 12/06/2014). De allerbeste songteksten zouden in dat geval teksten zijn die op papier al heel sterk zijn, maar nog beter worden wanneer er muziek onder komt en wanneer de woorden gezongen worden (Klaas Delrue, interview, 27/05/2014). Volgens Bart Peeters hoeft de tekst zelfs niet eens zo goed te zijn op papier. Het is vooral belangrijk hoe tekst en muziek in interactie treden.

“Een songtekst wordt goed op de manier waarop hij kleeft, waardoor hij samen gaat met de muziek. Want vaak als je een songtekst leest dan denk je: “oh is het dat maar?” Maar als je er de muziek bij hoort dan krijgt die ineens vleugels.” (Bart Peeters, interview, 08/06/2014)

De Held gaat daarin nog extremer. Hij vindt dat eenzelfde tekst zowel goed als slecht kan zijn wanneer die door verschillende artiesten gezongen wordt (Jo Jacobs, interview, 16/06/2014). De muziek kan op die manier iets toevoegen aan de tekst. De gezongen tekst zegt meer dan de tekst zelf. Merk op dat al deze antwoorden in de lijn liggen van wat Cordier en Astor in hun artikels beschreven (denk bijvoorbeeld aan de term ‘orale poëzie’).

De meeste muzikanten waren het erover eens dat het al de verschillende elementen van een songtekst samen zijn die de sterkte van de woorden bepalen. Dat is dan misschien de allergrootste kracht van een goede songtekst, dat het allerlei verschillende elementen (de schrijfstijl, de manier van zingen en de stem, het ritme en de muziek, het onderwerp, de performance, het gevoel, ...) tot een sterk geheel laat samenkomen. Dat is net het mooie aan songteksten, alles speelt zijn rol in de bepaling van de kwaliteit (Vander Linden, interview, 03/06/2014).

Natuurlijk kunnen teksten op verschillende manieren krachtig zijn, niet elke songtekst incorporeert elk bovengenoemd element, dat is ook onmogelijk. Bart Peeters wijdde hier het meest over uit. Een tekst kan poëtisch zijn. Dit is bijvoorbeeld ook wat Neeka persoonlijk graag terugvindt in songteksten. Maar, zegt Peeters, wanneer je met heel eenvoudige woorden iets zeer complex weet te vatten, heb je echt gewonnen als liedjesschrijver (Bart Peeters, interview, 08/06/2014). Verder kan de kracht van

sommige zinnen ook gewoon de ritmiek zijn. Peeters beschreef dit als swingend en gaf het nummer 'Mama na wa homma hon' van Flip Kowlier als voorbeeld. Neeka maakt dit duidelijk aan de hand van 'Tutti Frutti', een rock-'n-roll nummer uit de jaren 50. Little Richard zou met "Bop bopa-a-lu a whop bam boo" ook een vorm van poëzie gecreëerd hebben (Ilse Goovaerts, interview, 12/06/2014). (Merk op dat je dit soort 'klankpoëzie' ook terugvindt bij dichters als Paul Van Ostaijen) Verder kan een tekst goed zijn vanwege de emotionaliteit die erin vervat zit, vanwege de eerder donkere gedachten die in de tekst opgeroepen worden (Bart Peeters, interview, 08/06/2014). Of net vanwege de humor waarmee men het verhaal weet te vertellen (Bart Peeters, interview, 08/06/2014). Er bestaan dus heel wat verschillende soorten songteksten die elk op hun eigen manier kwaliteitsvol zijn.

Al de aangehaalde elementen, die volgens de singer-songwriters invloed hebben op de kwaliteit van de songtekst, doen vermoeden dat songteksten verschillen van poëzie. Maar deze vraag werd meer detail besproken tijdens de interviews.

6.2.2. Zijn songteksten en poëzie vergelijkbaar met elkaar?

De meesten leken inderdaad van mening dat men beide kunsten niet kan en moet vergelijken. Net omwille van de muzikale kwaliteiten die zo belangrijk zijn voor songteksten en niet aanwezig zijn in poëzie. Enkel Eva De Roovere zei dat songteksten gezongen gedichtjes zijn en dat beide kunstvormen onlosmakelijk verbonden zijn door de talrijke overeenkomsten (Eva De Roovere, interview, 21/05/2014). Enkele daarvan werden ook aangehaald door de andere singer-songwriters. Toch haalde zij in haar omschrijving reeds het onderscheid aan tussen gezongen en gelezen teksten. Een verschil dat, zoals we in het literatuuroverzicht zagen, uitgebreid aan bod kwam in het werk van heel wat auteurs (o.a. Cordier, Astor, Negus en Goldstein) die over de waarde van songteksten schreven.

In het vorige deel werd dit belangrijk verschil reeds besproken, maar ook wanneer het in de interviews ging over de verschillen of overeenkomsten tussen songteksten en poëzie, hadden een aantal respondenten het opnieuw over deze tweedeling (gezongen versus gelezen). Die heeft volgens hen tot gevolg dat songteksten en poëzie niet vergelijkbaar zijn.

Klaas Delrue haalde daarbij het radioprogramma 'schrijver zoekt zanger' aan, waar het in de inleiding van deze masterproef over ging. Dit programma maakte duidelijk dat een gedicht niet steeds als songtekst kan gebruikt worden en dat er duidelijk andere wetten en regels bestaan voor beide kunstvormen.

“Er is zelfs één ruzie ontstaan live op de radio die heel schoon die breuklijn aangeeft. Een gedicht, een literair stuk tekst dat op papier heel artistiek verantwoord is, is absoluut niet perse geschikt als songtekst en omgekeerd. Een songtekst kan super banaal en slecht klinken als je het voordraagt maar gewoon perfect zijn voor de muziek. Daarom komt songtekst pas tot leven als hij gezongen wordt en moet die tekst ook absoluut geschreven worden al zingend.” (Klaas Delrue, interview, 27/05/2014)

Hugo Claus probeerde bijvoorbeeld enkele keren een songtekst te schrijven. Maar dit resulteerde enkel in mislukkingen, ondanks het onmiskenbare literair talent van Claus (Bart Peeters, interview, 08/06/2014). Dit toont inderdaad aan dat het maken van een gedicht iets anders is dan het schrijven van een nummer. Dat verschil vloeit voort uit het verschil tussen de prosodie van de spraak en de prosodie van een melodie (Bart Peeters, interview, 08/06/2014). Dit wil zeggen dat iets heel anders klinkt wanneer het voorgedragen of gelezen wordt dan wanneer het gezongen wordt. Dit is ook wat Goldstein bedoelde wanneer hij zei dat een gedicht niet noodzakelijk goed is onder muzikale begeleiding en dat een songtekst niet noodzakelijk goed is zonder die begeleiding.

Mira verwoordde dit verschil tussen songteksten en poëzie nog op een andere manier. Zij had het over het medium dat je steeds in rekening moet brengen. Een songtekst hangt vast aan muziek terwijl een gedicht vast hangt aan papier. De woorden bestaan dus misschien nooit volledig onafhankelijk, niet bij een songtekst maar ook niet bij een gedicht. Ze worden steeds beïnvloed door het medium waarmee ze gebracht worden (Mira Bertels, interview, 17/06/2014). In die zin zijn songteksten en poëzie vergelijkbaar maar toch volledig verschillend. Dit is een interessante opmerking waar veel auteurs aan voorbij gaan. Muzikanten spelen met muziek en woorden terwijl dichters met ruimte en woorden spelen. De specifieke ordening van de woorden, ofwel de bladspiegel, draagt betekenis over aan de lezer (Mira Bertels, interview, 17/06/2014).

Dit medium (papier) is naar alle waarschijnlijkheid wel kneedbaarder en vrijer dan het medium waar songteksten aan vast hangen. In muziek zijn er, algemeen bekeken, immers meer regels dan bij poëzie, waar de focus toch vooral op de tekst zelf ligt. Bij songteksten zijn er allerlei elementen die meespelen (Frank Vander Linden, interview, 03/06/2014; Senne Guns, interview, 23/05/2014). Dit heeft tot gevolg dat men in poëzie vrijer kan zijn wat de tekst betreft, je moet met minder zaken rekening houden.

“In poëzie ben je sowieso vrijer denk ik omdat je niet gebonden bent aan melodie, ritme, aan metrum dus je kan verder gaan in beeldspraak en in andere dingen die in muziek moeilijker zijn.” (Senne Guns, interview, 23/05/2014)

En net daarom moet je een muzikant zijn om een goede songschrijver/tekstschrijver te zijn (Bart Peeters, interview, 08/06/2014). Het is onvoldoende om een mooie tekst neer te pennen, je moet die nadien ook nog eens goed kunnen interpreteren en performen.

Wat ook naar boven kwam in enkele interviews, was het verschil in toegankelijkheid tussen songs en poëzie. Poëzie heeft slechts een nichepubliek terwijl muziek in het algemeen toegankelijk is voor de grote massa. De meeste singer-songwriters vinden dit een voordeel aan muziek. Iedereen luistert muziek en daarom is het allesbehalve een discriminerende kunstvorm (Mira Bertels, interview, 17/06/2014; Jo Jacobs, interview, 16/06/2014; Niels Boutsen, interview, 05/06/2014). Sommige teksten bereiken in combinatie met muziek een zeer groot publiek. Dit komt overeen met de traditionele gedachtegang die we in onze inleiding beschreven en waarbij populaire muziek thuishoort in de categorie populaire- of massacultuur en niet in de categorie hoge cultuur. Maar met het verschil dat een groot publiek bereiken door geen van de geïnterviewden als iets negatief bekeken werd, in tegendeel. Merk op dat T.S. Eliot in zijn tijd reeds een gelijkaardige mening had, hij vond het jammer dat dichters slechts een beperkt publiek bereikten.

Mira en de Held vinden dat muziek een soort openheid bezit die deze grotere populariteit mogelijk maakt, terwijl poëzie eerder gesloten is (Mira Bertels, interview, 17/06/2014; Jo Jacobs, interview, 16/06/2014). Dit heeft volgens hen te maken met het feit dat muziek anders opgenomen wordt door het lichaam. We besproken reeds de auditieve ten opzichte van de visuele kenmerken maar muziek is ook lichamelijker en minder verstandelijk (Jo Jacobs, interview, 16/06/2014). Een song kan na één luisterbeurt meteen aanspreken terwijl van poëzie bijna verwacht wordt dat je het gaat herlezen of herbekijken.

“In die zin dat een song an sich veel toegankelijker is. Poëzie moet je al... Ik ben op zich niet zo zot van, hoewel daar ook uitzonderingen in zijn, van voorgedragen poëzie. Dat is meer iets dat je op je eigen ritme de tijd moet nemen om een boek vast te pakken. In dat opzicht is het een hermetischer gegeven. Maar als je een gedicht leest ben je wel een gedicht aan het lezen, als je een tekst leest ben je niet noodzakelijk naar de tekst aan het luisteren.” (Jo Jacobs, interview, 16/06/2014)

Deze laatste zin toont nog een ander, niet onbelangrijk verschil tussen poëzie en songteksten. Door de aanwezigheid van verschillende elementen waarmee je rekening moet houden, vervult de songtekst niet noodzakelijk een centrale rol in de luisterervaring. Je dwingt de luisteraar van muziek niet steeds om naar je tekst te luisteren. Pat Pattison benoemde dit, zoals we in de literatuur zagen, als de vluchtigheid van de songtekst. Dit kan betekenen dat de tekst van een dichter toch directer aankomt bij de ontvangers dan de tekst van een nummer (Niels Boutsen, interview, 05/06/2014). Zo kan een songschrijver zich bijvoorbeeld verstoppen achter de muziek, dat is onmogelijk voor een

dichter. Dit wil natuurlijk niet zeggen dat alle songschrijvers dit ook werkelijk doen, van onze respondenten was er één die dit fenomeen aanhaalde.

“Ik merk dat ikzelf muziek ben beginnen maken en geen poëzie omdat ik mijzelf wou indekken. Dus als ik dan iets schreef en ik wou iets vertellen aan het publiek. Dat je dan altijd beschermt bent door de context van het nummer. Dat heb je bij poëzie niet. Dus bij poëzie, ik ben ook wel poëzie enthousiasteling, als je naar poëzie gaat kijken of je gaat naar dichters kijken die voordragen, dan zitten die nog dichters op je vel.” (Niels Boutsen, interview, 05/06/2014)

Het is echter perfect mogelijk dat een songtekst ook zeer direct overkomt voor het publiek. Dat wordt beïnvloed door bepaalde keuzes die de zanger maakt.

De meeste muzikanten vinden dat poëzie en songteksten dus niet vergeleken moeten worden. Maar toch zijn er uitzonderingen, zo zeiden velen. Er zijn voorbeelden van songteksten die je perfect als gedicht kan lezen. Zo werd de muziek van Joni Mithcell en Thé Lau aangehaald als voorbeelden hiervan, maar ook ‘2 meisjes’ van Raymond van het Groenewoud zou je bijvoorbeeld als een gedicht kunnen lezen (Bart Peeters, interview, 08/06/2014; Ilse Goovaerts, interview, 12/06/2014; Klaas Delrue, interview, 27/05/2014). Het is echter niet steeds de bedoeling van de tekstschrijver in kwestie om poëzie te maken of om diepe gedachten over te brengen naar de luisteraars, wel om liedjes te maken (Senne Guns, interview, 23/05/2014). Later kom ik nog terug op de vraag of je een songtekst afzonderlijk van muziek kan lezen.

6.2.3. Zijn songteksten en poëzie evenwaardig?

Songteksten en gedichten vallen dan niet altijd even makkelijk te vergelijken, misschien zijn ze wel even waardevol? Ik peilde in de interviews naar het oordeel van elke muzikant hierover. Dit was een belangrijke vraag om uiteindelijk een oordeel te kunnen vellen over de literaire en culturele waarde van een songtekst. Bovendien pikt het net als het vorige onderdeel rechtstreeks in op de vele artikels die hierover geschreven zijn.

Bijna iedereen was het erover eens dat songteksten als kunst- of cultuuruiting evenwaardig zijn aan andere kunstvormen, zoals poëzie. Ook Stoomboot zei in eerste instantie dat beide tekstsoorten evenwaardig zijn. Het is volgens hem gewoon een keuze die je als artiest moet maken, je moet kiezen hoe je iets wil overbrengen (Niels Boutsen, interview, 05/06/2014). In die zin is het louter de verpakking die verschilt maar blijft de kern, of de boodschap, dezelfde. Maar uit het verdere verloop van het interview bleek dat hij een hogere moeilijkheidsgraad toeschrijft aan het maken van poëzie

dan aan het schrijven van een songtekst. Omdat je volgens hem andere elementen hebt in muziek die de tekst kunnen bijstaan. Door bijvoorbeeld gebruik te maken van stilte of herhaling (een element dat ook naar boven wanneer Pat Pattison het had over de verschillen tussen songs en poëzie), kan de tekst er sterker uitkomen dan hij werkelijk is (Niels Boutsen, interview, 05/06/2014). Dit is onmogelijk bij poëzie, daar staat de tekst er alleen voor.

Dit idee staat haaks tegenover de meningen van Frank Vander Linden en de Held. Jo Jacobs laat verstaan dat hij te weinig kent van poëzie om er een oordeel over te vellen, maar hij is geneigd om muziek hoger in te schatten dan poëzie. Persoonlijk doet een nummer hem meer dan een gedicht. De tekst van 'Suzanne' van Herman Van Veen (vertaling van Leonard Cohen) raakt hem veel dieper dan eender welke dichtbundel (Jo Jacobs, interview, 16/06/2014). Hij heeft het steeds bewust over een nummer en niet over een songtekst omdat hij het belangrijk vindt dat men songteksten nooit loskoppelt van de bijhorende muziek. In het vorige deel zagen we reeds dat veel geïnterviewden songteksten en muziek niet afzonderlijk kunnen beoordelen maar ze steeds als één geheel beschouwen. Ook Frank Vander Linden had dergelijke mening. Hij vindt, nog meer dan Jacobs en toch wel in contrast met Boutsen, songteksten in hun geheel daarom superieur aan poëzie (Frank Vander Linden, interview, 03/06/2014). Vanwege alle muzikale elementen waar je als zanger rekening mee moet houden tijdens het schrijven van een tekst. Diezelfde elementen die het volgens Boutsen nog makkelijker maakten om een songtekst te schrijven, zorgen er voor Vander Linden voor dat een songtekst veel meer is dan een gedicht. Hun logica komt voor een deel dus wel overeen maar de uiteindelijke conclusie verschilt grondig.

"Ik vind ze superieur. Ik vind dat rond poëzie altijd zo'n een soort aura hangt van het toppunt van alles. Maar dan denk ik jongens kijk naar songs, dat is gewoon meer: en melodisch en ritme en tekst... Ja .. Nu, het klinkt een beetje als provocatie of om een beetje tegenin te gaan tegen de pretentie van dichter met grote D. Terwijl muzikanten daar heel veel schroom over hebben om dat als kunst te categoriseren. Terwijl voor mij ja, een perfecte song van Paul McCartney of ja dat overstijgt gewoon alle die categorieën. Het is meer gewoon." (Frank Vander Linden, interview, 03/06/2014)

Hij heeft het hier over de traditionele gedachtegang waarbij poëzie als een hogere vorm van kunst wordt beschouwd. Een gedachtegang waar hij duidelijk niet mee akkoord gaat. Hij keert ze zelfs om. Songteksten zijn niet evenwaardig aan poëzie maar ze zouden hoger gewaardeerd moeten worden. Veel singer-songwriters onderschatten hun eigen beroep (Frank Vander Linden, interview, 03/06/2014).

Ook Klaas Delrue gaat duidelijk niet akkoord met Niels Boutsen. Hij vindt dat er in het algemeen te weinig waardering is voor de kunst om een goede songtekst te schrijven. Hij redeneert dat het

muzikale aspect van een nummer het net moeilijker maakt om een goede tekst te schrijven. De woorden van een gedicht moeten inderdaad volledig op zichzelf staan, wat op zich ook iets zeer waardevols is, maar de woorden van nummers moeten volledig kloppen met alle andere factoren, zoals melodie en ritme (Klaas Delrue, interview, 27/05/2014). Dit is de grootste reden waarom een muzikant geen gedicht kunnen schrijven en een dichter geen songtekst kunnen maken.

“Songteksten worden onderschat, de moeilijkheid van een goede songtekst wordt onderschat omdat het op papier minder indrukwekkend oogt. Maar vraag aan een goeie dichter om een songtekst te schrijven en hij bijt zijn tanden stuk op de muziek. Ge kunt ze heel moeilijk met elkaar vergelijken maar ik vind ze zeker evenwaardig.” (Klaas Delrue, interview, 27/05/2014)

Zowel Vander Linden als Delrue vinden dat het schrijven van songteksten onderschat of ondergewaardeerd wordt. Dit heeft, zoals ik meermaals aanhaalde, te maken met het onderscheid tussen hoge en lage kunst. De traditionele visie is dat er een verschil bestaat tussen zoets als hoge en lage kunsten en dat songteksten bij die lage kunsten horen en poëzie bij de hoge kunsten. Vander Linden en Delrue gaan hier duidelijk niet mee akkoord. Het doet tekort aan de veelzijdigheid van hun beroep. Ook Eva De Roovere en Mira begonnen in hun interview over dit traditionele onderscheid. Zij willen daar, net zoals veel hedendaagse auteurs, vooral aan voorbij. Het is nergens voor nodig de ene kunstvorm boven de andere te plaatsen. Mira vindt een goed lied een hoge vorm van kunst (Mira Bertels, interview, 17/06/2014) en Eva De Roovere vindt dat popmuziek te vaak moet afrekenen met bekrompen vooroordelen.

“Ik geloof trouwens niet in “hoge” en “lage” kunsten. Dat haal ik aan omdat ik denk dat hierin de probleemstelling ligt van de vragen die je stelt: poëzie wordt tot de hogere kunsten gerekend en songteksten tot de populaire cultuur, m.a.w. de lagere kunsten. Dat is de eeuwige discussie met klassieke muzikanten: is popmuziek evenwaardige muziek? Ik word erg boos van zulk racisme in de kunstwereld.” (Eva De Roovere, interview, 21/05/2014)

Ondanks de verbondenheid tussen muziek en tekst vinden sommigen toch dat een songtekst waardevol kan zijn op papier, zonder muziek. Onder andere Senne Guns, Neeka en Bart Peeters vinden dat songteksten op zichzelf evenwaardig aan poëzie kunnen zijn, tenminste in uitzonderlijke gevallen. Dit kan wanneer de tekst zonder muziek overeind blijft. De tekst is dan zo sterk dat het eigenlijk een gedicht op muziek wordt. In het volgende deel ga ik hier verder op in.

6.2.4. Songtekst zonder muziek?

De vraag die ik hier stel is of songteksten afzonderlijk van de muziek gelezen kunnen worden en of ze dan nog steeds waardevol zijn. Met andere woorden, kunnen ze op eenzelfde manier als poëzie bekeken en beoordeeld worden? Geert Buelens vindt bijvoorbeeld duidelijk dat dit moet kunnen. Hij zei hierover dat songteksten meer en meer los van de muziek verschijnen. Veel van de antwoorden op de vorige vragen doen echter vermoeden van niet. De meeste geïnterviewden vonden immers dat je een songtekst niet kan loskoppelen van zijn muziek. Toch lezen sommige mensen songteksten afzonderlijk van muziek en zagen we dat er in de interviews vaak uitzonderingen aangehaald werden.

Mira leest al heel haar leven songteksten, bijvoorbeeld in het cd-boekje. Hoewel ze daar van kan genieten, vindt ze dat de teksten op die manier nooit compleet zijn (Mira Bertels, interview, 17/06/2014). Het doet vooral dienst als geheugensteuntje, door de woorden te lezen kan ze die memoriseren en nadien meezingen. Stoomboot, Frank Vander Linden en de Held vinden de activiteit op zich zelfs eerder nutteloos. Ze zien geen reden om een songtekst afzonderlijk te lezen. In het beste geval blijft die overeind maar nooit zal je de volledige ervaring mee hebben (Frank Vander Linden, interview, 03/06/2014). Dit komt omdat je de sfeer van het nummer mist (Niels Boutsen, interview, 05/06/2014). Jo Jacobs voegde hier nog aan toe dat de letterlijke betekenis van de tekst ook niet het belangrijkste is (Jo Jacobs, interview, 16/06/2014). Merk op dat ook David Byrne, zanger van Talking Heads, deze opmerking maakte (zie pag. 26). Volgens Jacobs voel je altijd ergens waar een nummer over gaat, ook zonder altijd de juiste woorden mee te krijgen. Dit gevoel is bovengeschied aan de denotatie.

Senne Guns en Bart Peeters beleven songteksten ook vooral in combinatie met muziek. Maar toch zijn er uitzonderingen voor hen (dit kwam ook in de vorige hoofdstukken aan bod). Teksten die gewoon zo goed geschreven zijn dat ze moeiteloos overeind blijven. Soms is het zelfs interessant om de tekst eens afzonderlijk te bekijken, aldus Senne Guns.

“Je hebt een heel toffe site, ‘songmeanings.com’ denk ik, en daar kan je teksten waar je door gefascineerd bent lezen en analyseren en soms is dat heel chique om een tekst echt los te lezen. Dan denk je wauw wat zegt die hier eigenlijk.” (Senne Guns, interview, 23/05/2014)

Zelf heeft hij de ambitie om teksten te schrijven die min of meer overeind blijven wanneer mensen ze lezen (Senne Guns, interview, 23/05/2014). Zijn quote geeft overigens aan dat er een specifieke drijfveer kan zijn om een songtekst apart op te zoeken. Zoals we zagen staan woorden niet noodzakelijk centraal in populaire muziek. Daarom krijg je vaak niet alles mee van een tekst tijdens het beluisteren van een nummer. Wanneer dit het geval is, zijn veel van de geïnterviewden wel geneigd om de tekst achteraf op te zoeken. Ze vinden de letterlijke betekenis wel belangrijk als extra

gegeven, in tegenstelling tot Jacobs. Neeka en Mira zoeken regelmatig een songtekst op omdat ze willen weten waarover een bepaalde nummer gaat.

In tegenstelling tot de meerderheid, vindt Klaas Delrue het lezen van songteksten op papier wel een complete ervaring. Als lezer voel je immers dat de woorden verbonden zijn aan muziek (Klaas Delrue, interview, 27/05/2014). Tijdens het lezen van de tekst hoor je op een bepaalde manier de muziek die erbij hoort. Dit komt omdat de tekst volledig doordrongen is van melodie en ritme. Zo wordt het onmogelijk om een songtekst te lezen op eenzelfde manier als poëzie. De manier van schrijven verschilt zodanig, dat je dit onvermijdelijk merkt in de uiteindelijk geconstrueerde zinnen. Toch lijkt het erop dat je nooit alle muzikale elementen volledig meekrijgt door louter de tekst te lezen.

Toch zagen we dat Jay-Z en Lou Reed van mening waren dat hun songteksten konden doorgaan voor poëzie. Zij bestempelden zichzelf als dichters door boeken met verzamelde songteksten uit te geven. Ik ging na wat de Vlaamse singer-songwriters hierover dachten. Bart Peeters en Klaas Delrue vinden, zoals we in de vorige delen zagen, dat dichters en songschrijvers niet met elkaar vergeleken kunnen worden. Dichters kunnen geen songtekst schrijven en omgekeerd. Ik overloop kort wat de anderen hierover dachten. Het ging tijdens de interviews onder ander over de boeken van Jay-Z en Lou Reed, maar ook of Bob Dylan al dan niet de Nobelprijs voor de literatuur verdient.

6.2.5. Hoe moet men songschrijvers benoemen en categoriseren?

Zoals je ondertussen al kan verwachten wilden de meesten een onderscheid maken tussen poëten en songschrijvers. De Held vindt zichzelf, zoals de meesten, eerder muzikant dan schrijver. En ook Mira, Delrue, Peeters en Vander Linden willen beide beroepen duidelijk niet met elkaar vereenzelvigen. Hoewel er vaak poëtische aspecten terug te vinden zijn in het werk van verschillende zangers, spreekt men liever over bijvoorbeeld liedjesschrijvers dan over poëten (Mira Bertels, interview, 17/06/2014).

Overigens hangt er een bepaalde connotatie vast aan het begrip 'poëet', een betekenis die de muzikanten niet aan hun beroep willen koppelen. Neeka vindt dat een songschrijver meestal een zekere taalgevoeligheid bezit en omschrijft zichzelf als dichterlijk, maar ze wil absoluut niet dat dit een verheven betekenis krijgt.

"Ik heb wel gevoel voor taal en voor poëzie. Zolang poëet niet iets verheven krijgt, van oh de poëet dat is het summum en die staat boven alles en iedereen. Nee dan wil ik mijzelf zo niet... Want zo voel ik mij niet." (Ilse Goovaerts, interview, 12/06/2014)

Ook Stoomboot en Vander Linden vinden dat de term 'poëet' een elitaire bijklank heeft waar ze zichzelf en andere muzikanten niet in herkennen. In de literatuur zagen we al dat Bluestein een problematische afstand tussen dichter en publiek beschreef, die overbrugd werd door singer-songwriters als Bob Dylan. Om die reden vindt Vander Linden het jammer dat Lou Reed zichzelf graag als een groot dichter wou omschrijven.

“Zo veel van de kunst van rock zit juist in een beetje die achteloosheid, dat gebrek aan pretentie. Rock dat is dat je gewoon doet, dat je niet vooropstelt, dat je niet eerst schrijft met een uitleg die alles duidelijk moet maken. Liefst ook niet een uitleg achteraf. Dat is toch wel de kracht van rock-'n-roll. Dus als ik zeg dat we onszelf niet moeten onderschatten, dan denk ik ook tegelijkertijd dat het in ons voordeel is dat we onszelf niet overschatten.” (Frank Vander Linden, interview, 03/06/2014)

Goldstein omschreef die achteloosheid van rockmuziek als zijnde onafhankelijk. Ook voor hem zat hierin de kracht van het genre en was dit een reden om songteksten niet met poëzie te vereenzelvigen.

Wel was Lou Reed volgens Mira en Senne Guns één van die uitzonderlijke songwriters waarvan de teksten zonder muziek nog steeds overeind blijven (Mira Bertels, interview, 17/06/2014; Senne Guns, interview, 23/05/2014). Want opnieuw werden er een aantal namen aangehaald die de uitzondering op de regel vormen (o.a. Leonard Cohen, Spinvis, Joni Mitchell, Frank Zappa). Zangers waarvan je kan zeggen dat het poëten zijn in de traditionele betekenis van het woord. Over het boek van Jay-Z werd minder uitgeweid, waarschijnlijk omdat hij geen traditionele singer-songwriter is maar een bekende rapper.

Dan ontbreekt er natuurlijk nog één naam. De man die middenin hele discussie staat. Op de vraag of iemand als Bob Dylan de Nobelprijs voor de literatuur moest krijgen, antwoordden de meeste muzikanten bevestigend. Voor Bart Peeters was dit het duidelijkst. Hij is overtuigd fan van Dylan zijn oeuvre.

“Ja ik vind het geen geheim als ik zeg: Bob Dylan is gewoon de beste songwriter, de beste tekstschrijver, de beste lyricist, de beste writer in de wereld. Dat is gewoon zo. Het is een beetje flauw dat hij de Nobelprijs voor de literatuur nog niet gekregen heeft.” (Bart Peeters, interview, 08/06/2014)

Ook Klaas Delrue vindt dat Dylan de Nobelprijs voor de literatuur moet krijgen. Hoewel songteksten niet vergelijkbaar zijn met poëzie, zijn beide kunstvormen wel even waardevol en dus ziet hij geen enkele reden waarom Dylan niet in aanmerking zou komen voor deze grote onderscheiding. De Nobelprijs werd in het verleden natuurlijk niet alleen aan dichters gegeven, maar ook aan

romanschrijvers en toneelauteurs. Songschrijvers zouden niet misstaan in dat rijtje, ze verdienen evengoed zulke erkenning. Tenzij er een aparte Nobelprijs voor songteksten uitgelooft zou worden (Klaas Delrue, interview, 27/05/2014).

“Ja als er geen aparte Nobelprijs voor songteksten wordt uitgelooft, dan vind ik dat die absoluut onder literatuur mogen vallen. En als hij er dan ooit eens voor beloond wordt... Er zijn zo veel mensen die hem niet krijgen die hem zouden mogen krijgen maar dat je hem niet krijgt omdat het over songteksten gaat, dat zou ik wel verkeerd vinden.” (Klaas Delrue, interview, 27/05/2014)

Mira, ten slotte, vindt dat sommige muzikanten de Nobelprijs verdienen omdat ze met hun muziek en tekst iets bijdroegen aan de samenleving waarin ze werken (Mira Bertels, interview, 17/06/2014). We zagen dat dit inderdaad een kenmerk is om in aanmerking te komen voor de Nobelprijs (zie pag. 18), en voor Mira zou iemand als Randy Newman bijvoorbeeld voldoen aan deze vereiste. Hij zou daarvoor beloond kunnen worden met een Nobelprijs voor de literatuur. Karwowski vond daarom het werk van Dylan, net als Vander Linden, van hogere waarde als dat van de meeste poëten. Hij wist wezenlijke zaken over mens en maatschappij aan te raken.

We kunnen besluiten dat de naam ‘singer-songwriter’ de verschillende ladingen van het complexe beroep voldoende schetst. Men hoeft de muzikanten geen poëten te noemen, zolang men erkent dat sommigen over uitzonderlijke schrijverstalenten beschikken. Capaciteiten die kenmerkend zijn voor zangers en niet voor dichters. Toch zijn sommige dan weer zo straf dat ze ook poëten worden, eigenlijk naast hun beroep als singer-songwriter.

6.2.6. Beïnvloed door poëzie?

Ten slotte ging ik nog op één manier na of er raakvlakken zijn tussen songteksten en poëzie. Uit de literatuur bleek dat sommige technieken en onderwerpen in songteksten overeen komen met technieken en onderwerpen uit (oude) poëzie. Aan de muzikanten werd daarom gevraagd of ze beïnvloed worden door poëzie.

Ik kreeg een aantal verschillende antwoorden. Twee personen, Mira en Bart Peeters, gaven duidelijk aan beïnvloed te worden door poëzie. Dit komt vooral vanwege hun verleden met poëzie. Peeters studeerde Germaanse en Mira ging tijdens haar jeugd naar de kunsthumaniora waar ze voordracht volgde. Ze zegt dat er technieken zijn die zowel in poëzie als in songteksten gebruikt worden, bijvoorbeeld bepaalde stijlfiguren (Mira Bertels, interview, 17/06/2014). Structureel zouden de cesuur (een rustpunt in een vers) van een sonnet een de ‘bridge’ van een popnummer bijvoorbeeld

overeenkomen (Bart Peeters, interview, 08/06/2014). Maar hier wordt het eerder twijfelachtig dat het ene een gevolg van het andere is.

Anderen zeiden dat ze absoluut niet beïnvloed werden door poëzie, maar voornamelijk door andere muziek. Dit kan betekenen dat ze zich laten inspireren door de manier waarop andere zangers hun teksten schrijven, maar ook dat ze beïnvloed worden door muziek op zich en niet zozeer door allerlei teksten. Muziek kan de woorden als het ware uitlokken (Frank Vander Linden, interview, 03/06/2014).

“Dat heeft ook al weer iets met geluid te maken. Ja de beste teksten ontstaan echt tijdens het spelen. Als het niet zo goochelaarachtig zou klinken zou je een singer-songwriter eigenlijk een songspeler moeten noemen in plaats van een songschrijver omdat er een speels element in zit. Wat heel leuk is. Aan het einde van zo’n repetitie waar je dan volop zitten jammen hebt, heb je dikwijls goede tekstgegevens. En dat gebeurt nooit als ik in mijn beste zetel zit en de beste passages uit zo’n poëzieboekje lees.” (Frank Vander Linden, interview, 03/06/2014)

6.3. Taalkeuze

Omdat acht van de negen singer-songwriters in het Nederlands zingen, vroeg ik in de interviews of deze taalkeuze te maken had met hun idee over songteksten.

De meesten kozen voor hun moedertaal omdat ze die gewoon het best beheersen. Het is niet onbelangrijk om goed thuis te zijn in de taal waarin je zingt (Senne Guns, interview, 23/05/2014). Ze hebben een bredere woordenschat en klinken beter in het Nederlands dan in het Engels (Klaas Delrue, interview, 27/05/2014; Niels Boutsen, interview, 05/06/2014). Voor hen was het dan ook gewoon een vanzelfsprekende keuze om in het Nederlands te zingen. Het is logisch dat je je het best kan uitdrukken in de eigen taal. Jo Jacobs verwoorde dit als het schrijven van een geloofwaardig verhaal.

“Een heel belangrijke voorwaarde is dat het geloofwaardig moet zijn voor mezelf. En ik geloof of geloofde me althans niet toen ik in het Engels zong.” (Jo Jacobs, interview, 16/06/2014)

In dat opzicht is het misschien raar dat veel Vlamingen een moeilijke relatie hebben met hun eigen taal en kiezen voor het Engels (Frank Vander Linden, interview, 03/06/2014). Toch voelt Neeka zich in haar muziek niet beperkt door het Engels, volgens haar is elke taal even moeilijk wanneer je een goede tekst wil schrijven (Ilse Goovaerts, interview, 12/06/2014).

De keuze voor Nederlands als zangtaal werd dus vaak automatisch gemaakt. Toch was deze keuze voor een deel verbonden aan de voorliefde voor songteksten. De antwoorden gaven aan dat de eigen taal mogelijkheden biedt om betere teksten te schrijven. Of het is in ieder geval makkelijker om sneller een goede tekst te schrijven in de taal die je het beste beheerst (Bart Peeters, interview, 08/06/2014). Voor de meesten was dit belangrijker dan bijvoorbeeld doorbreken in het buitenland.

Als Belg luister je ook meer naar de tekst wanneer die in het Nederlands geschreven is (Jo Jacobs, interview, 16/06/2014; Niels Boutsen, interview, 05/06/2014). De singer-songwriters in kwestie wilden gehoord worden of iets overbrengen naar het publiek en het Nederlands leent zich hiertoe blijkbaar beter. De taalkeuze was dus niet rechtstreeks het gevolg van een bepaald idee over songteksten, wel was die er duidelijk mee verbonden.

De meeste songwriters zeiden duidelijk dat ze Nederlandstalige muziek speelden en geen kleinkunst (een genre waarbij songteksten belangrijk zijn, zie pag. 29). Ze hebben moeite met deze term. Enkel Stoomboot zou zijn muziek graag als kleinkunst omschrijven, omdat hij een genre wil maken waarbij de tekst centraal staat, en dat is volgens hem de basis van kleinkunst (Niels Boutsen, interview, 05/06/2014). Anderen (hoewel dit niet in elk interview aan bod kwam) vinden de term gedateerd of slecht gekozen (Bart Peeters, interview, 08/06/2014; Mira, interview, 17/06/2014).

7. De waarde van een songtekst

7.1. Conclusie

Deze masterproef behandelde een essentieel bestanddeel van wat in de muziekindustrie gemeenzaam als het singer-songwriter-genre wordt omschreven, namelijk de songteksten. Meer bepaald ging ik op zoek naar de eventuele literaire en culturele waarde van dit soort teksten. Daarover bestaan immers verschillende visies.

De keuze voor singer-songwriters is er één die beargumenteerd kan worden aan de hand van verschillende zaken, onder andere genrespecifieke kenmerken en de geschiedenis van het beroep. Singer-songwriters worden over het algemeen omschreven als muzikanten die zelf tekst en muziek maken, bekend zijn als individu (solo-artiest) en muziek schrijven die gekenmerkt wordt door spaarzaamheid, akoestische instrumentatie en een centrale plaats voor de zangstem. Bovendien besteden veel singer-songwriters bijzondere aandacht aan songteksten. Deze nemen vaak een prominente plaats in. De voor dit onderzoek gekozen respondenten voldoen aan deze kenmerken. Enkel Frank Vander Linden zou je, naast singer-songwriter, ook kunnen bestempelen als een rockmuzikant, omdat hij niet alleen rustige muziek maakt en als zanger ook deel uitmaakt van een groep (De Mens).

Origineel bepaalde men de waarde van populaire cultuurvormen als muziek en songteksten door ze te vergelijken met een kunst die sowieso als waardevol aanvaard werd, in dit geval poëzie. Wanneer die vergelijking opgaat, besluiten de auteurs in kwestie dat songteksten en poëzie evenwaardig zijn en dat er geen reden is om songteksten niet als een vorm van poëzie te aanvaarden.

Veel andere schrijvers die songteksten van naderbij onderzochten gingen hier echter tegenin, voor hen gaat de vergelijking nooit op. Ze vinden dat songteksten op een heel andere manier van grote waarde zijn voor onze cultuur. Specifieke aspecten bepalen of een songtekst al dan niet goed is, elementen die niet terug te vinden zijn in poëzie. Ze beschouwen het schrijven van songteksten als een autonome kunstdiscipline die alleen muzikanten beheersen.

Allerlei overeenkomsten en verschillen tussen poëzie en songteksten werden door beide groepen op een rij gezet in verscheidene artikels. En vermits er duidelijk zowel overeenkomsten als verschillen aanwezig zijn, blijft de discussie ook vandaag nog verdergaan. Toch is er een punt waarover de meeste schrijvers het eens zijn; songteksten zijn wel degelijk waardevol als kunstvorm of cultuuruiting. De focus werd vooral gelegd op de vraag 'waarom zijn songteksten waardevol en hoe moeten we hun waarde omschrijven?'. Maar een eenduidig antwoord blijft tot dusver uit.

Dit komt volgens mij omdat men te weinig naar de essentie kijkt. Om iets te kunnen zeggen over de waarde van een songtekst moet je eerst de verschillende kenmerken van die songtekst begrijpen. Ik zocht een antwoord door een handvol wetenschappelijke artikels, die songteksten van dichterbij bekeken (o.a. de combinatie tussen tekst en melodie), naast elkaar te leggen. Maar ook deze brachten geen coherente of sluitende conclusie. Vooral de interviews met de huidige generatie, Vlaamse singer-songwriters zelf moesten daarom duidelijkheid scheppen. Zij weten beter dan wie ook hoe je een songtekst schrijft en wat het verschil is tussen een goede en een slechte songtekst. Zo hoopte ik te ontdekken in welk domein je de waarde van songteksten moest zoeken. De basisvraag van dit onderzoek werd zo: 'Wat is de literaire en culturele waarde van songteksten volgens huidige Vlaamse singer-songwriters?' Daarbij werden negen deelvragen geformuleerd (zie pag. 32), op basis van de aangehaalde literatuur. Op basis van deze deelvragen werden de interviewvragen opgesteld (zie bijlage 1).

Door die interviews kwamen we te weten dat songteksten voor de meerderheid van singer-songwriters zeer belangrijk zijn (deelvraag 1: Hoe belangrijk zijn songteksten voor de singer-songwriters?). Vaak beoordelen ze zelf een nummer positief of negatief op basis van de songtekst. Dit betekent dat tekst voor deze muzikanten een belangrijke functie vervult. Wanneer de tekst niet goed is, verstoort dit de beleving van het nummer. Dit geldt in het bijzonder voor bepaalde genres, zoals het chanson (specifiek) en singer-songwritermuziek (algemeen). Het belang van teksten verschilt namelijk, zoals verwacht, van genre tot genre. In pure pop worden nummers niet altijd beoordeeld op basis van de tekst. Maar toch blijft het belangrijk om nooit zomaar voorbij te gaan aan de woorden die gezongen worden. Voor sommige luisteraars zal het altijd belangrijk zijn. Voor veel muzikanten/tekstschrijvers is dit alvast duidelijk het geval.

Hieruit kan je concluderen dat de songtekst van een singer-songwriter een zekere waarde bezit. Het bepaalt voor een deel de kwaliteit van een nummer. De belangrijkste vraag blijft echter hoe we deze waarde moeten omschrijven (literair? cultureel? muzikaal?). Om het antwoord te vinden, ging ik in eerste instantie op zoek naar de manier waarop de tekst geschreven wordt (deelvraag 2: Hoe worden melodie en tekst gecombineerd door de singer-songwriters?; deelvraag 3: Hoe ziet de schrijfstijl van de meeste singer-songwriters eruit?). Bovendien onderzocht ik de elementen die de kwaliteit van de tekst bepalen (deelvraag 4: Wat bepaalt of een songtekst goed is?).

De schrijfmethoden van de negen respondenten verschilden op een aantal vlakken. De ene begint meestal met een tekstueel idee, de andere met een melodisch idee of thema. Er is dus geen algemene werkwijze die singer-songwriters hanteren. De meeste muzikanten wisselen zelfs af tussen een aantal methoden of schrijven tekst en melodie tegelijkertijd naargelang het nummer. Dit wordt

ook aangeraden door een aantal ondervraagden, meer nog het is onvermijdelijk volgens sommigen. Dit komt omdat muziek of melodie tijdens het schrijfproces onlosmakelijk verbonden zijn met de tekst, ze lokken elkaar uit. Daarom kan men spreken van een wisselwerking tussen tekst en melodie. Het is niet zo dat tekst in dienst staat van muziek of omgekeerd, ze helpen elkaar voortdurend. Dit is ook de reden waarom niet eender welke tekst een songtekst kan zijn.

Wel zouden de verschillende schrijfwijzen resulteren in verschillende soorten teksten (bv. suggestief of vertellend). Daarom ook bestaat er geen algemene schrijfstijl die kenmerkend is voor singer-songwriters, in tegenstelling tot wat sommige auteurs lijken te beweren (bv. Murphey, Heckman). De ene schrijft meestal duidelijk en vertellend terwijl de andere ook abstract schrijft. Bovendien wordt er zelden een waardeoordeel gekoppeld aan één bepaalde schrijfstijl. Alleen stelden we vast dat het, volgens singer-songwriters, inderdaad een literaire kunst is om ruimte te laten voor interpretatie. Maar dat kan volgens hen ook als bij het schrijven van vertellende nummers. Dit stemt volgens professor Geert Buelens overeen met de hedendaagse visie over grote literatuur. Toch lijkt het erop dat de meeste singer-songwriters in de eerste plaats goede nummers willen schrijven en niet noodzakelijk grote literatuur. Een goede songtekst is daarvoor, zoals we zagen, wel een vereiste. Maar is een goede songtekst daarom ook automatisch een goede literaire tekst? Niet elke songtekst bevat immers die vaagheid (ofwel de ruimte voor interpretatie) die Murphey en Buelens beschreven.

Om duidelijkheid te kunnen scheppen, ging ik in de interviews na welke elementen de kwaliteit van de tekst bevorderen. In eerste instantie werden er een aantal specifieke zaken aangehaald die de kwaliteit kunnen beïnvloeden. Zo wordt originaliteit hoog in het vaandel gedragen door een aantal zangers en is een mooie schrijfstijl steeds een pluspunt. Toch is het vooral de combinatie tussen verschillende elementen (o.a. woordkeuze, intonatie, performance, onderwerp, manier waarop de tekst op de muziek plakt, ...) die een songtekst uitzonderlijk maakt. Allerlei zaken spelen een rol.

Binnen al die elementen zou vooral het samenspel tussen de muziek en de tekst van onmiskenbaar belang zijn voor een goed eindresultaat. Een nummer heeft een goede tekst wanneer de muziek deze tot een hoger niveau tilt, er als het ware een toegevoegde waarde aan geeft. Dit klinkt misschien paradoxaal maar is het niet noodzakelijk. Het vloeit voort uit de interactie tussen tekst en muziek die in het schrijfproces aanwezig is. De tekst kan mooi zijn op papier maar zal pas echt tot leven komen wanneer deze gezongen wordt door een goede performer en wanneer de muzikale sfeer en de melodie de woorden kracht bijzetten. Dit is een uitermate belangrijk kenmerk van een goede songtekst. De tekst wordt op die manier geschreven en moet daarom op die manier beoordeeld worden. Het is volgens singer-songwriters daarom vrij nutteloos (in tegenstelling tot wat professor Geert Buelens beweert) om songteksten los te koppelen van de bijhorende muziek (deelvraag 7: Is

een songtekst zonder zijn bijhorende muziek nog steeds waardevol voor de singer-songwriter?). Het lezen van een songtekst kan volgens singer-songwriters nooit op tegen het luisteren naar een songtekst. De ervaring is op die manier niet compleet.

De schrijfwijze en specifieke eigenschappen van een songtekst lijken aan te tonen dat er grote, inherente verschillen bestaan tussen deze en andere soorten teksten. Een songtekst is steeds verbonden met muziek en daarom kan je geen waardeoordeel uitspreken louter op basis van de geschreven woorden of zinnen. Dat is echter, en in tegenstelling tot wat soms verondersteld wordt, geen absolute vereiste om als literatuur bestempeld te worden. Zo werd de Nobelprijs literatuur in het verleden meermaals aan toneelschrijvers toegekend, hoewel toneelteksten, net als songteksten, doorgaans worden geschreven in functie van uit- en opvoering en niet zozeer om alleen maar gelezen te worden. Het wordt wel stilaan duidelijk dat een songtekst verschilt van poëzie. De songwriters delen dus de mening van enkele besproken auteurs, zoals Pete Astor, Richard Goldstein, Adeline Cordier en Keith Negus (ook Pat Pattison en Michael Karwowski).

Om hier zekerheid over te verkrijgen, ging het in de interviews uiteraard ook over de verschillen en gelijkenissen tussen songs en poëzie. Een aantal vragen stonden daarbij centraal. De eerste was of songteksten en gedichten vergelijkbare kunstvormen zijn. (deelvraag 5: Zijn songteksten en poëzie varianten van elkaar?)

De singer-songwriters vinden inderdaad dat men beide kunsten niet kan en mag vergelijken. Het grootste verschil is opnieuw dat een songtekst steeds verbonden is met het muzikale aspect van een nummer, terwijl een gedicht eerder op zichzelf bestaat. Het duidelijkste voorbeeld hiervan is dat de songtekst gezongen en een gedicht gelezen of voorgedragen wordt. Op dit onderscheid focusten schrijvers als Adeline Cordier en Pete Astor ook. Dat een gedicht op zichzelf bestaat moet wel enigszins genuanceerd worden. Het papier waarop geschreven wordt moet ook als een betekenisvol medium erkend worden. De ruimtelijke ordening van de woorden heeft namelijk invloed op de beleving van de tekst. Eerder was al aangegeven dat poëzie nooit volledig autonoom is volgens sommigen (bv. Geert Buelens). Toch is het duidelijk dat tekst centraal staat in een gedicht. Dit is niet noodzakelijk zo bij muziek. Je luistert niet altijd meteen naar de tekst van een nummer. Het lijkt er daarom op dat een songtekst en een gedicht op een andere manier verwerkt worden door de ontvanger. Muziek zou daarenboven toegankelijker en lichamelijker zijn.

Er werd maar zelden de nadruk gelegd op gelijkenissen tussen de twee kunstuitingen. Dit kwam slechts terloops aan bod tijdens de meeste interviews. De muzikanten verschilden in dat opzicht grondig van schrijvers als Karen Alkalay-Gut en Charlotte Pence. Slechts twee van de negen ondervraagden gaven aan beïnvloed te worden door poëzie (deelvraag 9: Worden singer-songwriters

beïnvloed door poëzie tijdens het schrijven van hun teksten?). Vanwege de eerder beschreven interactie tijdens het schrijfproces is het mogelijk dat de muziek vooral invloed heeft op de gekozen woorden. Een andere mogelijkheid is dat ze vooral beïnvloed worden door muziek en tekst van andere songschrijvers. Dit bevestigt wat we al dachten, songschrijven is een autonome discipline. Daarom vonden de meeste zangers het incorrect om singer-songwriters poëten te noemen (deelvraag 8: Hoe moet je songschrijvers benoemen en categoriseren?). Dit woord heeft volgens veel muzikanten een elitaire en daardoor negatieve connotatie die men niet aan het eigen beroep wil koppelen.

Hieruit blijkt tevens dat ze het geen probleem vinden om kunst te maken voor een massapubliek. Het onderscheid tussen hoge cultuur en populaire cultuur mag volgens de singer-songwriters, net zoals volgens Astor, Cordier en Negus, niet gemaakt worden. Het waardeoordeel dat verbonden is met zulk onderscheid is volgens de meesten niet correct (deelvraag 6: Zijn songteksten en poëzie evenwaardig als kunstvorm?). Het schrijven van een songtekst wordt volgens de zangers immers vaak onderschat. De tekst staat misschien niet altijd centraal, ze moet toch op zorgvuldige wijze geschreven worden, zodat de woorden perfect samengaan met de muziek. Niet iedereen kan dit. Veel dichters bijvoorbeeld, zouden nooit een goede songtekst kunnen schrijven. De zangers vinden hun werk daarom niet gelijk maar wel evenwaardig aan het werk van een dichter. Twee respondenten zeiden zelfs dat ze songs hoger inschatten dan poëzie, onder andere vanwege de grote hoeveelheid elementen die met elkaar in interactie treden. Een kanttekening hierbij is dat één muzikant toch zei dat het, volgens hem, moeilijker is om een gedicht te schrijven dan om een lied te schrijven. Er was dus geen consensus, maar in het algemeen kunnen we besluiten dat songteksten volgens de schrijvers evenwaardig zijn aan poëzie en andere kunsten.

Wanneer we de meningen van de singer-songwriters zouden vergelijken met de mening van de wetenschappelijke auteurs zou de eerder gehanteerde tabel (pag. 21) er als volgt uitzien:

	Gelijkenissen	Verschillen
Evenwaardig/Onafhankelijk	Pence, Alkalay-Gut, (Goldstein), Ball, Buelens	Astor, Cordier, Pattison, (Goldstein), Karwowski, SINGER-SONGWRITERS
Niet evenwaardig Poëzie heeft hogere waarde	Bluestein	/

Tabel 2. De literaire waarde: samengevat

Songs hebben dus een **grote culturele waarde**. Voor de meest singer-songwriters lijkt het, in tegenstelling tot enkelingen als Jay-Z en Lou Reed, niet nodig om deze culturele waarde te staven aan de hand van vergelijkingen met de dichtkunst. Muziek bezit voldoende kracht en kwaliteit op zichzelf. De enige onduidelijkheid blijft nu of songteksten wel of niet onder de bredere noemer literatuur vallen. Het antwoord hierop is minder eenvoudig te formuleren. Langs de ene kant is het beter over songs te spreken omdat de focus niet enkel op de tekst mag liggen. Langs de andere kant kan muziek misschien vergeleken worden met andere vormen van **mondelijke literatuur** en is tekst nooit een autonoom gegeven.

We zagen dat de meeste respondenten bijvoorbeeld toch akkoord gingen met Gordon Ball en anderen die zeiden dat iemand als Bob Dylan de Nobelprijs voor de literatuur verdient. In de interviews ging het in dat opzicht vooral over een aantal zangers met uitzonderlijke schrijverscapaciteiten. Hiermee gaan ze in tegen de mening van Keit Negus. Hij wou het niet hebben over uitzonderingen omdat je zo het verschil tussen hoge en lage kunst onbewust erkent. Dit is volgens de meeste singer-songwriters echter te ver gezocht. De meeste teksten zijn inderdaad op een andere manier van grote waarde voor onze cultuur, zoals Negus aangaf, maar uitzonderlijke gevallen kan je nu eenmaal perfect lezen op papier. Dit is in geen enkel opzicht erg.

De uiteindelijke conclusie is dat songteksten volgens singer-songwriters sowieso een grote culturele waarde bezitten. Een waarde die eigen is aan het culturele domein van de muziek en niet aan het domein van de poëzie, hetzij in uitzonderlijke gevallen. Of ze ook een literaire waarde bezitten hangt er vooral vanaf hoe breed de definitie over literatuur is.

7.2. Slotopmerkingen

Acht van de negen singer-songwriters zingen in het Nederlands. Het was interessant geweest om andere muzikanten, die in het Engels schrijven, meer te betrekken. Dit zou mogelijk andere resultaten opleveren. De resultaten zijn daardoor niet helemaal veralgemeenbaar voor alle Vlaamse singer-songwriters. Niet iedereen werd bovendien op eenzelfde wijze geïnterviewd. Twee interviews verliepen over de telefoon en één via mail. Ook dit kon de resultaten beïnvloeden.

Verder is het belangrijk om in het achterhoofd te houden dat de respondenten voor dit onderzoek niet altijd even goed thuis waren in de beschreven literatuur. Ze spraken dus nooit in navolging van een bepaalde literaire traditie. Ook werd enkel hun standpunt beschreven en niet dat van de consument of dat van de dichter. Dit was een zeer bewuste keuze maar het zou als eenzijdig

beschouwd kunnen worden. Het is bijvoorbeeld niet verwonderlijk dat singer-songwriters zelf belang hechten aan de tekst van een nummer. Andere respondenten kunnen waarschijnlijk nog andere inzichten opleveren. Dit kan interessant zijn voor verder onderzoek.

Bovendien kan je het onderwerp opentrekken. We besloten immers dat songs wel degelijk in een aparte kunstdiscipline thuishoren. Hoewel de relatie tussen songs en poëzie niet noodzakelijk verder onderzocht moet worden, kan het een interessant blijven om songteksten een plaats te geven binnen een breder geheel. Voornamelijk om nog meer te kunnen zeggen over of songteksten al dan niet literatuur zijn. Zo kan je bijvoorbeeld de verhouding tussen songs en toneelteksten onderzoeken.

8. Bibliografie

- Abbott, Helen (2010) "Working at the Words/Music Interface: Models of Collaboration." *Contemporary music review*, 29(2), pp. 159–169.
- Alkalay-Gut, K. (2000) "Literary Dialogues: Rock and Victorian Poetry." *Poetics today*, 21(1), pp. 33-60.
- Astor, P. (2010) "The Poetry of Rock: Song Lyrics Are Not Poems but the Words Still Matter; Another Look at Richard Goldstein's Collection of Rock Lyrics." *Popular music*, 29(1), pp. 143–148.
- Ball, Gordon. "Dylan and the Nobel." *Oral tradition*, 22(1), pp. 14–29.
- Bluestein, Gene. "Folk Tradition, Individual Talent: A Note on the Poetry of Rock." *The Massachusetts Review*, 11(2), pp. 373–384.
- Bowden, Betsy (1982) *Performed Literature : Words and Music by Bob Dylan*. Bloomington: Indiana university press.
- Buelens, Geert (2013) *Universiteit Nederland* < <http://www.universiteitvannederland.nl/college/zou-bob-dylan-een-nobelprijs-voor-de-literatuur-kunnen-winnen/> > [geraadpleegd op 13/06/2014].
- Breukers, Chrétien (2008) *De Contrabas* <<http://www.decontrabas.com/dekleinezaal/2008/03/interview-met-g.html>> [geraadpleegd op 14/06/2014].
- Butler, Rex. (2006) "Dylan and Cohen: Poets of Rock and Roll." *Contemporary Political Theory*, 5(3), pp. 342–346.
- Byrne, David (2012) *How music works*. San Fransisco: McSweeny's.
- Coffin, Laverne W. (1970) "Writing Song Lyrics." *English journal* , 59(7), pp. 954–955.
- Cordier, A. (2009) "Chanson as Oral Poetry? Paul Zumthor and the Analysis of Performance." *French Cultural Studies*, 20(4), pp. 403–418.
- Dimartino, Dave (1994) *Singer-songwriters: pop-music's performer-composers*. New York: Billboard books.
- Ganse, Herbert J. (1999) *Popular Culture and High Culture: An Analysis and Evaluation Of Taste*. New York: Bassic Books.
- Gordon, Reyna L. (2010) "Words and Melody Are Intertwined in Perception of Sung Words: EEG and Behavioral Evidence (Melody Modulates N400 in Song)." *PLoS ONE*, 5(3), p. 9889.
- Heckman, Don (1999) "Bergmans' Lyrics Strike the Right Note; Bergman Shows That Lyrics Can Be Stories Set to Music." *Los Angeles Times*, 24 November, p. 18.

Hoffman, Frank (2014) *The Singer-Songwriter Tradition*

<http://www.shsu.edu/~lis_fwh/book/hybrid_children_of_rock/Singer-Songwriters2.htm>

[geraadpleegd op: 18/06/2014].

Holden, Stephen "*Singer-Songwriters (music).*"

<<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/545826/singer-songwriters>>. [geraadpleegd op:

15/05/2014].

Holden, Stephen (1988) "POP VIEW; Singer-Songwriters Spin Their Tales.(Arts and Leisure Desk)." *The New York times*.

Karwowski, Michael (2004) "IS BOB DYLAN AN ARTIST?" *Contemporary Review*, 284(1661), pp.346-50

Kaufman, Robert (2005) "Lyric's Expression: Musicality, Conceptuality, Critical Agency." *Cultural critique*, 60, p. 197.

Knopfler, David (2003) *Singer-songwriter defining the genre – defining the style*,

<<http://www.knopfler.com/articles/songwriters.html>> [geraadpleegd op: 15/05/2014].

Koelsch, Stefan & Angela D. Friederici (2003) "Toward the Neural Basis of Processing Structure in Music." *Annals of the New York Academy of Sciences*, 999(1), pp. 15–28.

Lerdahl, F. (2001) "The Sounds of Poetry Viewed as Music." *Annals of the New York Academy of Sciences*, 930, pp. 337–54.

Levitin, D. "Musical (2003) "Structure Is Processed in 'language' Areas of the Brain: A Possible Role for Brodmann Area 47 in Temporal Coherence." *NeuroImage*, 20(4), pp. 2142–2152.

Linderman, James (2003) "Practicing Object Writing for Today's Popular Music market." *Canadian musician*, 35(1), p. 58.

Lundberg, John (2011) *Huffington post*, < http://www.huffingtonpost.com/john-lundberg/the-poetry-of-patti-smith_b_786090.html> [geraadpleegd op 10/07/2014].

Lyric (poetry). <<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/353026/lyric>> [geraadpleegd op: 25/04/2014].

Moser, Sibylle (2007) "Media Modes of Poetic Reception." *Poetics*, 35(4-5), pp. 277–300.

Murphey, Tim (1989) "The When, Where, and Who of Pop Lyrics: The Listener's Prerogative." *Popular music*, 8(2), pp. 185–193.

Negus, Keith (2013) "The Poetics of American Song Lyrics." *Popular music*, 32(1), pp. 149–151.

- Parker, Holt N. (2011) "TOWARD A DEFINITION OF POPULAR CULTURE." *History and Theory* 50(2), pp. 147–170.
- Pattison, Pat (2009) "Lyric Writing vs. Poetry" *Berkleemusic News*.
- Pence, Charlotte (2012). *The Poetics of American Song Lyrics*. Jackson: University press of Mississippi.
- Peretz, Isabelle & Coltheart, Max (2003) "Modularity of Music Processing." *Nature Neuroscience*, 6(7), pp. 688–691.
- Read, Brock. (2002) "A Web Site Explores Connections Between Poetry and Song.(Poetry & Song)." *The Chronicle of Higher Education*, 48(38).
- Rogoff, Jay. (2012) "Why Poetry Doesn't Count as Song." *The Southern Review*, 48(4), p. 684.
- Schmithorst, Vincent J. (2005) "Separate Cortical Networks Involved in Music Perception: Preliminary Functional MRI Evidence for Modularity of Music Processing." *NeuroImage* 25(2), pp. 444–451.
- Shain, Ralph (2005) "High/low and the discourse of "anti"(art criticism)" *Telos*, 130, p. 165.
- Stecker, R. (2001) "Expressiveness and Expression in Music and Poetry." *The journal of aesthetics and art criticism*, 59(1), pp. 85–96.
- Steinholt, Yngvar B. (2003) "You Can't Rid a Song of Its Words: Notes on the Hegemony of Lyrics in Russian Rock Songs." *Popular music*, 22(1), pp. 89–108.
- Thompson, Stith (2014) *Folk Literature*, <<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/212142/folk-literature/237462/Study-collection-and-preservation>> [geraadpleegd op: 17/02/2014].
- Traverso, Enzo. (2004) "Theodor W. Adorno: Portrait of a Marxist Mandarin." *Queen's quarterly*, 111(4), p. 520.
- Walton, K. (2011) "Thoughtwriting-in Poetry and Music." *New literary history*, 42(3), pp. 455–476.
- Wright Benjamin (2012) "The Weird and Wonderful Literary World of Bob Dylan." *Highbrow Magazine*.
- Zumthor, Paul (1983) *Introduction à la poésie orale*. Paris: Paris Sueil.

Bijlagen

Bijlage 1. Ruwe Schets Interview

1. Hoe belangrijk vindt jij een goede songtekst als onderdeel van muziek (zowel binnen eigen muziek als de muziek waarnaar je luistert)?
2. Wat maakt een songtekst dan goed voor jou? Is dat de inhoud (thema's), de schrijfstijl (grammatica, woordkeuze, ...), de performance (manier van fraseren, klankkleur, interactie met een publiek) of nog andere elementen?
  - a. zijn goede songteksten voor jou eerder abstract of eerder duidelijk of van welk soort songtekst geniet je het meest?
3. Hoe verhouden songteksten zich t.o.v. poëzie?
  - a. En zijn het varianten van elkaar of bestaan ze helemaal los van elkaar?
  - b. Zijn ze evenwaardig of niet?
  - c. Vind je dan dat muzikanten (en jezelf) poëten genoemd mogen worden?
4. Hoe ga je zelf te werk wanneer je een nummer schrijft? Ligt de nadruk op de tekst of op de muziek en hoe combineer je tekst en melodie?
5. Lees je zelf wel eens poëzie? Zo ja, welke? Indien nee, wordt je dan vooral beïnvloed door andere muziek tijdens het schrijven?

Bijlage 2: Interview Senne Guns

Hoe belangrijk zijn songteksten voor als u als je naar muziek luistert en als je muziek schrijft? Beïnvloed het u perceptie van muziek?

Ja, euhm ik luister sowieso heel erg naar songteksten, euhm en ... niet altijd de eerste keer als ik het hoor maar zeker bij de tweede beluistering ofzo. Dat is voor mij een extra dimensie die in muziek, niet noodzakelijk moet zitten want ik hou heel veel van instrumentale muziek. klassieke muziek of hedendaagse instrumentale rock of post rock ofzo zonder tekst. Maar als er een tekst opstaat dan wordt die voor mij wel heel belangrijk dus een nietszeggende tekst, dat vind ik niet goed. Alé zou ik zelf niet maken, dat probeer ik te vermijden.

Als je naar een nummer luistert en de muziek is wel oké maar de tekst past niet of is niet goed, dan vind je het nummer ook niet meer goed?

Nee voor mij, ik kan dat niet echt loskoppelen van elkaar. Zeker omdat wat ge in een land als België hebt, ik besef dat er veel mensen zijn bij wie tekst, of dat je nu blablablabloef of je zingt iets heel poëtisch, voor veel mensen maakt dat geen zak uit. Waardoor je ook het fenomeen krijgt dat je in een land als België heel veel mensen hebt die zichzelf euhm.. in het Engels teksten schrijven en .. waardoor je heel veel banale Engelse teksten krijgt waar niemand bij wakker ligt. Als: "the sky is blue and I love you" erin voorkomt of andere rijmelaarij, dan haak ik af ongeacht de muziek.

Is dat dan ook de rede waarom je in het Nederlands schrijft ? Of staat die keuze los van je oordeel over songteksten?

eu dat heeft er ergens mee te maken omdat ik eu.. om echt goed in het Engels te kunnen schrijven moet ge volgens mij heel veel lezen in het Engels; Boeken kranten whatever dat je echt thuis bent in die taal. En ik ben heel veel bezig met Engels maar dan op computers en ja een song over software daar is niemand op aan het wachten en als ge dan een song over thema's die u raken dan euhm is volgens mij mijn Engelse achtergrond niet groot genoeg dus dan was het evident om het in het Nederlands te doen.

Wat maakt een songtekst dan juist goed voor u? is dat vooral de thema's die erin voorkomen, het onderwerp dat aangesneden wordt? Of eerder manier van fraseren of de schrijfstijl echt , met de woordkeuzes en grammatica?

Het is een combinatie van alles uiteraard maar.. ik vind een goeie songtekst want er zijn ... ja na 60 of 70 jaar popgeschiedenis, alle thema's zijn al wel meerdere keren bezongen. De liefde al veel meer als al de rest, maar een goede songtekst vat volgens mij een thema op een manier dat het nog niet bezongen is of nog niet aan bod gekomen is . Ik vind dat een tekst niet te lineair mag zijn in de zin van ... look at that car over there ofzo. euhm iets dat je gewoon heel één op één beschrijft dat dat iets waar iets dieper dat toch niet te vergezocht is maar waarvan je denkt : ah oké die gast heeft iets over de liefde geschreven maar hij heeft het heel clevere verwoord of hij heeft iets geschreven over een boom maar het is op een supertoffe manier gedaan. Dat gecombineerd me dat je om een song te zingen geen enkele extra lettergreep, dat een tekst niet ten kosten gaat van een melodie. Je kan vaak een melodie hebben en dan schrijf je er een tekst op en je denkt ik ga er dat woord tussen foefelen

en dan is u melodie niet meer zo sterk. Dus als je er in slaagt om een heel eenvoudige melodie te behouden en daar een heel sterke tekst op te zetten, euhm ... Ja dan is een tekst voor mij geslaagd.

Oké dus een soort combinatie tussen woordkeuze en een manier van zingen op een melodie?

Ja en themakeuze of hoe je u thema verwoord of brengt.

Hoe verhouden songteksten zich dan ten opzichte van poëzie? Zijn die bijvoorbeeld evenwaardig?

euhm ik denk dat dat kan in sommige momenten . Ik denk ook dat dat vaak niet nodig is. Want je kan heel toffe en goeie teksten hebben die niet noodzakelijk de ambitie hebben van diepliggende gedachten of diepe poëzie te gaan vertolken. Je hebt dolkomische teksten, van .. ik ging Zappa zeggen maar die kan je misschien wel onder poëzie categoriseren. Maar volgens mij zijn er wel teksten die je wel los van de muziek kunt lezen en waar je even stil bij kunt worden als dat je een gedicht leest. Want het is volgens mij een vele euh.. Bij vele muzikanten/tekstschrijvers hun ambitie om niet zomaar iets te zeggen. Ik vind wel dat euhm ze ergens evenwaardig zijn .. alleen natuurlijk blijft het soms moeilijk om het denk ik dan .. Ik heb het me nog nooit afgevraagd maar om de muziek los te koppelen van de tekst. euh volgens mij kunnen heel veel teksten alleen staande blijven maar is dat soms moeilijker dan... In poëzie ben je sowieso vrijer denk ik omdat je niet gebonden bent aan melodie, ritme, aan metrum dus je kan verder gaan in beeldspraak en in andere dingen die in muziek moeilijker zijn. Maar omgekeerd vind ik dat muziek wel absoluut even sterk kan zijn.

Lees je soms ook afzonderlijk een songtekst of is het altijd in combinatie met de muziek?

ja eigenlijk wel tenzij, je hebt een heel toffe site: songmeanings.com denk ik en daar kan je teksten waar je door gefascineerd zijt lezen en analyseren en soms is dat heel euhm chique om een tekst echt los te lezen dat je denkt van wauw wat zegt die hier eigenlijk. Dus dat kan zeker.

Vind je dan dat muzikanten poëten genoemd mogen genoemd worden? Zou je uzelf als poëet durven omschrijven?

Haha ja ik zou mezelf als uitstekend poëet omschrijven (lacht). euhm.. Ik vind dat dat wel klopt zoals Leonard cohen mag je perfect een poëet noemen. Lou Reed ook in vele dingen. Sommige absurde dingen van Zappa is ook pure poëzie en ... Spinvis is ook spinvis bijna letterlijk gedichten waar dan muziek op gekomen is. euhm.. Ik zou mezelf geen poëet noemen. Maar wat dus wel mijn ambitie is, van mijn teksten ook los te kunnen lezen en te denken van: ah ja daar zit iets achter. Het is niet zo maar la la la popmuziek.

Oké, en hoe ga je dan te werk als je nummers schrijft? Ligt de nadruk op de tekst of op de muziek of hoe combineer je tekst en melodie?

Eu dat hangt er een beetje van af. Soms heb je een tekstflard als eerst of soms heb je een melodie als eerste en begin je de rest er rond te schrijven. Het kan goed zijn dat ik op een heel leuke melodie eerst heel de tijd nananan ben aan het zingen en er dan na tekst op probeer te zetten en dat is voor mij echt werken en schaven en schrappen en daar een zin op schrijven en merken dat daar.,. Want Nederlands is niet simpel. In het Engels heb je veel minder woorden nodig om te zeggen wat je wil.

Nederlands zit vol met er en zo van die dingen of van die onnozele bijwoorden die ge er ergens moet tussen moffelen dus dat vaak u zingbaarheid of u melodie in het Nederlands vrij hoekig om in te .. wegen. euhm. Dus dat is echt werken en schaven en schrijven, zinnen opnieuw en terug nog is herkijken ... en in de zeldzame gevallen dat er .. op de eerste plaat die ik heb gemaakt staat er een nummer 'blijven dansen' het allerlaatste nummer op de eerste plaat. Dat is nen tekst die op vijf minuten tijd bij wijze van spreken er helemaal eruit gekomen is . Daar is een heel simpele begeleiding of muziek onder gekomen. Maar dat is echt zo'n klassiek gedichtje, dat gebeurt soms.

Ik heb al veel schrijvers dat over songteksten bezig zijn besproken in mijn thesis en er zijn er ook een heel deel die van mening zijn dat songteksten niet zo vergeleken mogen worden met poëzie omdat de kracht van songteksten bestaat in de manier waarop het gezongen wordt; Dus dat de vergelijking niet gemaakt mag worden maar dat ze wel evenwaardig zijn aan elkaar. Wat vind je daar van?

Goh voor mij kunnen ze perfect naast elkaar bestaan maar .. maar dat is wat ik daarnet ook zei, de kracht van een songtekst ligt in de manier hoe dat ie gezongen is , hoe dat die gebracht is, hoe dat de melodie erop staat . Maar een hele goeie songtekst kun je perfect zonder de muziek zonder dat het gezongen is en door eender wie laten lezen ofzo en da kan als poëzie overeind blijven. Er is zo'n avant gardistisch componist in popmuziek wiens naam mij nu even ontsnapt die ooit lang gelden een volledig een oud Engels gedicht op muziek had gezet maar dat gedicht was ook van hemzelf en je had zo'n youtube filmpje, ik zal het straks eens opzoeken, waar dat hij dat zelf helemaal voordraagt maar dat is zo .. je luister daar naar en dat is bijna toveren met klank want daar zit niet zozeer betekenis achter maar dat is echt zo de klank die hij uitbrengt maar dat mag je door eender wie laten lezen.. dat blijft altijd overeind. Dat denk ik dat wel kan.

Nog een laatste vraagje. Ben je zelf toevallig ook veel bezig met literatuur of poëzie in je vrije tijd?

euhm nee.. (lacht) Nee en dat is een euhm..; En dat is een vraag die mij onlangs nog gesteld is geworden in een interview in de standaard of ik veel gedichten las en ik moet eerlijk toegeven dat ik dat niet veel doe. Ik zou dat gerust meer kunnen doen maar .... dat komt er niet van en op de een of andere manier ... hou ik dat misschien ook ergens ook fris . Ik luister naar heel veel muziek dus op het moment dat je zelf muziek maakt zit je al continu : dat bestaat al, dat wordt daar al , dat zit zo ; wat zou ik gaan doen? Ik lees heel weinig poëzie dus als ik een tekst begin te schrijven. Niet dat ik onmiddellijk iets fantastisch vind maar ik kan het niet zo toetsen aan andere dingen en dat is soms niet zo erg soms moet je gewoon doen wat je ..

Wordt je dan vooral beïnvloed door songteksten in het algemeen.

Ja eigenlijk wel.. dus ik kan niet zeggen dat ik zelf poëet ben ik zou niet weten wat andere poëten zijn

Bijlage 3: Interview Bart Peeters

Hoe belangrijk vind jij een goede songtekst als onderdeel van muziek, dus zowel de muziek waarnaar je luistert als binnen eigen muziek?

Binnen popmuziek moet ik eerlijk zeggen dat ik het niet belangrijk vind. Als je kijkt naar het werk van bijvoorbeeld Godley en Green, dat zijn twee Engelse genieën. Die hebben bij 10cc zowel 'I'm not in love' gedaan, wat een flauwe, een heel simpele tekst is. En ik vind dat toch een van de beste nummers die er bestaan. Maar die hebben ook 'an englishman in new york' onder Godley en Green. Als je die tekst leest, die is echt, omheen de muziek, dat is echt ongelooflijk kunstig. Dus de grote songwriters in de popmuziek, the beatles trouwens ook. the beatles hebben geniale teksten maar die hebben ook heel slechte, ale slecht, heel cliché teksten. En toch maakt dat weinig uit binnen de beoordeling van die nummers. Dus binnen de popmuziek vind ik het echt onbelangrijk. Bijvoorbeeld, het is ingewikkeld om te zeggen, op bijvoorbeeld sergeant peppers lonely hearts club band wat echt één van de geniaalste platen ter wereld is. Daar "for the benefit of mister kite, there will be a show tonight. Dat is iets onbelangrijks eigenlijk want dat is van een affiche die John Lennon van een circus heeft gelezen, dat maakt niet uit. En dan kom je bij, want er zijn raakpunten tussen sergeant pepper en den directeur, de nieuwe plaat van Flip Kowlier die eigenlijk ook over een circus schrijft. En die vooral ook bij detox Danny, zijn eigen sgt pepper lonely hearts club band schrijft. Dan vind ik die literaliteit bij Flip Kowlier bijvoorbeeld, is veel belangrijker om de simpele rede dat ik ze versta. Dat ik ze echt versta. Als Flip Kowlier over die pony zegt: "ne pony met twee poten is niks weird, jammer dat zijn benen nee... ge peist mij aan een peird". Dat he. Dat is iets heel fris en dat is heel poëtisch en dat is van observatie ongelooflijk maar dan spreken van in ons taalgebied want ik bergrijp west Vlaams. Dus in de popmuziek is het niet belangrijk, in het chanson is oneindig belangrijk. Ik denk aan Jacques Brel of Jacques Dutronc. Dat zou niets zijn, geef dat slechte teksten en dat is niks. En in het genre dat ik beoefen, is de tekst ongeveer alles.. Dus als wij beslissen welke nummers er wel op de plaat komen en welke niet, dan is dat in 90% van de gevallen, heeft dat te maken met de kracht van de tekst.

Oké en wat voor genre is dat dan? Is dat Nederlandstalige popmuziek of kleinkunst?

Weet je, kleinkunst is sowieso een slecht gekozen term. Want als je een rare term gebruik zoals minimuziek, ale kleinkunst doet mij een beetje denken aan minimuziek. Terwijl een goede Nederlandstalige chanson, zoals bijvoorbeeld de pastorale, dat is een van de grootste, meest barokke nummers die ik ken. En dat zou je dan kleinkunst noemen. Dat vind ik flauw, alle nee. Men gaat er een beetje van uit dat kleinkunst Nederlandstalige muziek is waarbij de groove geen belang heeft. In mijn muziek bijvoorbeeld heeft de groove ontzettend veel belang. Wij spelen folk muziek dus eigenlijk een beetje volksmuziek, straatmuzikanten muziek eigenlijk. In de zin dat het, zet op de hoek van de straat en wij klinken even goed. Want er zijn nauwelijks elektrische instrumenten bij. Wij kunnen dat ook met één microfoon op de hoek van een dorpsplein. Als straatmuzikanten, ja busking.. Omdat we een beetje folkinstrumenten spelen. En ook de invloed van de wereldmuziek is heel groot. Dus ook op de nieuwe plaat die er zal komen, zal de invloed van de zuid Amerikaanse songmuziek, de king chasa beat, zuid Amerikaanse jazz wals, euhm op een bepaald moment zelfs ... Dixieland, vaudevill. Ja ik weet niet. Wereldmuziek niet als.. Ja Cuba is ook heel belangrijk. Ja wereldmuziek niet alleen als Afrikaans of Zuid Amerikaans. Ik reken daar ook Frans bij. Veel van mijn muziek is ook..ja dat lijkt ook.. We zijn ook in Frankrijk gaan spelen met Franse vertalingen van die nummers en de mensen hadden het gevoel dat dat Franse muziek was. Dus. Maar dat is allemaal een

vorm. Met kleinkunst hebben wij allemaal weinig te maken. Er staat misschien op de plaat één nummer op dat je kleinkunst zou kunnen noemen omdat ergens geen groove heeft. Maar al de rest is een combinatie van chanson en wereldmuziek.

Oké. En binnen die genres waar songteksten volgens jou heel belangrijk zijn zoals chanson en folk misschien ook. Wat maakt een songtekst dan goed in die genres?

Dat is ook weer heel raar. Een songtekst wordt goed op de manier waarop hij kleeft, waardoor hij samen gaat met de muziek. Want vaak als je een songtekst leest dan denk je ; oh is het dat maar? Maar als je er de muziek bij hoort dan krijgt het ineens vleugels. Het woord literaliteit zou ik liefst niet gebruiken bij songteksten. Maar wel, je kan twee richtingen uit: je met heel simpele woorden, iets heel complex vatten.. Als je dat doet , dan heb je gewonnen. Dat is dus waarom Hugo Claus nooit gelukt is van een goede songtekst te schrijven. Hij heeft dat geprobeerd, die heeft dat vaak geprobeerd en hij heeft prachtige gedichten geschreven maar de songteksten van Hugo Claus trekken werkelijk nergens op. Dat is gewoon poëzie , dat is nog iets anders. Daarom is het belangrijk dat de schrijver ook de componist is. Dat helpt. De kracht van tekst kan zijn dat hij iets heel complex in hele simpele woorden vat, dat helpt. euh Soms is de kracht van een tekst dat hij poëtisch is. Soms is de kracht van een tekst, en ik vind dat allemaal belangrijke adjectieven, dat hij gewoon swingend is. Dat je denk van.. Ale bv “manne na wa gaan we goan, manne na wa goan we goan.” Van Flip Kowlier, dat is even goed als de beste hits van Bob Marley. Niet in wat het betekent “mannen naar waar gaan we gaan” waar het over gaat , niet dat dat veel inhoud heeft. Maar dat is zo swingend, zo muzikaal gebruik gemaakt van de taal, dat dat ook weer geweldig is. En dan heb je nog euhm, de curve emotionaliteit. Dus bij wijze van spreke, een nummer waarin je gevoelens herkent die donkere gedachten aanspreken. Dat durf ik ook . Allemaal door jou is zo'n voorbeeld of op de nieuwe plaat . Of nog een veel erger voorbeeld , bijvoorbeeld iemand die paranoïde wordt, zo van alles of zelfs afscheid , dood enzovoort; dat je dat probeert te vatten. En anderzijds dat je probeert op zen minst .. of humoristisch probeer te zijn. Hoewel je daar mee moet uitkijken omdat voor je het weet, kom je uit bij cabaret. Ik denk dat ik één cabaret liedje heb gemaakt in mijn carrière. Dat is een nummer bijna helemaal a capella met lepels dus een soort folk cabaret nummer. Dat eigenlijk alleen maar als doel heeft, het heeft allemaal punch Lines dus om de vier regels heb je en punchline waar een clue inzit. Het voorbeeld voor mij van een humoristische tekst is raar genoeg een nummer van Benny Hill. Ik weet het niet meer perfect maar het komt er op neer. Wacht ik ga u een voorbeeld geven van een punch line: she was swimming naked, I... Euhm wacht even: een meisje is naakt aan het zwemmen, en ne gast staat aan de kant van het water te wachten en die zegt van ah ik sta hier aan de kant van het water te wachten tot je eruit komt want dan zie ik u bloot. Waarop dat meisje kwaad wordt, want nu weet ik de punch line terug. die zegt: in that case, i wait until the dark. Waarop die gast zegt: “it's okay , I only came here to feed the shark”. Begrijp je? Dat is een heel echt heel duidelijk voorbeeld van een punch line. Zo kan je teksten maken, maar het probleem is natuurlijk, als je punch line 10 keer hoort dan moet die wel heel sterk zijn. Want er is niets zo vervelend dan een clue die je al kent. Dus echt pure humor dat kan je bijvoorbeeld vinden bij Brigitte Kaandorp. Die doet dat bv , die maakt van die echt humoristische liedjes, dat is een genre apart en als je dat te veel doet , wordt dat vermoeiend. Wat ik de beste Nederlandstalige teksten vind, dat zijn de teksten uit de voorstelling 'breken' van Komil Foo op dit moment. Waarbij de grondslag ligt, een echte relatiebreuk die één van de gasten van Komil foo heeft meegemaakt. Als een soort kronikeur kronikeert hij die relatiebreuk. Zowel heel menselijk en verschrikkelijk herkenbaar, het is ook autobiografisch maar tegelijk doet hij dat ook op ene ontzaglijk grappige manier. En uiteindelijk krijg je nog eens mokerslagen ook omdat

hij het op een poëtische doet ook. Een voorbeeld wat ik geweldig vind literair, het liedje 'het begin ben ik vergeten en het einde is zoek, waarin hij blijkt samen te leven met iemand die zo dik is dat ze zowel links als rechts van hem ligt. En hij blijft dat maar. en je denkt van.. Iedereen is in de war. Beschrijft die gast nu een relatie met Maggy De Block achtige? En... kamerbrede eenzaamheid daar ga je aan kapot, dus het is pas aan het einde van het nummer dat je te weten komt dat hij zegt ik leef samen met.. dan denk je een partner. Nee nee hij leeft samen met de eenzaamheid en die eenzaamheid ligt natuurlijk links en rechts van je bed. En vult de kamer natuurlijk. Dat is , de teksten uit de voorstelling breken van Komil Foo , die zijn bijzonder goed, als recent voorbeeld.

Dus je houdt ook wel van teksten met een soort pointe die doorheen het verhaal duidelijk wordt?

Ja of ... Wat ik ook een heel mooi genre vind. Dat je een verhaal vertelt maar dat er een heel klein beetje over is. Bv ruimtevaarder van Komil Foo, dat is fantastisch. Dat is een jongen die tegen de meester zegt, meester Frank he, " ja het is niet omdat je mij dom noemt voor heel de klas, dat is niet erg maar ik kan morgen niet meer komen want ik ben ruimtevaarder. Dat is zo enorm mooi omdat het is zowel een sociale observatie als euhm een poëtische tekst. En ik denk dat de waarheid in het midden ligt. Overigens dat is ook heel belangrijk dat is vertelstandpunt. Grote schrijvers zoals Hugo Mathijsen: autobiografie is een beginnersziekte. Maar er zijn songwriters die alleen maar autobiografische teksten hebben geschreven . En er zijn artiesten zoals Bruce Springsteen die op een bepaald moment in hun carrière beslissen; ik doe alleen nog aan sociale observaties van de Amerikaanse samenleving. Ik heb voor de volgende plaat nu een paar nummers als sociale observatie geschreven dus ik zing over mensen over 1 persoon in de derde persoon he. Maar dat is een heel ander verhaal dan wanneer je zingt: ik werd vanmorgen wakker.. Vaak als je het op jezelf betreft, dan lijkt het sterker want dan ben je je eigen ervaringsdeskundige. Terwijl als je een sociale observatie doet , dan zal ze heel juist moeten zijn.

Oké, je hebt het al even aangehaald dat poëtische aspect dat soms aanwezig is in songteksten? Maar je vind niet dat songteksten op zich vergeleken moeten worden met poëzie of literatuur?

Nee helemaal niet, nee zeker niet. Ik ken heel goeie gedichten van bv Hugo Claus maar daar horen geen muziek bij. En de paar keer dat Hugo Claus geprobeerd heeft tekst te maken voor een liedje, dat waren echt schaamtelijke mislukkingen.

Omdat de tekst echt moet kleven en de melodie een belangrijke rol speelt?

Ja in een gedicht bestaat er zoiets als een prosodie van de spraak maar in muziek bestaat er zoiets als de swing, en de prosodie van de melodie en dat is iets helemaal anders als de prosodie van de spraak. Ik denk of ik vrees dat je een beetje een muzikant moet zijn en .. dan weer een topvoorbeeld , en dat is ongeveer het beste huwelijk dat er in het Nederlandse taalgebied ooit is geweest. Dat is het huwelijk , het creatieve huwelijk tussen Lennard Nijs en Boudewijn De Groot. Dan blijkt dat Lennard Nijs eigenlijk , los van het feit dat hij alleen maar de teksten schreef, eigenlijk een groot muzikant is, heel muzikaal klinkt. En dat Boudewijn de groot dan weer op een geweldig perfecte manier de teksten van Lennard Nijs helpt met zijn muziek. En een ander voorbeeld van een songwriter.. je hebt raar genoeg , je hebt Raymond van Het Groenewoud en je hebt Jan De wilde. Jan de Wilde heeft wel een klein maar een fijn huwelijk. Overigens vaak ook dan nog is samengewerkt met Lieven Tavernier enzo . Het is soms nog gekker, als je een Lieven Tavernier de fanfare van honger en dorst hoort zingen. waarvan hij nota bene de muziek en tekst van geschreven heeft, dan lijkt dat

werkelijk op niets. Dan denk je: wie staat er daar te sterven. Dat klinkt gewoon verschrikkelijk slecht. en als je Jan De Wilde dezelfde nummers hoort zingen dan is dat opeens wereldklasse.

Dat heeft dan weer te maken met performance op zich of de manier waarop ..

Met de performance en de interpretatie. Ik vrees dat Lieven Tavernier een probleem heeft dat telkens wanneer hij live moet spelen. Dat hij dan in een soort kramp schiet ofzo. Bijvoorbeeld neerhof , dat dan wel een mindere tekst is maar wel een heel mooie melodie van Lieven Tavernier. Die opname daarvan van toen hij jong was dat is wel heel mooi. Maar dat is iemand die je nooit live mag laten performen want dat lukt niet , dat kan niet.

Oke ja . Dus je vind ook niet bijvoorbeeld dat muzikanten poëten genoemd mogen worden?

Je hebt soms bij een Flip Kowlier ofzo, heb je wel eens poëtische elementen. Ze hebben bij ooit gezegd bij zeester en koffie. 'ze kijkt achter mijn oren want tot daar ben ik verliefd'. Je kan ook zeggen ik was tot achter mijn oren verliefd. Maar als je zegt ze keek achter mijn oren want tot daar was ik verliefd. Dat heeft een zekere vorm van poëzie, een hele lichte poëzie. Nee ik ben er nooit in geslaagd een nummers te schrijven die ook als gedicht zich staande houdt. Dat lukt mij niet. Euhm misschien Walter, de balade van de goudvis van Jan De Wilde. Maar dat is dan weer naar W. H. Auden, dat zou je zo kunnen zien. Misschien ook wel de tekst van 2 meisjes op het strand dat overigens niet rijmt. Dat zou je ook als een gedicht kunnen lezen van Raymond.

Dus er zijn een aantal uitzonderingen maar over het algemeen?

Ja Ja

En zouden die uitzonderingen dan in aanmerking mogen komen voor een Nobelprijs voor literatuur? Bijvoorbeeld een Bob Dylan?

Ik vind het gemiste kans, net zoals natuurlijk bv Hugo Claus bv een Nobelprijs voor de literatuur had moeten winnen, maar ik vind het een gemiste kans dat Bob Dylan het nog altijd niet heeft gekregen. Omdat zijn totaal oeuvre , zowel van poëzie als van.. ja ik vind het geen geheim als ik zeg : Bob Dylan is gewoon de beste songwriter ale de beste tekstschrijver, de beste lyricist, de beste writer eu in de wereld. Dat is gewoon zo. Het is een beetje flauw dat hij de Nobelprijs voor de literatuur nog niet gekregen heeft. Overigens, Bob Dylan zegt zelf dat wat hij vroeger kon, dat schrijven in de stream of consciousness, ik denk aan subteranian home sick blues. Maar ook aan the times they are a changing in de tijd waar hij de voice of a generation was. Hij zegt zelf dat hij dat nu niet meer kan he. Maar dat maakt niet uit, het is nog altijd dezelfde man. nu in de 70. Die mag echt wel de Nobelprijs voor de literatuur krijgen.

En bij Dylan in het bijzonder dan. Waar ligt dan de kracht van zijn teksten? Is dat dan de inhoud of het protest gedeelte of ook gewoon de schrijfstijl?

Ook ook maar dat heeft hij zelf altijd willen relativeren. Het zit hem ook heel erg het samengaan met de muziek, het gebruik maken van hele oude traditionele technieken zoals de raamvertelling. Dat je ... wat ik zelf ook wel is durf doen. Dat je hebt bijvoorbeeld refrein, en dat is een vaste observatie en je strofes zijn verschillende invullingen van hetzelfde. Ik heb dat bv gedaan met het is niet wat het is , het is wat je er mee doet, daar gaat het zowel over een jongen die met een balpen school afmaakt of

Picasso die met een potlood een fantastisch schilderij maakt of Newton die met een appel ineens een fysica wet ontdekt. Begrijp je. dat is het oude folk systeem van de raamvertelling. Dat ken ik via Bob Dylan. Maar wat zeker niet onderschat mag worden, alles van Dylan hult zich in een waas van mysterie. Hij is er altijd in geslaagd altijd het mysterie te bewaren. Zijn teksten geven nooit al zijn geheimen prijs. Het blijft ook nog heel veel plaats voor interpretatie. En dat het ook wel heel sterk.

Ja dat is trouwens ook een kenmerk dat aangehaald wordt om grote literatuur te omschrijven. Ik heb een college gezien dat over het onderwerp van mijn thesis ging en een element om in aanmerking te komen voor de Nobelprijs zou zijn dat er ruimte voor interpretatie was, dus dat zit volgens u zeker en vast in het werk van Dylan?

Ja dat merkt je aan bv 'a hard rain is gonna fall'. Men zag dat toen als hij heeft het over de oorlog in Vietnam enzovoort. Maar als je nu zou zingen a hard rain is gonna fall. Dat klopt even goed, dat zo even goed van toepassing kunnen zijn op de situatie in het nieuwe Vlaanderen enzovoort. dus die ruimte voor interpretatie is er met name bij Dylan heel erg. En bij mij bijvoorbeeld jammer genoeg helemaal niet want bij mij is het een beetje what you see is what you get. Je moet al een oen zijn om niet te begrijpen waar ik het over heb. Het is allemaal heel helder, heel direct. Dus ik kom bijvoorbeeld niet in aanmerking voor de Nobelprijs voor de literatuur. En bob Dylan wel, dat is het verschil.

Trouwens, zou je jezelf durven omschrijven als een poëet of helemaal niet?

Nee om die rede niet, omdat er spijtig genoeg bij mij geen marge wordt gelaten voor interpretatie. Het is heel direct, het heeft ten hoogste wel is een poëtisch trekje of het is ten hoogste de vorm zit wel eens goed of het raakte de juiste emotie, of iets komisch of iets menslelijk. Dus de observatie kopt soms wel maar er is geen ruimte voor interpretatie. Als mijn dochter overgeeft op de zeeduik in heist aan zee, dan is dat letterlijk wat er gebeurt.

Oke als je een nummer schrijft , hoe gaan je dan juist te werk bij de combinatie tussen zangmelodie en tekst? Ligt er een nadruk op één van de twee?

Vaak vertrek je vanuit een basisidee. Je vertrekt vaak vanuit een basis gedacht , ik zal maar zeggen , de man die nooit meer zong. Wat wel klinkt, ja inderdaad , dat is een goed idee. Maar gaat dat dan over iemand die depressief geworden is, over iemand die tijdelijk nooit meer zong? gaat dat over Ludo deed wat Ludo doen, dus over iets in de derde persoon ? Of gaat dat over jezelf? Dan werk je daar aan. Dus terwijl je zo'n basisidee uitwerkt, leg je best een gitaar op je schoot en probeer je dingen. En voor je het weet, vaak onderbewust, begint er , want dat is zo met gitaristen, je handen gaan over die gitaar en denk je welke akkoorden ben ik hier nu weer aan het spelen , en aja dat klopt er bij.. Dat is het begin en dan later ga je dat verder uitwerken.

Dus opnieuw de combinatie tussen beiden die bijna onlosmakelijk verbonden zijn?

Anderzijds, voor de nieuwe plaat heb ik bijvoorbeeld wel is samen gewerkt met Admiral Freebee of zoals vroeger met Piet Van Den heuvel. En dan is het juist het spel van je hebt eigenlijk een idee en je hoort heel andere muziek en dan probeer ik op een technische manier. Met de juiste verswoord, het juiste rijmschema enzovoort, van mijn idee te wringen in het muzikale idee van iemand anders. En dat is nog moeilijker. Als tekstschrijver is dat veel veel moeilijker maar soms vind ik het leuk om dingen bijna wiskundig. Een bijna wiskundige oefening ja..

Oké. Dan nog een laatste vraagje. Lees je zelf wel eens poëzie en laat je je daardoor misschien beïnvloeden in het schrijven van een tekst?

Wel ik heb net zoals jij Germaanse gedaan en wijsbegeerte en letteren. Dus destijds de hele wereld poëzie van Yeats tot Sylvia Plath, ik heb dat allemaal doorgenomen. En nu lees ik het niet meer. Maar ik denk of ik vrees dat als je dat ooit allemaal gelezen hebt dat dat aan je ribben blijft plakken. Dus onbewust ben je daar toch onderhevig aan. Wie met de hond slaapt krijgt zijn vlooiën.

Ja dus op die manier zijn er toch wel raakvlakken tussen poëzie songteksten?

ja zo dat er plotseling in de bridge een catharsis komt , dat kan wel eens te maken hebben met de cesuur van een Shakespeare sonnet. Ja. De cesuur van een Shakespeare sonnet kan je heel soms vergelijken met de bridge van popnummer. Dus daar waar je niet de strofen niet het refrein hebt, maar een soort gouden manier om de twee refreinen met elkaar te verbinden, dat noemen ze de brigde he. En je zou kunnen zeggen , daar zou inhoudelijk eigenlijk altijd een cesuur moeten zitten. Dus zie de Shakespeare sonnetten.

Bijlage 4: Interview Jo Jacobs (De Held)

Hoe belangrijk zijn songteksten voor u zowel binnen muziek waar dat je naar luistert als binnen de muziek die je zelf schrijft?

Ik luister in de eerste plaats altijd naar de muziek en naar de feel en klank. Dus in dat opzicht ben ik geen tekstluisteraar. Ik denk zelfs van; je voelt ergens wel waar de tekst over gaat zonder dat je echt de concrete woorden weet. Om iets te zeggen, van Nick Drake bv, de teksten zijn toch niet onbelangrijk bij Nick Drake maar toch heb ik nooit echt naar... Ik weet zelfs niet of ik een volledige tekst van Nick Drake ken hoewel ik daar wel gigantisch veel naar geluisterd heb. Maar dat is meer het gevoel, dat wil niet zeggen dat tekst compleet niet belangrijk is want als het niet goed zit dan hoort ge het ergens wel of dan voelt ge het. Dus het is belangrijk in die zin dat het ergens wel moet kloppen. En voor mezelf, ja ... Als je zelf schrijft en dan nog eens in het Nederlands, dan kan je bijna niet rond de tekst heen als luisteraar. Dat is ook het verschil met Engelse muziek dat je makkelijker de tekst als klankgegeven ervaart. Bij Nederlands is het rechtstreeks dus dat moet ook juist zitten. En voor mij was het dan het belangrijkste dat ik het over mijn lippen kreeg, geloofwaardig was, niet te vergezocht en dus in principe; poëzie is nooit een doel geweest. Eerder iets om te vermijden, in de betekenis van poëzie als 'te bedacht'. Van: kijk eens hoe schoon ik dat hier bedacht heb. Voor mij is een tekst ook iets wat , als ik het gevoel heb dat ik dat bedacht heb, dan is het een slechte tekst. Dus het moet een beetje komen. En... Maar wat niet wilt niet zeggen, uiteindelijk sluipt er altijd wel.. Sommigen mensen vinden mijn teksten heel poëtisch. Maar dat is dan niet met voorbedachten rade maat iets dat binnen sluipt.

En wat maakt dan. Wat vind je dat een goeie songtekst moet zijn? Bestaat dat uit goede woordkeuze en schrijfstijl of ook eerder uit manier van fraseren en performance van de zanger?

Nee ... het gevoel moet kloppen en ... Pak nu JJ Cale die heeft een nummer: "cherry I like to love, cherry would you love me to? Cherry I love you forever, cherry will you love me too?" ... Ik vind dat geniaal. Maar laat iemand anders dat zingen of zet dat op andere muziek en je hebt zoets van: wat een schijttekst is dat.

Dus de kracht van een songtekst is dat het ook verbonden is met de muziek?

Ja en dat daardoor iets anders verteld wordt dan die tekst op zich. Wie heeft dat laatste nu gezegd? Interview gehoord maar ik weet niet meer wie het was. Ah ik denk Thé Lau. Dat er op drie minuten in een liedje , in een liedje kunt ge op drie minuten soms meer vertellen dan in een roman van een bladzijden lang. Dus dat is wel iets fascinerend aan een song. Dat je heel veel informatie, gevoel en betekenis in een compact medium kan steken.

Heeft het ook zijn eigen kenmerken, een songtekst bijvoorbeeld tegenover poëzie of een roman? Eigen wetten waar je als songschrijver rekening mee moet houden?

Ja qua lengte heb je zo een beetje een raakvlak tussen songtekst en poëzie. Maar een... Ik zit me nu een beetje zelf af te vragen of een songtekst ook op zichzelf kan bestaan.

Lees je bijvoorbeeld zelf soms afzonderlijke songteksten?

Zelden.. dat is soms dat ik iets heel bewust , nu ga ik toch een keer die tekst beginnen. Maar ik heb daar eigenlijk te weinig geduld voor.

Dus voor u hoeft het dan ook niet dat een songtekst afzonderlijk kan recht blijven?

Ik weet het eigenlijk niet.. Wat mijn eigen tekst betreft is dat soms anders dan.. Bv dEUS heeft soms zo abstracte teksten dat als je ze echt gaat lezen dat je niet altijd weet waarover het gaat. Ik denk dat ik dat voor mezelf niet mee weg zou komen. Ik denk dat ik het zelf iets beter moet begrijpen. Maar dat is ook weer denk ik opnieuw dat Nederlands he, waar je moeilijker om heen kan. Dus als ik mijn teksten eens op papier zet, voor een cd boekje bijvoorbeeld. Dan vind ik dat op zich nog wel.. overeind blijven als tekst.

Vind je dat een goeie songtekst eerder duidelijk moet zijn tegenover verhalende bijvoorbeeld?

Nee, in mijn geval is dat nu wel. dat is redelijk concreet. Maar ik kan daar wel bewondering voor hebben als dat niet zo is. Proberen is een groot woord, maar ik vraag me soms wel eens af of mij dat zou lukken. Ik denk dat ik hier en daar wel een nummer heb dat iets abstracter is. Dat fascineert me wel.

Dan songteksten tegenover poëzie. vind je dat die beide vergelijkbaar zijn als kunstvormen?

Ja en nee. Nee in die zin dat een song an sich veel toegankelijker is. Poëzie moet je al. Ik ben op zich niet zo zot van, hoewel daar ook uitzonderingen in zijn, van voorgedragen poëzie. Dat is meer iets dat je op je eigen ritme de tijd moet nemen om een boek vast pakken. In dat opzicht is het een hermetischer gegeven he. Maar als je een gedicht leest ben je wel een gedicht aan het lezen, als je een tekst leest ben je niet noodzakelijk naar de tekst aan het luisteren.

Dus het grootste verschil is dan misschien dat het ene muziek is en het andere alleen lezen is. Gezongen tegenover gelezen.

Misschien dat het één; lichamelijker en zintuiglijker is en het andere, in eerste instantie , verstandelijker. Dus poëzie dat binnen komt via de ratio misschien meer. En in het beste geval dat dat iets in gang zet. Ook emotioneel of.. Bij muziek komt anders binnen he.

En vind je ze evenwaardig als kunstvorm?

Eigenlijk.. Ik ben te weinig bezig met poëzie om daar een waardeoordeel aan te geven. Maar ik voel me veel meer aangetrokken tot muziek. Dus ik ben ook geneigd muziek voor mezelf... meer waarde aan muziek. Ik ga zelden op zoek naar poëzie. Dus daarmee. Misschien is het een beetje onbekend onbemind he.

Maar vind je dat songteksten ook , om die term te gebruiken, hoge kunstvorm bekeken mag worden? En dat sommigen mensen daar misschien te snel aan voorbij gaan, als iets onbelangrijk dat maar bij de muziek hoort?

hmm. Nog bij stil staan eigenlijk. Ik weet niet of.. Ik zou mij nooit.. Als iemand van mij een nummer goed vind, en die heeft geen flauw idee waarover ik zing, dan denk ik niet dat ik daar een probleem bij heb.

Dus dat de letterlijke betekenis niet altijd het belangrijkste is binnen een song?

Nee eigenlijk niet.. Maar dan een songtekst in de zin dat ze een songtekst moeten isoleren en dan de waarde daarvan moeten optrekken, dat vind ik niet want het hoort samen. En het kan, het is zo, het is een extra aspect dat je kan ontdekken. Ik denk dat ik nooit in eerste instantie een nummer goed vind omwille van de tekst. Iets spreekt u aan of raakt u en meestal blijkt die tekst dan ook nog interessant te zijn.

Veel van de schrijvers die in mijn onderzoek al aan bod heb laten komen zeggen ook dat tekst en muziek ook onlosmakelijk verbonden zijn. En dat het daarom niet nodig is om songteksten met poëzie te gaan vergelijken, maar dat er wel grote waarde in schuil gaat, net omwille van specifieke aspecten zoals melodie enzo..

Ja daar ben ik het wel mee eens dat het van heel hoge waarde kan zijn. En net omdat tekst zo onlosmakelijk verbonden is met muziek kan dat op veel vlakken. Kan dat op .. Speciale momenten is iemand zijn leven vaak verbonden aan geuren, kleuren en vaak ook liedjes he. Als er iets belangrijk gebeurt en het nummer wat er op dat moment speelt, dat heeft een zwaardere impact dan het boek dat je toevallig aan het lezen bent op dat moment denk ik.

En hoe ga je zelf te werk als je nummer schrijft met het combineren tekst en melodie? Ligt er een nadruk op een van de twee?

Meestal tegelijk. Meestal ben ik wat aan het piemelen op mijn gitaar en dan met een beetje geluk komt er een zin die zin geeft om verder te schrijven. En in mij geval is dat dan, ofwel komt dat binnen een paar uur ofwel komt het , wordt het dan een nummer of wordt het nooit een nummer. Enfin er zijn uitzonderingen maar meestal is dat allemaal samen. Ik denk niet dat ik al een tekst heb geschreven zonder muziek. Uiteraard wel al muziek zonder tekst, maar ook daar zelden dat daar nadien nog.. Dus het moet echt zo , het is alsof de klank , de sfeer die je daar neer zet , die lokken de woorden uit. En ik heb ook zelden een idee waarover dat nummer gaat gaan als ik bezig.

Dat komt dan pas achteraf en werk je dan wel echt op tekst of...?

Tegelijk tegelijk en het moet komen. Ik noem dat altijd cadeaus , je begint met een sterke zin of een paar sterke zinnen. Waarvan ik dan ook niet het gevoel heb dat ik ze bedacht heb, dat ze zijn komen toegewaaid. En dan is het ... Daarnet nog aan toevoegen of je het een nummer kunt noemen he.. Soms soms bij mijn nieuwe plaat bijvoorbeeld, de kans is het groot dat het erop komt, soms blijft dat gewoon dat je dezelfde drie zinnen herhaalt en dan vraagt ge u wel af; is dat genoeg? Ja soms komt er niets, dan is het ofwel de boel weggooien ofwel eu aanvaarden dat er niets komt en het daar dan mee doen. Soms is dat genoeg , soms is het duidelijk niet genoeg. Ik denk waar gaandeweg dan misschien. Omdat ik altijd zeg dat ik het gevoel moet hebben dat ik er niets mee te maken heb , dat ik er niet mee te maken wil hebben. Dan vind ik het te ver gezocht. Dan moet je wel die paar zinnen nog vervolledigen tot een tekst en ik denk dat ik daar gaandeweg dan wel ... dat het een soort metier is dat je gaandeweg krijgt dat je zinnen die je toevoegt sneller herkent van die is.. want soms voel je piste van dat zou wel is die kant kunnen uitgaan dat nummer en doe je dat en heb je van ah nee dat is te voor de hand liggend . Maar dan vind je ineens een zin dat dan een heel andere insteek geeft. Dus is dan trial and error , en dat de belangrijkste euhm arbitter is het gevoel. Zo is het geloofwaardig en komt het een beetje naturel over en dat.. dat vind ik vaak in poëzie ofwel te hoogdravend of te moelijkdoenerig te gezocht of kijk eens hoe schoon ik dit eens heb bewoord, een geweldige combinatie van woordspelingen ofzo. Ja dat wil ik vermijden.

En je keuze voor het Nederlands dan, is dat een bewuste keuze die te maken heeft met tekst?

Bwa dat is heel simpel in mijn geval. Mijn doelstelling om te schrijven .. een heel belangrijke voorwaarde is dat het geloofwaardig moet zijn voor mezelf . En ik geloof of geloofde me althans toen niet als ik in het Engels zong. Dat vond ik raar. Sowieso is mijn Engels veel beperkter als mijn Nederlands , mijn Engelse uitspraak... Ja dat is altijd .

Op een bepaalde manier is het wel verbonden met uw idee over songtekst omdat..

Eigenlijk is het gewoon een gemakkelijheids oplossing , gewoon ik beheers mijn Nederlands beter en ik heb zoets van.. Het was ook een ontdekking dan he. Ik heb daar.; in die eerste periode dat ik besloten had nu ga ik eens Nederlandstalige liedjes schrijven, dat was wel maf, omdat je zo een beetje je taal ontdekt. En ik ben heel gevoelig voor onnatuurlijkheid en ook in de Nederlandse uitspraak. Ik vind dat iets heel raar, veel mensen die in het Nederlands zingen dat wordt ineens zo, dat krijgt een properheid.. Precies of iemand die in het Nederlands zingt eerst allesreiner gedronken heeft voor die zijn mond opendoet. Ik probeer zo vuil te zingen als ik praat (lacht). Alhoewel er wel je en jij in zit dus dat dan weer wel...

Dus toch een aantal aanpassingen?

Ja

Oké dan nog een laatste vraag. Zou je uzelf en muzikanten als poëten durven omschrijven of willen omschrijven?

Ik durf alles (lacht). Ik zou dat niet snel doen nee

Omdat het gewoon niet nodig is?

Nee ik zie mij zelf niet eens als een schrijver.. Ja ik zie mezelf misschien nog het meeste als een muzikant. Niet echt als een dichter, nee een songschrijver dat is iets anders he.

Bijvoorbeeld bij gasten als Bob Dylan ofzo, die volgens sommigen in aanmerking komen voor de Nobelprijs voor de literatuur, dat is volgens u dat niet echt nodig?

Ja pas op. Ik heb er nog nooit echt over nagedacht zo. Maar het is wel een interessante idee van inderdaad er zijn een hoop dicht bundels die aan mij niet besteed zijn terwijl songteksten dan misschien wel . Waar ik nu het laatste mij in mijn kop zit. Hoe straf dat ik, dat is dan wel een vertaling dan wel Suzanne van Leonard Cohen. Ik weet niet wie het vertaalt heeft, de tekstschrijver van Herman van Veen of Herman van veen zelf, één van de twee. Maar dat is.... Maar dan nog.. Dat is nu een tekst waar ik mij heel bewust ben van een tekst. Eigenlijk.. moet ik dat dan toch een beetje relativeren dat ik eerst luister naar de muziek, dat is dan toch vooral bij Engelstalige muziek. En dat is dan het voorbeeld maar Rob De Nijs heb ik vroeger ook veel naar geluisterd of Frank Boeien. Nee dan toch tekst.

Is dat dan vooral kleinkunst?

Ja kleinkunst , ik weet niet of dat allemaal onder kleinkunst valt. Als het over je eigen taal gaat, dan valt het sneller op. Het is dan toch wel, dat heeft mij al door merg en been gesneden die .. En dat is

dan de tekst. Maar ik kan die tekst als ik die in mijn kop naar boven probeer te halen dan hoor ik ook de melodie.

Bijlage 5: Interview Frank Vander Linden

Hoe belangrijk vind jij goede songteksten als onderdeel van muziek? Zowel binnen eigen muziek en binnen muziek waar je naar luistert?

Zeer belangrijk en tegelijkertijd niet belangrijk euhm... in die zin. Ja de letterlijke betekenis van teksten euhm, die belang kunnen hebben in de song. Maar ik ben er echt van overtuigd dat oude grote songs dat die nooit een toevallig tekst hebben. Ik kan dat gemakkelijk illustreren met voorbeelden euhm, zoals lieve kleine piranha van Gorki, dat zou even goed kunnen zijn lieve bruine pyjama. En uiteindelijk kan dat even grote onzin vormen. Lieve kleine piranha maar iedereen voelt direct dat lieve kleine piranha de enige echte juiste woorden zijn die op het lied plakken. Niet alleen omdat we daar mee vertrouwd zijn maar gewoon dat is iets dat je aanvoelt eu.. met dat gevoel dat een songschrijver ook goed moet aanvoelen als hij bepaalde woorden heeft die kloppen helemaal maar dat het publiek ook wel aanvoelt. Euhm zonder daarom te kunnen uitleggen waarom dat zo is. En zo kan je bij 'I can Get No satisfaction', ja je kan bijvoorbeeld dezelfde inhoud van die tekst ook anders, dat zou je ook een andere formulering kunnen zijn. Dat is nu I can't get no satisfaction maar dat moest eigenlijk niet, het zouden ook andere woorden kunnen zijn die perfect passen in die melodie en die zelfs min of meer dezelfde betekenis kunnen hebben maar toch .. is dat alleen maar zo'n wereldnummer omdat het die woorden zijn. En ja dat vind ik belangrijk. Maar songschrijven dat is een kunstvorm op zich e. Dat is niet gedichten op muziek, dat is niet muziek waar gedichten op worden geplakt. Maar die hangen samen allemaal. En euhm, ik vind hoor graag instrumentale muziek en ik lees graag gedichten maar een goeie song dat is toch wel dat tikkeltje meer eu omdat die muziek en de tekst elkaar naar boven trekken en ook zo op elkaar inwerken dat het goed is dat dat constant in beweging is. Nummers die je zelfs al duizend keer gehoord hebt, dat daar altijd iets nieuws inkomt. Door altijd de muziek te horen en dan weer zin die nog nooit is opgevallen maar die wel iets zegt op dat moment. Dus ja belangrijk en ook niet belangrijk ja... maar wel ja... ik vind een goede songtekst moet iets onvermijdelijk zijn. Je moet als luisteraar nooit het gevoel hebben van; ja of dit er nu staat of iets anders... Je moet het gevoel hebben alsof het al bestond bijna. Dat het zo moest zijn.

Dus een goede songtekst bestaat voor jou vooral uit een bepaalde woordkeuze die een gevoel aan het publiek kan overbrengen. Meer dan bijvoorbeeld de klankkleur of de manier van fraseren van de performen of het thema?

Dat speelt allemaal mee, dat speelt allemaal mee. Dat is ook het mooie dat het allemaal dingen zijn die allemaal meespelen.

Oké, zie je een verschil tussen abstracte songteksten en duidelijkere songteksten qua verhaal dat verteld wordt? Kan je meer van één van beide genieten of van allebei?

Voor mij mag het er alletwee zijn en ik denk dat ikzelf ook van die twee soorten schrijf. Euhm.. Je hebt soms dat je als songschrijver zelf niet helemaal exact weet waar het liedje over gaat maar dat dat ook niet zo erg is. Aan de andere kant is er ook iets te zeggen voor ja van die chansons die helemaal kloppen en die echt iets vertellen. Het enige dat voor mij primeert is dat het altijd muziek moet zijn. Eu zelfs al is er veel tekst, moet het muziek blijven. Euhm soms in het analyseren, hebben mensen de neiging om te schrijven eh, als ze dan zeggen : ja Bob Dylan moet de Nobelprijs literatuur krijgen.. Ja nee hij moet de Nobelprijs songschrijven krijgen. omdat zijn woorden muziek zijn en zijn muziek het woord ook verder brengen. En ik denk dat Bob Dylan een goed voorbeeld is. Er wordt altijd maar gezegd dat hij de grootste tekstschrijver van zijn generatie is maar hij heeft ook eu ja ondanks het feit dat hij het melodieuze niet altijd goed bracht of brengt, ongelofelijke melodieën geschreven. Het summon van goede melodieën . En die teksten zou je nooit zo onthouden hebben als ze niet aan zo'n goeie melodieën gehangen hebben . Dus eigenlijk zijn de melodie en het ritme toch altijd de brenger van het woord en dat maakt dat het meer is dan enkel dan iets dat op papier staat, dat het weet te overstijgen. En dat het een veel groter publiek aantrekt dan de mensen die muziek alleen veel te dun papier of veel te dunne boekjes drukt en alleen maar dat leest.

Dat betekent dan ook dat een songtekst nooit echt afzonderlijk gelezen kan worden volgens jou?

Dat kan maar daar is eigenlijk geen enkele rede toe. Die kunnen dan overeind blijven of niet.. Das eigenlijk, ik weet niet, het hangt er ook vanaf. Er is een tijd lang een obsessie geweest bij veel muzikanten om de tekst niet af te drukken op de hoes van hun album omdat ja.. je moet het zelf maar uitzoeken. Ja maar dat is eigenlijk een beetje een vorm van snobisme dat je ... toch qua muziek he dat je, in tegenstelling tot vele andere kunstvormen, dat je ontelbare keren tot jou kan nemen en dat het toch altijd weer verandert. Als je dan één keer met de tekst bij de hand, dat is dan toch weer een andere ervaring dan het gewoon te laten komen binnenwaaien.. ja zoiets.

Dat hangt ook wat af van lokale culturen, hoezeer ze daar belang aan hechten. De fransen hechten veel meer belang aan teksten dan de Engelse , Amerikanen en dan wij. euh daarom is dat dikwijls ook zeer hard naar voren gemixt. Maar aan de andere kant, bij de Amerikanen bijvoorbeeld in country muziek is de tekst van zo'n groot belang euhm dat het bijna alles is. Het verhaaltje en het slagske. Je hebt dat ook in bijvoorbeeld als naar euh naar de coole alternatieve folk luistert genre Bon Iver. Wat die zingt, daar begrijpen Engelstaligen ook bijna niets van als die zingt. Dat is heel personistisch. Maar hij drukt dan wel zijn teksten af in zijn album dus blijkbaar vindt die dat wel belangrijk wat daar juist gezongen wordt. En dat heeft veel te maken met zo heel de cultuur waar de muziek gemaakt en beleefd wordt. Sommigen vinden het dan misschien wat cooler om niet direct verstaanbaar te zijn, in de franse chanson, daar luistert je naar elke letter die gezongen wordt, begrepen kan worden. Dat is een kwestie van cultuur. ik vind dat eigenlijk euhm wel interessant om dat per cultuur te bekijken. als Belgen hebben wij de toegang tot de grootste culturen en kunnen wij dat allemaal (moeilijk verstaanbaar)Ik vind dat allemaal wel tof Ik heb eigenlijk niet echt een bepaalde voorkeur (vorige deel moeilijk verstaanbaar).

En over de Vlaamse cultuur dan, uw keuze om in het Nederlands te schrijven is dat een bewuste keuze die te maken heeft met je aandacht voor songteksten of staat die daar los van?

Dat is een vraag die je als Belgisch muzikant kan stellen maar eigenlijk is die een beetje absurd dat je die moet stellen. Je vraagt ook niet aan Engelsen waarom ze in het Engels zingen of aan een Italiaan die in het Engels zingt het goed kan uitleggen. Bij als Belgen hebben een beetje een rare relatie met onze eigen taal. Dat komt misschien ook een beetje door de onderscheiding tussen dialect en algemeen Nederlands. euh of een bepaalde cultuurstempel over artiesten die in het Vlaams gaan. Sommigen associëren dat met schlagers, levenslied. Eigenlijk toch heel bizar, dat zegt toch iets over hoe gewrongen we zijn met onze eigen taal en met onze eigen identiteit. En ja voor mezelf, dat is gewoon wat ik het beste kon, het was ook logisch nummers te schrijven waarin gevoel zit. Dus het zou maf zijn om te zeggen ik ga zingen in de taal waarin ik geen gevoelens heb. Ja dat is voor mij het belangrijkste. Ik kan in het Nederlands wat ik niet in het Engels kan.

Songteksten moeten volgens jou dus niet vergeleken worden met poëzie maar beschouw je beide wel als evenwaardig? Of als superieur?

Superieur, ik vind ze superieur. Ik vind dat rond poëzie altijd zo'n een soort auro hangt van het toppunt van alles. Maar dan denk ik jongens kijk naar songs, dat is gewoon meer: en melodisch en ritme en tekst... Ja .. Nu het klinkt een beetje als provocatie of om een beetje tegenin te gaan tegen het snobisme of nee het juiste woord.. de pretentie van dichter met grote T. Terwijl muzikanten daar heel veel schroom over hebben om dat als kunst te categoriseren. Terwijl voor mij ja, een perfecte song van Paul McCartney of ja dat overstijgt gewoon alle die categorieën. (zin onverstaaanbaar) Het is meer gewoon.

Wat vind je dan bijvoorbeeld van een Jay-Z die een aantal jaar geleden, ik weet niet meer juist wanneer, een boek uitgaf van zijn eigen songteksten. Hij had het daarin over de technieken die hij gebruikte die vergelijkbaar zijn met de technieken van grote dichters als Shakespeare. Hij wou op die manier vergelijken met grote dichters als Shakespeare bijvoorbeeld.

Ja dat vind ik dan ook pretentius. Dat hij dat dan nodig vindt om zijn eigen naam te linken grote uit de geschiedenis. Maar dat is duidelijk ook uit frustratie, dat is eigenlijk nergens voor nodig. We moeten als songschrijvers geen complexen hebben. Je moet niet overdreven gewichtig gaan doen ofzo.. Euhm dat is ook pas, die dingen komen ook pas achteraf. Het is geen toeval dat een naam als Lou Reed dat later in zijn leven is gaan doen. Ik denk als je dat in het begin doet, dan kan dat blokkeren of in jou nadeel spreken. Dat je zegt; ik ben de Lord Byron van de popmuziek en ik ben de Shakespeare van de rock and roll. Ja dan denk ik eu dan denken wij allemaal samen: ja dat zal wel zijn.. Zo veel van de kunst van rockkunst zit juist in een beetje die achteloosheid, dat gebrek aan pretentie, euhm rock dat is dat je gewoon doet, dat niet vooropstelt, eu dat je niet eerst schrijft met een uitleg die alles duidelijk moet maken. eu Liefst ook niet een uitleg achteraf. Dat is toch wel de kracht van rock and roll. Dus als ik zeg dat we onszelf niet moeten onderschatten, dan denk ik ook tegelijkertijd dat het in ons voordeel is dat we onszelf niet overschatten. Dat we gewoon de dingen maken die we moeten maken en dat het swingt want dat is het allerbelangrijkste natuurlijk, dat de woorden swingen samen met de muziek. (Deze vraag werd door storingsverbindingen lichtjes verkeerd begrepen: Frank Vander Linden dacht dat het over Lou Reed ging i.p.v. over Jay z. Maar Lou Reed heeft inderdaad gelijkaardig boek gepubliceerd genaamd "beyond thought and expression")

En hoe ga je dan zelf te werk wanneer je nummers schrijft. Hoe verhoudt die combinatie tussen tekst en melodie of muziek zich bij u? Ligt de nadruk op de tekst of op de muziek of op geen van beiden?

Geen van beiden. Tijdens het schrijven van nummers heb ik het gevoel dat tekst en muziek elkaar kunnen helpen. En dat bijvoorbeeld, moet ik dan een voorbeeld ? Op bepaalde punten waarop je vast zit, laat ons zeggen dat je bij het begin van tweede vers geen woorden meer hebt. Ja op dat moment ga je opnieuw aan de muziek werken. Als je dan even met de muziek bezig geweest bent, dan komen er weer nieuwe woorden. Dus die twee polen die voeden elkaar constant en dat is er juist het leuke aan. Ik schrijf heel zelden tekst op voorhand of ik schrijf zeer zelden als ik iets niet hoor. Ik maak dingen met de gitaar bij de hand. Ik onthoud dingen of soms noteer ik dat wat. Dan als ik ongeveer halfweg ben, dan noteer ik het wel op de computer en werk ik zo op de tekst maar dat gaat toch weer altijd terug op de muziek. En in de eindfase moet het dan weer een liedje worden. Door het heel veel te zingen. Ik vind dat zelf een heel prettig proces. In de zin dat je dan wel vastgeraakt soms maar dat je wel ja , de verschillende elementen elkaar helpen.

Dat betekent dan ook echt dat beide heel hard verweven zijn in jouw schrijfproces?

Ja dat is echt onlosmakelijk verbonden. Ja want dan kom je ook bij dingen die niet zo, waar uiteindelijk dan ... als het goed is, dan krijg je ook iets dat onvermijdelijk lijkt. Ja want ook als luisteraar maar ook als schrijver. Het gevoel van het kon alleen maar dat zijn. Er waren twintig mogelijkheden en die heb je allemaal afgewogen maar uiteindelijk kom je op iets dat euhm.. bijna voor de hand liggend juist is.

Oke dan nog een laatste vraag; Lees je zelf soms poëzie en laat je je hierdoor beïnvloeden in u eigen schrijven? Of wordt je toch vooral beïnvloed door ander songschrijvers? Of geen van beide...

Ja toch vooral ... Euh ja nee euhm.. toch vooral door muziek beïnvloed. Niet altijd door songschrijvers maar toch muziek . Ik heb heel dikwijls goede tekstideeën en als ik naar een concert geweest ben van iemand anders en het is te luid geweest. Dan ja komt er wel iets. Dat is dan weer het voordeel van in het Nederlands te zingen, zo'n optreden is dan vaak Engelstalig. En zo dan merk ik dat ik soms in mijn hoofd tekst meezingen in het Nederlands op puur muziek. Dat komt er totaal anders dan bij hem, (deel moeilijk verstaanbaar) Dat inspireert mij heel veel. En wat mij ook heel hard inspireert is repeteren met mijn eigen groep. Eu en dat heeft ook al weer iets met geluid te maken. Ja de beste teksten , rock and roll, ontstaan echt tijdens het spelen. euhm. Ja als het niet zo goochelaarachtig zou klinken zou het eigenlijk songspeler moeten noemen in plaats van songschrijver omdat er een speels element in zit. Wat heel leuk is. En aan het einde van zo'n repetitie waar je dan volop zitten jammen hebt, heb je dikwijls goede tekstgegevens. En dat gebeurt nooit als ik mijn beste zetel zit, de beste passages uit zo'n poëzieboekje.

Bijlage 6: Interview Klaas Delrue

Hoe belangrijk zijn songteksten voor jou? In de muziek waar je naar luistert? Beoordeel je muziek ook op tekst?

Absoluut want ik hou.. Alle ik schrijf zelf natuurlijk zeer tekst based muziek en ik luister ook wel naar heel andere genre die steviger en iets minder tekst based zijn maar dan merk ik toch, als je helemaal niks begrijp van nen tekst of den tekst gaat helemaal nergens over, dat dat mij zelfs in popmuziek of rockmuziek dat dat mij niet een ganse tijd kan boeien. Dus ge hebt zeker in het Engels of het Frans zeker niet een tekst nodig die ja van a tot z begrijpt. Maar gelijk Pearl Jam of Nirvana je hebt wel altijd ergens een zin nodig die heel krachtig is en die de song bijeen houdt en die misschien de rest van de tekst zelfs overbodig maakt of de rest van de song volledig rond klank draait. Gelijk bij REM hebt ge da ook heel sterk. Maar er is altijd wel een zin die ervoor zorgt dat alles bijeen komt en dat de song echt ergens over gaat en als ik dat niet heb dan merk ik dat ik heel snel afhaak of dat dat platen zijn die in de achterkant van mijn kast belanden of die ik alleen opzet als ik iets aan doen ben. of op de achtergrond ofzo.

Er moet dus altijd iets gebeuren tekstueel?

Ik vind dat wel ja.

En als je zelf schrijft , baseer je u om te beginnen als je een liedje maakt dan ook op tekst of hoe combineer je tekst en melodie?

Ik als songschrijver ben het sterkst als ik alles zelf mag doen dus als ik tekst en muziek samen schrijf en dan naar den band ga. Omdat de tekst heel hard de muziek doet opborrelen bij mij en niet omgekeerd. Achteraf gezien heb ik vaak de indruk dat het echt tegelijk gebeurd is . Dus dat de tekst echt met de melodie in mijn hoofd is gekomen. Dat zijn ook meestal de beste nummers. In de praktijk is het waarschijnlijk net een paar woorden voor een paar noten of omgekeerd maar dat voelt heel hard aan als tezamen maar nu zijn we met den band wel ook heel veel omgekeerd aan het werken omdat dat voor de band niet noodzakelijk da beste piste is dat de zanger al alles af heeft in zijn hoofd. Waardoor dat we nu een plaat aan het maken zijn half oud systeem of mij systeem maar ook half of driekwart jammen tot dat we echt voelen dees is een rifke waar heel veel potentieel inzit qua zangmelodie. Maar dan begin het pas voor, dan pak ik dat mee naar huis en dan heb ik daar heel snel een melodie op/ Maar om daar dan in die cadans dat er al is een tekst op te schrijven is veel moeilijker omdat ga al in een keurslijf zit / . en dan merkt ge wel dat de Nederlandse taal zich wel minder laat buigen dan het Engels bijvoorbeeld. Als ge iets op een metrum wil zetten tekstueel dat al vast ligt en je wil dat het ook nog iets betekent ook dan moet je wel twee keer zo hard werken in het Nederlands dan als ge bijvoorbeeld door het stad aan het wandelen zijt in een bepaalde cadans of aan het fietsen zijt in of in den auto en er komt een tekst en diene tekst bepaalt het metrum van de muziek dan heb je veel meer vrijheid in het schrijven van een tekst.

Dus op dit moment bij Yefgueni gaat het schrijven van een tekst in functie van de muziek in de eerste plaats?

Nee het gaat 50/50 zijn ongeveer. Dus ik heb nu mijn mijn soloplaat is in het Frans maar dat is heel erg chanson dus daar heb ik echt wel mijn verhalende kant en ... ook wat dat kleinkunst ook heel

hard heeft. kleinkunst en chanson zijn elkaars, mekaars equivalent wel een beetje op dat vlak. Dus ik heb door het feit dat ik meer mijn .. mijn chansonnier ei heb kunnen leggen in dat soloproject had ik ook niet zo veel teksten klaar voor de nieuwe plaat als normaal en heeft ons dat ook wel op een heel organische manier in een ander richting geduwd als band van we gaan is meer we gaan is meer euh.. en ik merk dat bij de mens net hetzelfde gebeurd is. Dus de frank schrijft meer en meer solo waardoor ze nu ook met de band een week zijn gaan jammen, alles opgenomen van de eerste minuut tot de laatste. En nu is de frank heel hard aan het zwoegen om daar goede tekst op te krijgen. Maar voor popmuziek is het zeker niet slechter dan de songwriters manier om dat achteraf te doen omdat de band dan veel meer uit de verf kan komen

En persoonlijk heb je een voorkeur van manier van werken?

ik denk dat we onze sterkste plaat aan het maken zijn door de combinatie van de twee omdat ge in het Nederlands wel rap op u honger blijft zitten als luisteraar als ge merkt dat alles achteraf geschreven is en het soms wat te veel gebogen en geduwd en ... het mag nooit gekunsteld klinken in het Nederlands terwijl ge in het Engels heel straffe teksten met nonsens kunt schrijven. Ik ben heel grote fan van the Smiths , REM. die zinnen zijn absoluut niet allemaal literair even verantwoord maar muzikaal absoluut wel. In het Engels kunt ge heel sterk het onderscheid maken tussen een goed klinkende tekst of een tekst met betekenis en die mannen die combineren dat zo goed . Luc de vos doet dat heel hard in het Nederlands op zijn beste nummers en daar zijn we wel een beetje naartoe aan het gaan op deze plaat.

Die talen dan, schrijf je in het Nederlands en in het Frans omdat je daar het meest vertrouwd mee bent? Of staat die keuze daar los van?

euhm het is nu, mijn Engels is nu de laatste tien jaar heel erg verbeterd omdat mijn vrouw is half Engelstalig is, half Nederlandstalig is. Maar haar beste taal is eigenlijk Engels. Dus wij zijn als koppel tweetalig verliefd geworden op elkaar en heel veel Engels en Nederlands door elkaar gepraat. Dus mijn gesproken en mijn vocabulaire is enorm gegroeid daardoor maar mijn uitspraak als ik zing is nog altijd niet oké. Dus je moet ook altijd blijven evalueren, hoe klinkt het eindresultaat. Den mogen de teksten nog zo goed zijn in het Engels. Dus ik zou zeker even goede teksten kunnen schrijven als veel Vlaamse collega's die ik bezig hoor soms tot mijn grote ergernis. Maar zij hebben dan weer een aanvaardbaar accent in het Engels en ik heb dat eigenlijk meer in het Frans. En ik zal zeggen dat de rede ook omdat chanson mijn favoriete genre is boven maar het is vooral de tekst waarin ik het beste bekt als ge zingt hoe dat het klinkt waarvoor je moet kiezen en taal waarin je het beste kunt uitdrukken en dat was dus eerst Nederlands. Veel mensen houden niet van hoe ik zing in het Nederlands, anderen gelukkig veel anderen wel. En in het Frans is dat ook, dat is ook een beetje alles of niks verhaal aan het worden. Maar dat zijn wel absoluut de twee talen waarin ik het beste klinkt. En ik voel mij ook niet geroepen om te gaan werken op mijn gezongen Engels of om dictie te gaan volgen ofzo want ik sta nu al redelijk ver met mijn Nederlands dus ik ga daar wel in verder gaan.

En u liefde voor chanson, heeft dat ook veel te maken met dat tekst zo belangrijk dat tekst zo belangrijk is in dat genre?

Ja want het is eigenlijk meer door chanson te luisteren tussen mijn 12 en mijn 18 of mijn 25, meer dan kleinkunst, dat ik zo tekst minded geworden ben. Er is ene chansonnier waar ik mee begonnen ben en die er ook nog altijd uitspringt voor mij omdat hij geen literair Frans schrijft maar hij schrijft

eigenlijk poëzie met gesproken Frans en das Renault en dat probeer ik in het Nederlands ook te doen. Je gaat zelden vergezochte en of hyper poëtische zinnen vinden bij Yefgueni maar het geheel gaat heel vlot en toch niet caramel-achtig klinken. En dat heb ik heel sterk van hem geleerd, en ook het gaat altijd ergens over, je staat heel vaak op het verkeerde been. Of hij begint ergens met een liefdesliedje maar hij vindt ergens een manier om om daar een protest song van te maken want alles wat hij doet , wat hij bijvoorbeeld tegenkomt in de sacoché van zen lief verwijst dan toch naar iets waar hij zich aan ergert of waar hij niet tegen kan. en dat zijn dat toch heel van die gelaagde teksten waar je op het einde wel heel duidelijk weet waar dat het over gaat maar waar ge onderweg een paar keer op een dwaalspoor wordt gezet. Dat vind ik eigenlijk het summum van een goede songtekst.

Je hebt het al even aangehaald, de poëtische element. Hoe verhouden songteksten zich volgens jou ten opzichte van poëzie? Zijn ze evenwaardig?

Ze zijn als kunstvorm evenwaardig maar ze zijn absoluut niet gelijk. En dat onderschatten mensen soms. En op radio 1 hebben ze dat nu heel duidelijk gemaakt met schrijver zoekt zanger. Daar zijn naar mijn gevoel een paar heel straffe nummers uitgekomen omdat de schrijver er wel degelijk rekening mee had gehouden dat het een song zou moeten worden maar de schrijvers die daar geen rekening mee hebben gehouden, er is zelfs één ruzie ontstaan live op de radio die heel schoon die breuklijn aangeeft van een gedicht , een literair stuk tekst dat op papier heel artistiek verantwoord is, is absoluut niet per se geschikt als songtekst en omgekeerd. Een songtekst kan super banaal en slecht klinken als je het voordraagt maar gewoon perfect zijn voor de muziek en een songtekst komt pas tot leven als hij gezongen wordt en moet ook absoluut geschreven worden al zingend. Terwijl een gedicht kan je echt gewoon puur op papier, inkt en papier en woorden en dat moet op zichzelf staan. Ik vind ze evenwaardig. Songteksten worden onderschat, de moeilijkheid van een goede songtekst wordt onderschat omdat het op papier minder indrukwekkend oogt. Maar vraag aan een goeie dichter om een songtekst te schrijven en hij bijt zijn tanden stuk op de muziek. Ge kunt ze heel heel moeilijk met elkaar vergelijken maar ik vind ze zeker evenwaardig.

Dat ze moeilijk met elkaar te vergelijken zijn, heeft vooral te maken met dat bij songteksten het muzikale element zo belangrijk is? de manier van fraseren, dat het moet passen op een melodie enzovoort?

Ja waar de ruzie over ging was dat spinvis inderdaad een paar aanpassingen had gedaan omdat de tekst inspireert de muziek en de muziek inspireert de tekst. Als je een goede song , en dat gaat het echt over kill your darlings, ik hier een heel mooi woord aan het einde van de zin maar ik heb ook een heel mooie melodische wending en die melodische wending is is komt komt twee lettergrepen vroeger dan mijn woord dus ik moet dat woord gewoon vervangen als ik die wending wil en of ik moet die wending aanpassen als ik mijn woord wil behouden. En das dan het mooie aan songteksten dat de muziek het dan toch soms haalt op den tekst en dat ge iets moet wegslijten wat ge literair heel goed gevonden vond van uzelf. En als ge dan tekst based zijt als ik gaat ge miss in 80procent van de gevallen u muziek aanpassen maar toch ook in 20 procent van de gevallen u muziek zo goed vinden dat je u tekst aanpast.

Wat is dan de kracht van een goede songtekst voor jou? Is dat dan eu de interactie met de muziek of toch ook de schrijfstijl, het thema, ...

Er zijn teksten , Thé Lau is absoluut god op dat vlak. Er zijn teksten die gewoon op papier heel mooi zijn en die echt gedichtjes zijn en die dan toch nog op de muziek nog straffer worden en dan zijn de allerbeste die en voor een niet al te literair gedicht kunnen doorgaan maar toch al voor een gedicht en toch nog beter worden op muziek. Dat vind ik absoluut het summum van een goede songtekst.

Er zijn heel veel mensen op het internet die zich ook bezig houden met echt zo songteksten analyseren en echt afzonderlijk van muziek te bekijken, doet je dat zelf ook of is dat enkel als je naar muziek luistert?

Ge kunt die afzonderlijk van muziek bekijken in de zin dat ge da ge ... da ge wel merkt aan het , aan de woorden op papier dat ze aan muziek gelinkt zijn maar dan kunt ge toch puur. Zoals Paul Simon, die doet dat soms bij zen eigen, euhm de documentaire van Graceland vertelt hem echt hoe hij 'you can call me al' geschreven heeft en hoe dat hij van de hak op de tak gesprongen is waardoor op het einde van de song toch één mooi verhaal ondanks hij echt van de hak op de tak gesprongen is maar gaandeweg weet ge naar welke tak ge moet springen om binnen het thema te blijven. Dus ge bent eigenlijk heel associatief bezig maar ge blijft toch, vanaf de vierde, vijfde zin weet ge eigenlijk van het nummer gaat daarover en dan kiest ge gewoon u takken toch nog een beetje uit, waardoor het associatief is maar binnen de krijtlijnen van een tekst en daar kunt ge oeverloos over zeveren als het voor den ene zo is en voor den ander zo, dat zijn natuurlijk heel straffe songteksten waar ge absoluut voor uzelf van beslists het gaat daarover dus het is nen goeie songtekst maar het hoeft niet voor uwe buurman ook daarover te gaan . Zoals bijvoorbeeld Thé Lau ook weer of de betere Gorki teksten. Ja

Euhm dan, lees je zelf soms poëzie of literatuur waar je u als songschrijver laat beïnvloeden?

Veel te weinig, veel te weinig. Dus ik laat me meer beïnvloeden door ander muziek en andere songschrijvers en wat ik rond mij zie; de krant ook wel heel hard. Maar literair doe ik daar dan toch mijn eigen ding mee . Maar ik ben niet echt beïnvloed door boeken ofzo.

En lees je zelf poëzie?

Nee veel te weinig, gij wel waarschijnlijk?

Neen ook niet regelmatig eigenlijk. Nog een laatste vraagje , vind je dat muzikanten of sommige voorbeelden van jezelf als poëten beschouwd mogen worden volgens u en zou je jezelf als poëet durven omschrijven?

Ik vind dat wel maar van een andere categorie dan de droge dichters zonder muziek maar ik vind absoluut dat bob Dylan een dichter of zelfs Morrisey een dichter of zelf Brit Andereson van Swayed een dichter is of nen Damon Alborn, ik vind dat absoluut dichters. Maar ja.. ze zijn cooler omdat ze er ook nog eens muziek bijgezet hebben of omgekeerd (lacht). Dus ik vind dat zeker wel

zou Dylan dan bijvoorbeeld voor u wel de Nobelprijs mogen winnen?

voor de literatuur?

Ja voor de literatuur inderdaad

Ja als er geen aparte Nobelprijs voor songteksten wordt uitgelood dan vind ik dat dat absoluut onder literatuur mag vallen. en als hij dan ooit is voor beloond wordt, mag absoluut.. er zij zo veel mensen

die hem niet krijgen die hem zouden mogen krijgen maar dat ge hem niet krijgt omdat het over songteksten gaat, da zou ik wel verkeerd vinden.

Bijlage 7: Interview Mira Bertels

Hoe belangrijk zijn songteksten voor u, zowel binnen muziek waar je naar luistert als binnen eigen muziek? .. Kan je bijvoorbeeld een nummer nooit goed vinden als je de tekst ook niet goed vind of staat dat op zich los van elkaar?

ik denk dat dat voor mij een heel belangrijk onderdeel is van een lied maar er is ook wel muziek, er zijn ook wel songs waar de melodie zo ongelooflijk sterk is dat die... Het is een zondanige wisselwerking tussen de twee dat het dat het ook wel soms niet uitmaakt in sommige gevallen zo. Of gewoon de klank van een opname ofzo, dat geheel is zo , al die elementen spelen zo op elkaar in. Maar ik ben wel een tekstmens. Ik hou zo enorm veel van tekst op zich, van lezen van schrijven dus ik ben daar wel altijd extra aandachtig voor , voor wat er daar gezongen wordt.. Sowieso.

En binnen eigen muziek? Vind je het dan belangrijk dat de eigen teksten goed zijn?

Ik denk in mijn geval, tot hier toe, mijn nummers echt staan of vallen met de tekst. omdat ik meestal ook van daaruit ben vertrokken sinds, of toch in de meeste gevallen en euhm.. ja dat is zo een systeem bij mij. Dus ik denk echt wel dat het in mijn muziek heel belangrijk is. Ik denk dat als je niet van mijn teksten hou, dan hou je niet van mijn muziek. Dat is ook de opmerking die ik het meeste hoor: goeie teksten.

Heeft dat dan met het genre van u muziek te maken of ? Omdat het Nederlandstalig is bijvoorbeeld ook of singer-songwriter of kleinkunst of in die traditie waar tekst belangrijk is?

Ja ik denk wel dat ik in die traditie schrijf toe nu toe.. Mijn woorden krijgen altijd ruimte dus daardoor gaan mensen er ook naar luisteren. Ik denk.. ik zing ook heel duidelijk, dat is zo een onbewuste keuze die ik ooit heb gemaakt. Dus dan gaan mensen ook automatisch echt luisteren. Dus het heeft zeker met een aantal keuzes te maken.

En hoe schrijft ge dan zelf teksten als je nummers maakt. vertrek je vanuit de tekst of vanuit de muziek of komen die samen?

Tot hier toe ben ik in de meeste gevallen met de teksten begonnen. Maar dat is ook wel een systeem dat ik zelf wel probeer te doorbreken. Dus zo met de derde en nu de vierde cd die ik toch al een beetje aan het schrijven ben , waar ik aan bezig ben, vind ik het wel heel interessant om te vertrekken vanuit muziek en dan te zien .. Ja in een brabbeltaaltje zingen eerst en dan van daaruit een tekst erop te plakken. Maar tot hier toe zijn de meeste van mijn nummers begonnen met tekst.

Is dat dan een volledige tekst die je afschrijft en dan achteraf muziek op zet?

Het gebeurt wel.. Wat eigenlijk het meeste het gebeurt dat ik dan een idee heb voor een tekst en dan terwijl ik dan , meestal schrijf ik dan eerst iets brainstorm achtig, gewoon alle ideeën die rond dat thema of beeld heb , en dan schrijf ik die allemaal op een blad, en dan daarna wanneer ik echt begin te fraseren of metrum begin te brengen in wat ik heb geschreven , dan hoor ik wel tegelijk een

melodie ontstaan maar dat is dan nog los van akkoorden of enige verdere muzikale, instrumentale invulling. Maar dat hoor ik dan wel al. Meestal begin ik dat dan te zingen en ga ik zo aan de piano zitten. En dan loopt het verder zoals het loopt.

En merk je bij u nieuwe nummers dan ook een verschil qua tekst dan. Dat er een ander soort tekst uitkomt wanneer je vanuit muziek vertrekt of eerst met tekst vertrekt? Of niet echt?

Jawel jawel. ik denk . Mijn ervaring als ik begin met tekst aan , zal ik zelden heel suggestief schrijven omdat dan als het ware die tekst in eerste instantie het moet vertellen en dan achteraf ga ik dan wel zien wat er eventueel nog nodig of kan bijdragen door er muziek bij te zetten. Maar als ik begin met muziek ontstaat er eigenlijk al een abstracte wereld door gewoon klank of ja akkoorden, harmonie, klank van een instrument, gitaar of piano, hoe ik het opneem. Want ik neem het soms ook op thuis, zet er een beetje effect op om een beetje sfeer te creëren. En dan is dan een abstracte sfeer waar dan eerder de tekst een pad moet in gaan vinden , van ja wat kan die sfeer nog verrijken of. En vaak zit in de brabbeltaal al zinnen die op een soort onderbewuste manier al een soort hint geven van dat kan het misschien zijn waar het lied over gaat en dan zo puzzelen.

Dus wat eerst komt heeft wel wat invloed op wat tweedes komt?

Ja sowieso.

En heb je ene voorkeur zelf voor dat eerder abstracter of dat eerder verhalende? Ook in andere muziek bijvoorbeeld?

Ik ben daar helemaal niet kieskeurig in eigenlijk. Ik heb van beide voorbeelden echt heel veel dingen staan. Ja.. Ik denk zoals dat ook misschien de nummers van mijn eerste twee cd's . Je zit makkelijk in een soort cabaretesk gegeven als je echt de tekst laat primeren. Maar euhm ja ik heb ook echt fantastische cabaret cd's staan. euhm het genre is misschien een beetje ouderwets aan het worden maar ik vind nog altijd dat daar prachtige dingen in gemaakt zijn. En het suggestieve schrijven zit eerder in de pop rock wereld en daar heb ik ook heel veel. Het is zo moeilijk om u vinger te leggen op wat je nu echt goed vind maar op beide manieren kan ik wel, ben ik wel fan.

Lees je soms afzonderlijk een tekst, los van muziek? Als je bijvoorbeeld in het cd boekje bladert of op internet op zoek gaat naar iets?

Ja ik denk dat ik dat al heel mijn leven al heb gedaan. vanaf de eerste cassetjes..

Vind je dat dan waardevol vind zo'n tekst? Als kunstvorm, vind je het waardevol om het te lezen afzonderlijk van de muziek?

ik vind niet dat het klopt ofzo, het is totaal niet compleet natuurlijk he. Ik denk dat ik eerder teksten lees om zeker te zijn dat ik begrijp wat er gezongen wordt, zeker als het over een andere taal gaat. dan ga je opzoeken om iets te memoriseren heb ik dat heel lang gedaan. Als ik nog kind was of tiener wou ik liedjes van buiten kunnen meezingen. Maar ik vind het absoluut niet. Nee want ik heb ook zo een paar tekstboeken van bijvoorbeeld 'Doe Maar'. En dat is een tof geheugen steuntje maar meer dan dat ook niet.

Want er zijn bijvoorbeeld artiesten geweest, Lou Reed heeft dat denk ik gedaan en paar jaar gelden heeft Jay Z dat ook gedaan, die heeft een boek uitgebracht met zijn teksten bij en dan de

pagina erna had die bijgeschreven waarom die teksten zo goed zijn. En hij noemde zichzelf bijna de Shakespeare van 21ste eeuw. En Lou Reed wou ook duidelijk aantonen dat zijn teksten poëtisch waren. Die zij vonden wel dat hun teksten ook afzonderlijk waardevol waren.

Ik kan me wel voorstellen dat er teksten zijn waarbij dat waar is, die effectief als gedicht kunnen doorgaan maar...

En vind je dat poëzie en songteksten vergelijkbaar?

Ja ze zijn vergelijkbaar maar wat ik dus vooral vind, is ze zijn geen van beiden alleen, als je het dan hebt over de tekst van een liedje en de tekst van een gedicht euhm, ze zijn geen van beiden eigenlijk alleen of euhm ze hangen allebei af van iets anders. dus het ene hangt af van de muziek en dan in iets mindere mate maar toch ook vind ik het medium waar poëzie op wordt gebracht, vind ik ook echt heel belangrijk. een wit blad met hier en daar een blokje tekst, op één blad maar een blokje tekstje, een boekje dat vaak maar zo dik is. Dat zegt ook iets, dat is een medium dat, dat is de bedoeling dat je dat herleest, dat je daar de tijd voor neemt en dat is natuurlijk het grote verschil voor een stuk. Een poëet kan zich dikwijls wat meer vrijheden permitteren inzake stijlfiguren en allerlei euhm referenties misschien. ale ja dat is gewoon, je hebt de luxe dat je kunt verwachten dat uw lezer er eigenlijk vanuit gaat dat hij het meermaal zal moeten lezen. Daarom vind ik ook dat poëzie doorgaans voorgelezen of voorgedragen, ik vind dat in heel veel gevallen niet werken. Maar ik vind het wel tof als een soort teaser, van ah ja dat wil ik wel kopen. als ik een poëet iets zie voordragen en bepaalde zinnen hoor. Maar ik heb ook altijd iets van ik wil dat voor mij hebben zien liggen en ik wild at herlezen. Wat ik bij muziek toch wel heb, mensen verwachten ook wel ergens dat het meteen aanspreekt of toch.. dat heeft iets of ik ga er allesinds vanuit, ik zal spreken vanuit mijn maatstaf; ik vind het belangrijk dat een nummer niet te hermetisch is zodat dat meteen aanspreekt en dat dan hopelijk ook genoeg lagen heeft om te blijven boeien na zoveel beluisteringen maar er moet wel een soort openheid hebben. Ook al is die heel abstract ale ja. In poëzie kunt ge u gewoon echt, denk ik want ik schrijf zelf geen poëzie maar ik lees dat wel af en toe, je kunt daar gewoon heel veel taalgymnastiek doen. En dat is heel tof om dat ook te zien, dat iets visueel ook voor mij.

Ja dat is wel interessant wan veel van het onderzoek of de schrijvers die ik gelezen heb voor mijn thesis die zeggen ook, het grootste verschil tussen beide is simpelweg dat het ene geschreven en het andere gezongen en dat het daarom niet echt vergeleken moet worden. Dus dat de waarde van songteksten wel anders is als die van poëzie maar juist ligt in manier waarop het gezongen wordt, in de stemkleur van de artiest, in de manier van fraseren of de performance enzo.. Vind je dat ook? Of vind je daarom ook teksten evenwaardig aan poëzie bijvoorbeeld?

Ik vind het daardoor ook gewoon heel moeilijk om te vergelijken. Ik vind het daardoor echt totaal andere dingen. Omdat een songtekst zo, naar mijn gevoel, ja goh .. ik probeer een vergelijking te zoeken want er zijn veel aspecten die een nummer of een opname tot dat specifieke nummer maken of die specifieke sfeer maar het zijn alle het heeft gewoon twee benen. Muziek en tekst, die zijn alle twee even belangrijk en die zijn alletwee even.. Als het goed zit ofzo hebben die ook alle twee effect op elkaar en is er niks te veel aan het ene en niks te veel aan het andere. Dienen ze elkaar in die mate dat het ..

Dat het één geheel wordt?

Ja dat ze moeilijk apart te zien zijn.

Maar je vind songteksten ook waardevol als kunstvorm? Want traditioneel wordt er vaak dat poëzie een hogere aura heeft? Maar vind je dat songteksten ook als zo'n waardevol ding bekeken mogen worden , eventueel in combinatie met de muziek dan?

Ja dat hangt natuurlijk kei hard af van welke songteksten he..

Ja maar over echt goede songteksten dan. Want je hebt uiteraard ook slechte en goede poëten.

Ja ik vind goeie songteksten vind ik dat die niet low culture zouden zijn ofzo. en dan poëzie hoge cultuur, nee ik vind echt wel dat een goei lied dat dat een heel hoge kunst vorm is.

Vind je dan de grote schrijvers zoals Bob Dylan bijvoorbeeld of iemand anders eventueel, in aanmerking zou mogen komen voor de Nobelprijs voor de literatuur? Of is dat niet echt nodig?

Jawel ik denk dat wel eigenlijk. Ja ik vind dat muziek heeft zo'n ongelofelijke , in mijn ogen he, ik zeg niet dat ... Dat is ... Ik vind dat muziek een enorm maatschappelijk nut heeft en dat ook echt iets kan veranderen.

Door zijn tekst dan ook?

Ik denk dat.. Ik ben nu niet zo. ik ken Bob Dylan nu niet zo goed. Ik weet niet wat dat is, ik ben nog nooit helemaal zo tot zijn oeuvre al ale ja ik ben daar nog nooit echt zo ingedoken. Ik weet niet dat zal ook wel zijn rede hebben. misschien zijn er bepaalde dingen die mij niet zo aanspreken in zijn stem ofzo. Ik weet het niet. Maar ik ben bijvoorbeeld wel grote fan van Randy Newman. En .. die zijn oeuvre ken ik wel heel goed en ik vind hoe hij maatschappelijke thema's heel goed kan aankaarten en de manier waarop enzo. Ik vind dat heel moedig en ik vind dat ook heel , ik geloof ook echt dat dat soort muziek euhm.. al is dat maar iets heel klein dat wel iets kan teweeg brengen. Dat het kan bijdragen aan een emancipatie , aan een verandering van een maatschappij. En dan vind ik, zeker iemand zoals Randy Newman, die mag van mij, die zou da van mij mogen krijgen.

En vind je dat dan bijvoorbeeld één van de allerbelangrijkste kenmerken van een goede songtekst? Zo een beetje het emancipatie gegeven en het maatschappelijke? Of is het ook de schrijfstijl die even belangrijk is in bijvoorbeeld het werk van Randy Newman? Of de frasering of de manier hoe hij de performance brengt?

Ja ik denk wel dat , ik kan heel tegen zo te melige levensveranderende liedjes. Ik vind dat wel altijd heel knap als er zo euhm heel scherpe kritiek op een heel euhm. in een hele goeie vorm wordt gestoken. En daar is hij naar mijn mening echt de allerbeste in. Maar ik hou ook wel van allerlei andere songteksten. Ik moet wel zeggen dat ik daar extra naar opkijk. Als hij bv een lied schrijft , als hij kritiek geeft hoe mensen blindelings godsdienst belijden en daar dingen voor doen en die er dingen voor , ja die er eigenlijk. enfin ja dat dus eigenlijk gewoon het blindelings volgen van godsdienst met alle gevolgen vandien. En hij schrijft dat vanuit de ik vorm van god zelf van ja wij lachen hier samen met jullie... Ja ik vind dat een hele , ale hij schrijft eigenlijk .. in de strofe schrijft hij de mensen die aan God vragen "waarom doet gij dit ons allemaal aan" en god schrijft vanuit de hemel dat hij er allemaal niet mee bezig is. Dat hij een papzak in een zetel is die wat zit te lachen en die het eigenlijk heel amusant vind. Dat soort vorm is tegelijk ook, is heel ... Ja dat is heel satirisch ofzo en da t is gevaarlijk ook want je wordt er ook door mis begrepen maar dat vind ik er net ook wel

moedig aan. Hij zegt het niet letterlijk maar hij zegt het nog veel krachtiger dan letterlijk met dan nog het gevaar van misbegrepen te worden. En die manier vind ik persoonlijk de knapste manier om maatschappijkritisch te zijn. En zo heel originele scherpe invalshoeken .. JA

Een goede boodschap die heel goed verpakt is in een bepaalde manier van het brengen en schrijven?

Ja

En lees je zelf soms poëzie, en laat je u daar door beïnvloeden in u schrijven denkt ge? Of andere literatuur zoals boeken of romans?

Ja ik probeer dat wel te doen maar het is niet simpel om daar in een eerder druk bestaan daar tijd voor te vinden want je moet echt zoals ik al zei kunnen lezen en herlezen. Maar ik heb wel veel poëzie gelezen toen ik zestien a zeventien, op de middelbare school eigenlijk, ik heb ook kunsthumaniora gedaan. Ik had ook voordracht en wij moesten ook veel poëzie lezen en analyseren. Ik weet wel door die jaren toen veel poëzie te lezen en te analyseren dat ik eigenlijk wel in het Nederlands ben gaan schrijven of dat ik voel toen ik begon te schrijven in het Nederlands een paar jaar later , dat ik voel dat ik wel bagage heb en dat ik ben wel beïnvloed ben.

Ook in de manier van schrijven? Of enkel in de taalkeuze?

Nee ook echt in de manier van schrijven, stijlfiguren die je ook het songschrijven kan gebruiken op een andere manier.

Dus er zijn wel echt overeenkomsten tussen beiden?

Ja die zijn er zeker ook, absoluut.

En je keuze voor het Nederlands , is het dan ook echt een keuze die bewust gemaakt is met songteksten in je hoofd?

Ja het is een beetje.; Ik was wel echt in het Engels aan het schrijven en ik vond niet echt dat ik er in het Nederlands veel van bakte. Ik moest er meer moeite voor doen en ik was wat lui dus ik dacht ik schrijf gewoon verder in het Engels . Nu als ik terugkrijg waren mijn Engelse teksten even middelmatig. Maar dat viel minder op. Toen vond ik dat nog beter maar nu niet meer. Maar toen ik dan op studio Herman Teirlink zat, toen moest ik wel in het Nederlands schrijven en toen moesten we wel iets afwerken en echt tot op de bodem gaan en euhm... Wat ik toen meteen voelde was van ja het is mijn moedertaal, het is eigenlijk vanzelfsprekend dat ik daarin ga zingen. Dus het was een beetje een gedwongen keuze.

Je hebt kleinkunst gestudeerd?

Ja dat klinkt altijd zo raar he want je kan dat niet studeren (lacht).

Omdat ik een paar, in mijn interviews, artiesten ben tegengekomen die zich min of meer in dat genre begeven. Is dat volgens u meer als andere een genre dat staat of valt met de tekst?

Ja ik denk wel.. Maar ik vind wel kleinkunst , ik vind dat niet meer zo'n helder, ik vind eigenlijk niet meer dat dat een genre is. Ik vind dat het een beetje behoort tot het verleden als genre dan. Dat waren liedjes die uit het cabaret scene kwamen van Nederland. Eigenlijk Nederlandstalige chanson , en daar zijn prachtige dingen in gemaakt maar ja. Het is een noemer geworden waar ze alle Nederlandstalige muziek zetten, van Raymond tot het Groenewoud tot Gorki eh. Als je een alle 40 goed kleinkunst koopt ofzo dan vind je daar Clouseau op en Monza en... ik vind ik snap dat moet commercieel , daar moet een naam op geplakt worden maar ik denk eerlijk gezegd dat tekst altijd belangrijk is in alle , in elk muziekgenre. niet elk muziekgenre heeft zo'n uitgebreide of diepzinnige tekst nodig maar euh ik denk dat het altijd wel ergens over moet gaan. Ja als je dan kijkt singer songwriters ofzo , als je echt gewoon vertrekt vanuit een instrument en een stem , alleen op uw kamer, dan durf ik misschien wel te stellen dat het waarschijnlijk belangrijk zal zijn. Dat uw tekst goed is , als je met een groep in een garage zit en je gaat beginnen vanuit een drumpatroon en een basje bij en de zangers begint wat te improviseren is de kans groter dat het meer de groove. Het is hoe het ontstaat. Maar uiteindelijk wat er gezongen wordt, vind ik , is altijd belangrijk.

Misschien dan zelfs onbewust, voor mensen die minder focussen op tekst, dat het toch onbewust ook belangrijk is voor hun, dat het moet kloppen zogezegd..

Ja ik denk dat wel. Maar je hebt natuurlijk wel genres.. Als ik patje krimson hoor met she is after my piano, dan denk ik ook van ja dat is fun ale ja of dance muziek in het algemeen. Alhoewel ik denk wel dat bij dance muziek dat het ook echt belangrijk is.

Het zal altijd wel zijn functie hebben?

Ja ik geloof wel wat je zegt. Dat er toch een ziel, welke dan ook , als het een hele commerciële ziel is. Dat er een ziel zit achter wat er gemaakt is. Dat het klopt ofzo.

Oké dan heb ik nog afsluitend vraagje. Zou je uzelf als poëet willen omschrijven of omschrijven in het algemeen?

Nee ik vind dat ik een liedjesschrijver ben en geen dichter.

Bij uitbreiding dan ook alle liedjesschrijvers?

Ja het is ook een beetje wat je verstaat onder poëzie . Het is ook zo'n beetje een container begrip. Het wordt te pas en te onpas gebruikt van het is heel poëtisch wat jij doet.. Of hoe die boom daar staat , dat is poëtisch. En op die manier kan muziek ook poëtisch zijn. Maar als je echt hebt over een blad papier en daarop een zin of tien schrijven. Waar elk woord op zijn plaats staat en waar witje.. Zo die constructie maken. Daar ben ik totaal niet mee bezig. Dus in die zin voel ik mij echt geen poëet . Maar wel een liedschrijver die misschien wel eens poëtisch uit de hoek kan komen. Maar er zijn misschien wel tekstschrijvers die echt teksten hebben die .. zoals je zegt Lou reed , ik heb die boek niet gezien maar ik kan me wel voorstellen dat als je teksten hebt van Lou reed als je die gewoon op papier zet dat je iets hebt van amai. Dat is gewoon, dat had even goed zonder muziek is dat ook gewoon kei sterk. Alleen denk ik niet dat ik nog nooit zoiets heb gemaakt maar dat is aan andere om

daar over te oordelen.

Bijlage 8: Interview Niels Boutsen (Stoomboot)

Hoe belangrijk vind jij een goede songtekst zowel in het algemeen dus in muziek waar je naar luistert als binnen eigen muziek?

Voor mij is tekst het belangrijkste. euhm dus niet alleen, ik heb daar heel veel discussie over want persoonlijk als ik iets schrijf, als ik een nummer maak dan vertrek ik vanuit de tekst dus tekst is eerst en ik maak er dan muziek bij en zo ontstaat een nummer. Maar dat gaat veel verder dus ook naar wat ik luister. Dus een nummer met een crap tekst dat kan ik geen goed nummer vinden. Ik heb daar heel veel discussie over met vrienden van mij die vooral vanuit muziek denken en muziek belangrijk vinden. En ja voor hen maakt het dan niets uit want er dan gezegd wordt. Maar ik vind dat wel enorm belangrijk.

Oke en als je dan zelf muziek maakt, begin je dan echt vanuit de tekst? Of hoe combineer je melodie en tekst?

Ja sowieso, ik vertrek vanuit een tekstueel idee. Dan komt een melodie en dan komt de muzikale omkadering. Altijd in die richting.

Hoe beleef je songteksten? Is dat altijd in combinatie met muziek of ook afzonderlijk? Lees je soms afzonderlijk bijvoorbeeld afzonderlijk songteksten?

Goh, ik volg soms wel met het boekje.

Maar dat is dan wel tijdens het luisteren?

Ja dat is tijdens het luisteren ja. Omdat het wel zo is, het blijft een songtekst. Het is geen gedicht ofzo. Dus het is ook wel de bedoeling van de artiest dat je het zou beluisteren of begrijpen met de tekst erbij. Omdat op één of andere manier, volgens mij, degene die het maakt de bedoeling heeft ik wil die sfeer er rond opbouwen. Dus euhm ja sowieso dus.. alé ja. Ja dus het is.. Ja dat is wel een tof punt.. Het is onlosmakelijk wel verbonden met elkaar.

Ja oké daar gaat mijn thesis ook voor een groot deel over. In de literatuur wordt er veel de vergelijking gemaakt tussen songteksten en poëzie dan om na te gaan of songtekst literaire waarde heeft. Maar vind jij dat die twee vergeleken mogen worden, moeten worden of vergelijkbaar zijn?

Euhm goh mag ik daar een persoonlijk antwoord op geven?

Ja natuurlijk, graag.

Ik merk dat ikzelf muziek ben beginnen maken en geen poëzie omdat ik mijzelf wou indekken. Dus als ik dan iets schreef en ik wou iets vertellen aan het publiek ofzo. dat je dan altijd beschermt bent door

de context van het nummer. Dat heb je bij poëzie niet. Dus bij poëzie, ik ben ook wel poëzie enthousiasteling, als je naar poëzie gaat kijken of je gaat naar dichters kijken die voordragen, dat is nog dicht op u vel dat ge zit. En bij muziek is dat minder omdat ge altijd nog het excuus hebt, je hebt nog het medium dat ertussen zit. Terwijl dat ja, de hele wereld tussen een dichter ongelofelijk klein is, er is geen afstand niet meer. Euhm ja het is moeilijk om te vergelijken omdat je gewoon een extra element hebt ook he. En daar komt dan ook nog eens bij; het is niet omdat ge een mooi gedicht kunt schrijven dat je dan ook goed kunt overbrengen.. Dat is dan ook weer nog een extra euhm element. Wat ik wel al gehoord hebt is dat mensen eu zonder de cd te beluisteren al eens het boekje hebben doorgenomen en dat wel mooi vonden. Of dat ze zeggen van; als je het herschrijft zou je even goed, zou je er een dichtbundel van kunnen maken. euh . Maar dat is ja... Ja het is toch wel iets anders denk ik.

Dus in het algemeen is het niet nodig om te vergelijken omdat je bij muziek met die andere elementen zit? Of..

Ja ik denk dat het een beetje dwaas .. Natuurlijk je kan vergelijkingen trekken en sowieso is er een soort van , zijn dat communicerende vaten. In de zin dat ik wellicht ook beïnvloed wordt in wat ik maak door de poëzie die ik lees. Dus sowieso is er een link tussen beide. Maar ik denk ergens , moest iemand een gedicht willen schrijven, zou hij gedicht schrijven en schrijft ge geen liedje dus het is echt wel een keuze in het heel begin van ik ga dat zo overbrengen. Ja misschien blijft het dan gewoon een kwestie van gewoon inderdaad, van hoe dat je het naar de mensen brengt. Maar ja, echt een puur literair gaan, gaan naast elkaar leggen, lijkt mij niet heel opportuun. Of niet heel logisch. Omdat ge bij poëzie, zijt ge minder gebonden aan bepaalde regels, dan bij muziek. Alhoewel ja.. Regels die kunt ge ook aan u laats lappen maar er is zoiets als ja.. als u score en als u muziekstuk waardoor dat je er moet uitkomen. Terwijl dat ge volgens mij als dichter, kunt ge wel rapper, tenzij dat ge met wat is dat, haikus of sonnetten schrijft zit je wel in een vast kader. Dus het zou eerder dan logisch zijn om dingen zoals een sonnet te vergelijken met een ja doorsnee pop structuur ofzo...

Ja en dat wordt ook gedaan. Bijvoorbeeld, er was een schrijver die sonnet structuren terugvond in Amerikaanse country muziek en die wou zo aantonen dat beide evenwaardig zijn.

Ahja oké. Ja.. Maar dat is inderdaad lastig omdat te gaan vergelijken omdat het blijft over ja over dingen gaan. Over ja kunst... Over gasten of mensen die iets willen vertellen en die daar een manier vinden om dat out in the open te krijgen. En regels alé ,het concept regel is daarbij irrelevant omdat ge gewoon u goesting doet. Dat is de basis volgens mij. Maar alle ja. Bijvoorbeeld een Bob Dylan waar ge sowieso moet passeren als het daar over gaat. Dat is een ja.. Daar zou ik volgens mij een boek van kunnen ... Ik heb ook, als ik erover nadenk, ik heb ook wel het verzamelde werk van Wannes Van De Velde liggen. En daar lees ik wel in.

En dat zijn de teksten echt van zijn nummers?

Ja. Dus blijkbaar zijn ze dan toch niet zo onlosmakelijk met elkaar verbonden.

Nee want er zijn bijvoorbeeld ook, Jay z heeft dat onlangs gedaan maar ook Lou Reed heeft ook zoets gedaan, een boek uitgegeven van hun teksten. En die wouden allebei dan , op hun eigen manier, aantonen dat hun teksten poëzie zijn en dat er die als poëtisch ervaren moeten worden.

Jay z zei bijvoorbeeld dat hij de Shakespeare van de 21ste eeuw was. Lou Reed was misschien nog iets bescheidener. Maar vind je dat ze evenwaardig zijn als kunstvormen?

Dat wel sowieso.

Omdat je zegt dat poëzie nog dichterbij je nek zit..Het is niet dat daardoor, traditioneel wordt dat vaak nog hoger beschouwd als kunstvorm..

Nee dat vind ik niet. Dat is ook weer een keuze. ik denk dat dat vooral te maken heeft met de keuze dat ge maakt hoezeer dat ge... Hoe dat je u shit, ja bij gebrek aan een beter woord, wilt overbrengen. Euhm ja... Ik merk ja.. Dus dat ge dan de keuze maakt van nu wil ik echt tot hier zitten bij de mensen. Echt op hun neus zitten , echt voor hun gaan staan en met u woorden in hun ja.. geraken. maar je zou even goed kunnen zeggen van; ik speel met een groep waar er een soort van glazen wand bestaat tussen publiek en podium. Het is ook, bij muzikanten is er ook altijd per definitie een podium dus er is een niveauverschil terwijl dat er bij dichters niet is. Ale wat ik.. ja ik weet dat ook niet , jij moet het onderzoek doen he (lacht). Maar dat het mij wel opvalt nu denk ik..

Ja veel van de schrijvers die focussen hebben het gewoon over het simpele verschil dat het gaat over gezongen tegenover gelezen. Hoewel poëzie ook wel voorgedragen wordt, dat dat het grootste verschil is en dat de kracht van songteksten er dan in schuil gaat dat ze gezongen worden . en dat bijvoorbeeld de klankkleur ofzo belangrijk is.

Ja wat dat ge, bon dat is dan ook weer een beetje beroepsmisvorming langs mijne kant. Maar wat ik veel hoor bij mensen is van ja , bij Engelstalige muziek dan, als Belg he ofo als niet Engelstalige, luisteren wij niet naar de tekst. En dat is.. Terwijl dat wel het belangrijkste zou kunnen zijn voor de artiest. Maar ik maak dan Nederlandstalige muziek, dus het is dan veel duidelijker voor de mensen dat de tekst belangrijk is..

Is dat ook een bewuste keuze, voor Nederlands? Heeft die te maken met je liefde voor songteksten of staat die daar los van?

Niet per definitie, niet voor songteksten maar wel om iets te willen zeggen. Maar dus dan ja..

Bijvoorbeeld dat je het gevoel hebt dat je u makkelijker in het Nederlands kan uitdrukken?

Ja de dingen die ik in het Engels schreef waren heel slecht alé omdat ik die taal niet beheers. En ik denk op een gegeven moment heb ik ook wel gezegd; misschien moet ik poëzie gaan maken. Ik heb daar echt aan gedacht ook . Maar dat leek me dan ook te pijnlijk ook, of te bloot... Voor zo euhm omdat de focus dan echt alleen maar op die tekst ligt.

Euhm, wat maakt volgens u een goede songtekst? Als je er naar luistert, is dat de woordkeuze, is dat de schrijfstijl of is dat eerder zoiets als de manier waarop het gezongen en gefraseerd wordt, of de klankkleur of de performance. Of zijn het verschillende elementen samen?

Ja wat ik zo leuk vind. Wat zo iets is, dat poëzie bijvoorbeeld niet heeft. Is dat ge wel kunt spelen tussen tekst en muziek. Als het gaat over ene nummer. Dus het is heel tof, wat ik heel geniaal vind, zijn van die nummers die iets heel duister verhaal vertellen met een heel opgewekt ja muziek eronder waardoor dat duister verhaal nog extra aankomt. Dus inderdaad zoals je zegt, het draait bij muziek niet alleen om die tekst. Het is een soort van wisselwerking tussen het tekstuele en het

muzikale. En dat kan ja meestal ja dat werkt samen. Dus daarmee ook dat denk ik, een songtekst veel straffer kan zijn als songtekst dan als poëzie omdat ge vanuit een bepaalde insteek dat helemaal beleeft. En dat heeft ook te maken met dat live gegeven. Als je dan live gaat zien en je ziet die performance dan inderdaad en dat komt op u af en dat komt echt bal binnen. Dat kan een veel sterkere impact maken dan da ge voor ge gaat slapen in u kamer dat cd boekje leest. Ja maar dat is , poëzie heeft dat toch ook want je hebt ook performance poëten en je hebt ook poëten die hu nieuwe boek komen voordragen , dat je zelfmoord wil plegen omdat het zo saai is voorgedragen. Dus dat is ook wel de gave van het naar buiten brengen van die tekst. Is ook heel belangrijk. Want je kan het dan wel zeggen maar hoe het aankomt bij een publiek is ook heel belangrijk.

Je bent zelf ook veel bezig met poëzie?

Ik lees vooral, ik schrijf niet..

Laat je u soms beïnvloeden door poëzie als je een songtekst schrijft?

Niet bewust, maar ik vermoed onbewust heel erg.

Ooit al opgemerkt in een eigen lied?

Niet echt omdat ja.. je mag ook niets pikken en das dan wel wat lastig. Omdat... Wat ik dan wel heb, is dat ge bijvoorbeeld een gedicht leest en dat je een bepaalde zin of een bepaalde pointe, dat je die zo fantastisch sterk vindt. Dat ge begint na te denken over hoe hij tot die bepaalde pointe is gekomen en dat ge dat wel gaat gebruiken als je aan het schrijven bent. Maar het is heel moeilijk omdat ge. Het is lastig om u te laten inspireren door zo'n dingen, of bijvoorbeeld andere muziek, omdat je heel snel aan het kopiëren bent en dat is ook niet de bedoeling.

En vind je dat muzikant, tekstschrijvers poëten genoemd mogen worden en zou je uzelf zou durven omschrijven?

Nee maar dat heeft niets te maken met die link tussen poëzie en muziek. Dat heeft gewoon te maken met het feit dat het woord heeft gewoon zo een heel vreemde conotatie. Als je iemand tegen komt op café en die zegt ik ben een poëet, dan denkt ge ook gewoon van what the fuck is u probleem. Alé.. Ik heb dat gevoel een beetje. Omdat ook ja die poëzie, dat is ook een veel grotere niche en dat is ook en vooral dat is ook iets heel elitairs in mijn ogen. Ik vind dat heel spijtig. Eu en ik ben altijd, ik ben heel erg te vinden voor een Stijn Vranken die nu stadsdichter is in Antwerpen. Die probeert dan echt zo dingen te maken die voor iedereen toegankelijk zijn. Dat is dan ook de sterkte misschien, dat ge poëtische elementen kunt steken en dat door veel meer mensen gehoord gaat worden. En niet alleen gehoord. Maar ook veel mensen die zich dan open stellen om er eventueel iets van op te steken. Ik ken heel veel mensen die zoiets hebben van ja.. ja poëzie..; dat is niet voor mij weggelegd. omdat dat zo een heel grote niche is. En in Leuven bijvoorbeeld, elke tweede maandag van de maand: sprekende ezels. Wat dat een soort van laag podium is voor poëzie. En dat is heel tof dat dat kan en dat ge u ding daar kunt gaan doen . En dat is ook een beetje voor muziek, ik heb daar ook zelf mijn eerste strepen verdient. Maar langs de andere kant blijft dat wel altijd zo hetzelfde arty farty publiek en zo mensen die zichzelf zo veel hard de moeite waard vinden. Terwijl bij muziek is dat niet, iedereen luistert naar muziek.

En om dat open te trekken, zou je dan bijvoorbeeld een man zoals Bob Dylan de Nobelprijs voor de literatuur geven? Of vind je dat not done is of niet moet gewoon.

Goh, ik zou voor pleiten. Gewoon voor de polemie die er daarna zou ontstaan maar dat is dan weer ale ja.. eu . Ja maar ja dat is dan nog wel iets anders he. Want de Nobelprijs voor de literatuur, dan hebt ge ook proza en dat zou dan wel kunnen omdat het iets anders is dan.. Omdat een nummer is ook gemakkelijk omdat.. Bob Dylan heeft maar een paar nummers, al" ja hij heeft er wel een paar, die langer dan tien minuten duren. dus je moet maar een spanningsboog opbouwen van drie minuten terwijl ge wel gedichten hebt die pagina's doorgaan en die blijven doorgaan. En daar ligt dan ook wel een groot verschil in , in de manier waarop ge spanning opbouwt en de manier waarop ge u verhaal verkoopt, tussen aanhalingstekens of overbrengt.

Is het dan toch ergens makkelijker om een songtekst te schrijven dan om een gedicht te schrijven?

Persoonlijk vind ik dat wel. Persoonlijk vind ik dat wel . alleen al omdat ge als ge een songtekst schrijft of ge schrijft een liedje. Dan kan je veel meer spelen met stilte. Dus da per definitie u woorden meer waard worden omdat de stilte meer plaats krijgt. Al is het maar omdat ge even muziek maakt. Omdat ge als je een dichtbundel leest, dan lees je dat als een blok tekst. Ge hebt wel alinea's en paragrafen enzo. Maar ge kunt bijvoorbeeld. Ik heb dat gisteren nog gehad, ik heb gisteren iets geschreven, een heel prematuur idee. Maar ik vond dat een heel straffe zin en daarna heb ik dat iets heel langs instrumentaals achter gezet. Omdat ge zoiets hebt van ja omdat je hebt die zin en zelfs al blijft het stil dan blijft die zin wel doorzinderen in gedachten. Dus ik vind het persoonlijk intere.. nee veel gemakkelijker. Nee interessanter niet , ik moet oppassen met dat statement. Ja bij songteksten hebt ge ook, je herhaalt veel dingen. Dus dat is ook weer een heel belangrijk punt denk ik. Het feit dat ge bij gedichten heb je niet zoiets als strofen, refrein, bridge. Dat je dan wel in haast elk nummer dat op de radio komt, komt dat terug. Ja buiten bij ja.. je kan niet anders als bij bob Dylan blijven hangen. Bij Mister Jones, dat verhaal over die journalist. Dat is gewoon een verhaal dat eu blijft doorgaan op dezelfde rif en daardoor een soort mantra krijgt. En wat da ook interessant is, het is grappig want ik heb er nog nooit zo over nagedacht.. Bijvoorbeeld nu bij de veel te uitgelikte herdenking van 1418, hebt ge veel culturele evenementen die daar rond draaien. Heb je ook een aantal mensen , een aantal artiesten die daar mee op toer gaan. En dan zie je ook hetzelfde terugkomt. Dat je een soort van tekst hebt die op muziek zet en dat de muziek een soort van mantra daar rond wordt. Bram Vermeulen kon dat heel goed, ja die heeft daar hele mooie dingen rond gedaan. Ale als het dan gaat over de eerste wereldoorlog. Want ik heb zelf een programma gedaan, ale een avond gevuld rond oorlogsliederen. En dan zie je dat die bijvoorbeeld die oorlogsliederen allemaal andere structuren hebben dan gewoon popmuziek. En wie weet misschien. Daar ging ik dan van uit, omdat dat meer rond tekst ging. Omdat hoe meer belang ge hecht aan tekst misschien, hoe meer dat ge de muziek daar achter schrijft. Maar dat weet ik niet zeker.

Dus er zijn altijd wel uitzonderingen maar in het algemeen maakt de muziek het makkelijker om tekst te vertellen dan tegenover de naaktheid van een gedicht?

Dat is mijn persoonlijke mening en daar ben ik ook wel echt van overtuigd. Het is alsof dat , het is misschien een heel slechte vergelijking. Het is alsof dat je een gedicht markeert alsof je een cursus markeer, van wat gij het belangrijkste vindt. Omdat dat is eigenlijk een nummer omdat het belangrijkste zit in het refrein. En ge bouwt op naar iets en ge herhaalt dat dan ook. En de mensen

onthouden dat dan ook. Als je een fucking catchy nummer brengt, dan weet na dat nummer en dat heeft een kei toffe melodie, en de mensen, ja meestal ze onthouden de tekst maar dat is meestal dat catchy deuntje, ze gaan nooit meer weten wat de eerste zin was van dat nummer. Maar heb je dat bij poëzie wel? Als je zoiets hebt van amai dat heeft mij van mijn sokken geblazen, maar dan weet ge ook die eerste zin niet meer.

Dat klopt misschien wel, maar je hebt misschien ook wel poëzie waar wel herhaling in voor komt. eerder uitzonderlijk dan waarschijnlijk. Oké.. En zie je.. Beschrijf je muziek eigenlijk als kleinkunst of gewoon als Nederlandstalige popmuziek? Vind je dat een beetje een uitzondering kwa genre waar de tekst wel heel belangrijk bij is?

Ja want ik heb daar een paar dagen geleden nog een heel harde discussie over gehad. Ik ben een soloproject maar ik heb een groep. En deze maandag speelde ik met mijn groep, ale dat was voor programma op tv. En het productieteam kwam vragen: wat voor muziek speelt gelle? En ik antwoord: ah kleinkunst. En ik merkt dat dat bij mijne band een hele felle reactie. Maar nee wij maken geen kleinkunst... Omdat dat dan ook weer dichterbij aanleunt bij diene poëzie dan bij bijvoorbeeld popmuziek. omdat kleinkunst als ge kleinkunst puur. ja dat is gewoon een lastige term ook. Maar als ge dat puur gaat bekijken, wat ziet ge dan, dan ziet ge mannen als Miel Cools, Boudewijn De Groot, Jef Van Uytsel, Jan De Wilde .. En dat zijn mannen met baarden en snorren die daar staan met een gitaar voor ene micro en die eigenlijk gewoon één verhaal vertellen.

Dus dat is meer dan andere genres ok dan dat tekst van groot belang of grote waarde is?

Ja en ik probeer ook altijd iets te zeggen. Daarmee dat ik dat ook als kleinkunst categoriseer. Als ik een nummer schrijf ben ik niet op zoek naar het catchy melodietje dat de hele zomer gaat gedraait worden op radio 2. Dat is niet hoe je een nummer schrijft, alle hoe ik een nummer maak.. nee ik wil ja een tekst schrijven en ja ik heb nu een eerste plaat gemaakt en als ik denk aan die eerst plaat, dan denk ik vooral aan bepaalde zinnen die voor mij, waar ik echt fier op ben dat ik die gevonden heb. Dat is dan ook weer een controversiële titel om dat dan kleinkunst te gaan noemen. Maar volgens mij, ja ik vertrek vanuit tekst en zit daar ook maar gewoon muziek op... Wat dat, wat ik vaak denk ook is, dat kleinkunstenaars mensen die te laf zijn om voor poëzie te gaan. Misschien.. Omdat ze niet de ballen hebben om daar te gaan staan en niet een soort achterpoortje hebben in de vorm van een gitaar.

Ja interessant

Denk ik... En dan ja wat dan toch misschien een klein beetje belangrijk is. Is dat je veel meer mensen bereikt door er muziek onder te zetten.

Dat kan het op zich ook waardevol maken?

Ja ja.. Je belangrijker nu niet maar ik vind dat nu wel aangenaam dat ik zo niet in een niche dan bijvoorbeeld mijn vriend de poëet of mijn vriend de striptekenaar.

Oke dank u wel, ik heb alles wat ik nodig heb.

Hoe belangrijk zijn songteksten voor u binnen muziek waar je naar luistert en binnen eigen muziek?

Voor mij eigenlijk heel belangrijk. Ik weet niet, ik weet als ik zelf teksten schrijf dat ik toch wel ja lang aan werk. Vroeger langer dan nu want het moet ook nog wel een beetje spontaan komen. Meestal de eerste zinnen die ik schrijf die komen zo wat spontaan in mij op en die hebben meestal wel als ik daar achteraf dan op terug kijk, hebben die meestal wel betrekking op iets dat in mijn leven gebeurd is op iets dat ik heb gezien of iets dat me geraakt heeft. Maar op het moment dat die zinnen binnen komen, dat is geen bewust iets, dat is zo wat.. En als ik aan die tekst dan verder werk, als ik dan een beetje door heb van ah ja die bepaalde, die paar zinnen dat ik heb, waarschijnlijk gaat dat daar over of dat thema en dan kan ik verder. Dus het verder werken aan teksten is dan wel meer werken. euhm.. En dan gebruik ik rijmwoordenboeken en veel schrijven. Voor mij een goede songtekst, wat voor mij heel belangrijk is, is dat dat goed rolt, dat het muzikaal echt heel vloeite heeft en dan het ritmisch klopt. Want ik hoor dat heel vaak dat da.. dat ergert mij heel vaak aan andere songteksten als ik hoor dat dat stroef loopt op één of andere manier. En dat is misschien een verschil met poëzie ofzo. Alé ik denk dat poëzie ook een cadens ofzo moet hebben. Maar bij muziek ... en ik luister ook wel veel, zelfs al begrijp ik niet alles of Engelse teksten, je verstaat ook niet alles maar er zijn toch altijd bepaalde woorden die eruit springen of bepaalde stukjes, poëtische stukjes dat ik hoor en dan denk van wauw da is knap. Ale ik ben daar heel gevoelig aan maar ik denk of vrees dat veel mensen niet zo naar teksten luisteren, zeker als het Engels is, hier dan. Maar voor mij is dat echt wel.. en zelfs als ik de tekst niet versta maar ik vind het nummer goed en ga achteraf de tekst lezen is hem meestal wel oké. Hij moet niet moeilijk zijn he, want soms kan dat heel simpel zijn. Bijvoorbeeld de teksten van de held dan. Die zijn ook heel eenvoudig en toch poëtisch. Dus je begrijpt die maar er zit toch af en toe.. Ja dat vind ik de max. Zo net naast het cliché kunnen gaan. Ja..

Maar je beoordeelt muziek dan soms wel op tekst, bijvoorbeeld : ja kan een nummer ook niet goed vinden als je de tekst niet goed vindt?

Ja ik vrees ervoor ja... Maar een tekst dat is ook.. Maar lange polle van triggerfinger, die ken ik ook nogal goed en die schrijf heel veel.. Die doet heel veel posts op facebook en voor hem, hij zegt ook altijd awapabeloeba pela pem boem. Ik weet niet, ken je dat. Zo'n rock and roll ding van wie is dat, Chuck Berry ofzo.. Dat is voor hem ook poëzie. Ik ben eigenlijk wel geneigd het met hem eens te zijn op dat vlak. Gewoon omdat dat echt zo'n hartenkreet is. Dat is niet poëzie, de grote poëzie... Maar dat is zo'n hartenkreet dat je gewoon a-wa-pa-beloeba ... met heel veel dingen en ritmische dingen, een hele toffe cadans. Ja ik weet het niet.. Het moet niet moeilijk zijn. Het mag ook moeilijk zijn, soms heel doorwrochte teksten kunnen ook heel mooi zijn, zoals die van Bob Dylan bijvoorbeeld. Euh. Ja en ik heb dan ook wel een zwak voor the black eyed peas, wat is dat, dat met de britney spears. "zingt scream and shout". Dat is geen poëzie, dat is voor mij een beetje de uitzondering op de regel dat ik vind dat songteksten goed moeten zijn. Maar dat is zo silly en cathchy dat dat even niet uitmaakt. Ik bedoel dat is gene poëziemaar dan ik gewoon genieten van dat die woorden dat het ritmisch wel klopt. En mijn kinderen zingen dat mee en wij zingen dat samen maar dat is niet echt, maar poëzie is daarvoor een te groot woord.

Dus er is niet echt een soort typevoorbeeld voor een goede songtekst voor u. Het kan zo wat verschillen qua genres?

Ja ik vind dat wel..

En is er iets dat een songtekst goed kan maken? Is dat de schrijfstijl of eerder de melodie of de performance zelfs?

ik denk dat ge met performance soms nen tekst beter kunt laten werken da hij op papier is . En misschien als je hem leest dat hij een beetje. Ik denk dat dat dan.. Ik maak soms ook compromissen ze in mijn songteksten. Ik probeer die altijd zo goed mogelijk te krijgen. Dat het poëtisch is, dat ge toch nog wel een beetje versta waarover het zou kunnen gaan maar toch ook nog open genoeg dat ge er verschillende dingen in zou kunnen vinden . Maar soms , ja , vind ik bijvoorbeeld een woord dat vind ik toch wel echt zou moeten rijmen en met de beste wil van de wereld vind ik het niet. Of heb ik een goed rijmwoord maar dat ik denk; het is cliché.. Maar als ik het zing , voel ik toch dat het klopt. Dan zou ik het toch wel durven gebruiken. Maar wacht Ik weet niet of dat nu een antwoord was op u vraag?

Ik vroeg of er.. Wat de waarde volgens is bij een goede songtekst? Of dat dan bijvoorbeeld de woordkeuze of schrijfstijl is zoals bij poëzie? Of dat die toch vooral schuil gaat in de muziek zelf?

Ik denk beide ze. ik denk dat de muziek soms kan een handje helpen om teksten die misschien.. als je ze puur leest iets minder goed zijn om die toch, dat dat toch klopt in het lied zelf. Maar als je.. Het is voor mij wel het streefdoel om allemaal te hebben. Zo van echt ook. Als je de tekst ook leest dat je zegt, daar staan heel mooie dingen in, of als die u raakt of mooie beelden en als je die zingt dat dat misschien nog versterkt.

En dat zijn dan de allerbeste songteksten?

Ik vind dat wel ja, maar dat is voor mij.. Maar ik heb den indruk dat er minder aandacht gaat naar teksten nu de laatste.. Maar misschien is dat, misschien ken ik te weinig van recente muziek ze. Ik weet dat ik veel teksten dat ik zo.. In de tijd van de poëten was het Joni Mitchell , Bob Dylan en Neil Young enzo. Die hadden fantastische nummers en fantastische teksten, die hadden toch wel beide en ik heb de indruk dat er nu allemaal zo jaa.. ik weet niet. Er wordt ook veel; als het maar goed klinkt en minder..

Dat is ook wat van genre afhankelijk misschien? Dat bijvoorbeeld singer-songwriters meer aandacht besteden aan hun songteksten maar in popmuziek misschien veel minder?

Ja dat is ook wel maar zelfs singer-songwriters.. Ale maja? wat is voor een goede hedendaagse singer songwriter waar jij naar luistert? Dat gij goed vind van tekst?

Eu ja ik luister ook wel veel naar Bob Dylan enzo eigenlijk

Ja ook zo de oude garde, ja zie..

Maar er zullen er ook nog wel zijn denk, die zich wat Bob Dylan proberen volgen.

Ja ja dan toch, zo die Jake... een jongen singer songwriter uit Engeland? Maar hoe noemt hij nu weeral... Jake Bugg ofzoiets?

Ja Jake Bugg die heeft inderdaad wat traditionele muziek.

Ja die hoor ik wel graag, ik heb die zijn teksten nog niet geanalyseerd euhm maar ja ik weet ook dat is ook lange Polle terug even citeren.. Er zijn veel singer-songwriters tegenwoordig dat allemaal zo een beetje van dat geneuzel is of van dat gefluister is. En daar hangt heel veel serieu rond. En dat is allemaal hip en in en het is precies of het heeft dat heeft kweet ni wat diepgang. Maar als ik die teksten dan is ga analyseren dan is dat vaak eigenlijk heel banaal. Ik vind dat soms moeilijk he. Zo sommige van die hippe muziek, de klank is er dan wel en de sound en er is een heel serieu en ze suggereren diepgang maar die zit dan toch niet in de tekst en dat mis ik dan wel..

Je leest dan wel afzonderlijk songteksten? Het is noodzakelijk dat dat moet samen gaan met de muziek? Je kunt ook soms bijvoorbeeld het cd boekje pakken en een tekst lezen of analyseren dan?

Ja zeker als er dan een zo een bepaalde zin in sta dat er.. alle of iets dat ik.. Ik hoorde gisteren nog een nieuw liedje van Morrissey van the Smiths op de radio en hij zingt op een gegeven moment zingt hem, ik geloof, Istanbul . En ik heb begot geen.. zingt hem nu Istanbul? Maar dat klinkt wel zo goed. En dan wil toch wel opzoeken; waarover gaat die tekst eigenlijk? Als een bepaald lied mij triggert. Of ik vind een lied echt mooi. Of ik moet iets instuderen.. Bijvoorbeeld ik doe nu mee aan een David Bowie tribute. En dan.. Nu ben ik David Bowie aan het instuderen. En das ook heel goed David Bowie, ik kende die ook niet zo heel goed en dan lees ook ik teksten en denk ik ... En soms onverwacht ook.. Ik heb van Triggerfinger eens iets gecovered ook en dat is dan meer gitaarmuziek zo.. dus daar had ik nog geen attentie besteed aan de teksten en dan verschoot ik er ook wel van hoe goed dat die tekst nu was. Ja dus dat kan.

Ja in sommige metal groepen zijn er ook heel veel die wel aandacht besteden aan songteksten.

Ja absoluut.

En hoe verhouden songteksten zich dan ten opzichte van poëzie? Zijn die bijvoorbeeld vergelijkbaar als kunstvorm?

Wel ik moet eigenlijk toegeven ik ken te weinig van poëzie.

Je leest zelf ook niet echt poëzie waar je u door laat beïnvloeden?

Nee, van boeken heb ik dat soms wel . Ik lees wel vrij veel. En als ik daar mooie schone woorden tegenkom , dat kan ook gewoon zijn in onnozele tv-series ofzo. Dus ik schrijf dat altijd wel op . Euh ik zou wel graag poëzie lezen. Ik heb een dikke boek liggen van 500, ja kweetni de beste gedichten aller tijden. En ik had mezelf voorgenomen om elke avond één te doen dan zo. Maar mijn boek wint dan nog net altijd. Dus ik heb mezelf nog niet echt laten beïnvloeden door poëzie. Maar wat niet is kan nog komen. Ik denk, ik heb ook twee kinderen en ik denk dat zo een gezinsleven is zo niet de ideale ... Zo studentenleven dat vond ik de ideale periode daarvoor , dan heb je heel veel tijd.. Ik zat op kot ook. Dan heb ik veel muziek ontdekt en heel veel gelezen.

Maar je vindt niet dat als, songschrijver zelf, dat songteksten vergelijkbaar zijn met poëzie?

Een beetje wel , ik jaa... Ik denk het wel.

Of bijvoorbeeld niet vergelijkbaar maar wel evenwaardig?

Ik denk dat wel. Dat kan.. Dat is niet altijd evenwaardig. Dat kan in sommige gevallen zeker evenwaardig zijn. In het geval van Joni Mitchell denk ik dat zeker wel . In het geval van Bob Dylan vermoed ik ook wel , misschien ook niet al zijn teksten, maar niet alle poëzie is even goed. Het is heel flou om te beoordelen wat is goed en wat is niet goed en wat is erover. Of.. Voor mij is het ook ja.. ik weet het niet , ik vind het moeilijk voor te beoordelen..

En misschien dat de kracht van songteksten ergens anders zou kunnen liggen dan de kracht van poëzie? Bijvoorbeeld in het samen gaan van tekst en muziek? Dus dat op die manier op zijn eigen manier evenwaardig kan zijn maar dan toch niet vergelijkbaar.

Sommige wel. Ik denk dat ge sommige songteksten echt kunt lezen als poëzie, dat je die kunt citeren en dat .. Ja sommige wel.

Dus Dylan zou dan ook bijvoorbeeld de Nobelprijs mogen krijgen voor de literatuur? Of Joni Mitchell?

Van mij wel ja. zeker Joni Mitchell. Dylan ken ik ook redelijk maar minder, Joni Mitchell ken ik goed. Ik weet niet , daar is onlangs toch een boek over verschenen? Ik weet niet, wat is mening daarover? Of wat zeggen u leraren?

Ja er is een hele discussie , zonder echte consensus. Er zijn heel veel mensen, die Dylan bestuderen bijvoorbeeld, vinden van niet. Die spenderen dan wel hun leven aan het bestuderen van Dylan maar die zeggen dan toch van nee eigenlijk moet hij niet de Nobelprijs krijgen.

En waarom? Wat is hun argumentatie?

Ja schrijvers die het hebben over poëzie en songteksten, die zeggen vaak dat songteksten heel sterk zijn maar dat het niet nodig is om de vergelijking te maken omdat het iets totaal anders is. Vanwege de melodie en de frasering en de klankkleur ..

Er zijn wel andere regels ja..

Ja voila, dus door die vergelijking aan te gaan vinden ze dat je onderkent dat songteksten zoals poëzie moeten zijn. En dat je op die manier toch hoger houdt dan songteksten terwijl dat dan niet de bedoeling is. Maar ze denken er wel veel over na op die manier. Ikzelf vind wel dat je Dylan de Nobelprijs zou mogen geven , ik vind dat wel een statement dat je kan maken.

Ja ik weet het niet. Dylan heeft ook wel veel gepikt he, ook veel van poëten. Heb je die documentaire gezien over Bob Dylan , zo die van Scorsese , die heel lang duurt? Dat ze ook zeiden dat hij dichtbundels had gepikt van mensen en dat hij ook echt hele flarden op in.. Maja goed dat is ook nog een discussie apart he. Of je nu kunt stelen of niet en in welke maten. Dat ge .. Ik weet van Joni Mitchell zelf, dat zij zelf toch ook wel heeft geprobeerd van die teksten op heel hoog niveau te schrijven en dat dat ook echt poëzie is. Anderzijds krijgt zij soms de commentaar dat een goede tekst geen goede song is. En dat is ook wel waar. Zij heeft echt van die heel goeie tekst maar dan melodisch dat het ook niet altijd even boeiend blijft muzikaal.

En vind je bijvoorbeeld dat een goede songtekst bijvoorbeeld abstract moet zijn of eerder duidelijk en verhalend?

Het kan allemaal denk ik. Ja ik denk dat het allemaal kan..

Je hebt zelf ook verschillende manieren of verschillende wijzen van een verhaal te vertellen?

Dat hangt ook wat af van persoonlijkheid denk ik. Maar dat ge . Er moet een soort vanzelfsprekendheid zijn vind ik. Ik kan niet tegen geforceerdheid. Ik vind dat dat ja.. En dat heeft te maken met het ritme van een tekst en met de naturel van de voordrager en dat heb je, poëzie is meer voor te lezen zeker?

Ja hoewel het ook voorgedragen kan worden en er zijn ook aspecten aan.

Ja ik heb voordracht gedaan dus ik heb wel gedichten voorgedragen toen ik jong was maar ook niet elk gedicht was dan geschikt om dat te doen? Wat was u vraag, kan je dat nog eens?

Ja gewoon of er een type songtekst is dat u het meest aanspreekt? Een eerder abstracte tekst of eerder iets anders..

Ik denk dat het gewoon. Het moet echt kloppen. Een abstracte tekst kan heel goed zijn maar dat heeft dan vaak te maken met de zanger in kwestie. Als diene een tekst kan doen werken.

Dus de manier van interpreteren ?

Ja dat gevoel dat het niet ge.. Ik vind ook want het Nederlands. Er zijn ook veel Nederlandstalige singer-songwriters tegenwoordig. En ik vind vaak wel ge hoort heel veel geforceerd Nederlands vind ik. heel veel van dat.. Of gemengde dat ze gij en jij gaan mixen en zo de tussentaal. Heel vaak werkt het maar heel vaak moet ik toch echt ook kringen dat ik denk 'auw'. Dat dat toch voor mij taalgevoel een beetje wringt. Ik heb dat bij Jo (de held) bijvoorbeeld niet. Jo zingt ook zoals hij spreekt. Zijn teksten zijn ook. En daarom die kloppen ook helemaal. Ik vind die zijn teksten ook echt , hoe hij praat klopt. Dat is dat dan een poëtischere vorm van hoe hij normaal spreekt en dat is heel mooi vind ik.

Je hebt zelf dan voor het Engels gekozen. Is dat een bewuste keuze?

Nee dat was helemaal niet bewust.. Ze zeggen vaak je hebt dat gedaan om beroemd te worden (lacht) Ja misschien... omdat je dan uiteraard meer kans hebt om.. Het is moeilijk om met Nederlands in.. Veel van de muziek die wij horen is Engelstalig, zeker toen.. Nederlandstalig was toen ik begon ook minder in denk ik.. En ja mijn invloeden waren Suzanne Vega en Joni Mitchell . Dus het eerste nummer dat ik schreef was vanzelf Engels en dat ging mij wel af.

Je hebt u nooit beperkt gevoeld door in een andere taal te schrijven?

Nee in tegendeel eigenlijk. juist omdat ge uit een ander taalgebied komt, kan je dat ook gebruiken, dat je ook bepaalde Nederlandstalige uitdrukkingen die niet in het Engels bestaan. Die ik dan gebruik, je moet daar mee oppassen want dat kan ook soms fout zijn in het Engels. Maar ik laat mij teksten ook altijd nalezen. En dan heb je nog verschil ook. want je hebt dan Amerikanen die dat anders bekijken als Engelsen. Ik heb het gevoel dat Amerikanen wat minder streng zijn. Dat daar veel meer kan passeren als songtekst dan. Maar toch , ik ben daar toch wel.. Ik vind Nederlands ook niet makkelijker ofzo. ik heb er één in het Nederlands geschreven . Maar ik vind Engels ook even moei.. Het is niet dat Nederlands makkelijker of moeilijker is in u moedertaal. Je hoort heel vaak dat Engels

makkelijker is. Maar ik denk een goede Engelse tekst, dat je met meer wekomt in het Engels. Maar ik probeer mij standaard in het Engels ook wel hoog te leggen , dat het overeind blijft voor Engelstaligen.

Als je zelf een nummer schrijft, hoe ga je dan te werk in de combinatie tussen tekst en melodie? komt er één van de twee eerst of vloeien die samen? Of ligt er een nadruk op één van beide?

Die beginne altijd samen eigenlijk. Dus de eerste paar zinnen dat ik heb is altijd direct tekst en melodie.

En dan achteraf begin je echt te werken op tekst en melodie?

Ja ik zeg het met de jaren is het minder werk in de zin dat ik dat meer laat komen. Dat ik die paar zinnen dat ik al heb in mijn hoofd laat draaien of zing. En dan de dag erna springen daar ineens zinnen of nekeer dat ik door heb van hier zou het over kunnen gaan, ja het gaat meer vanzelf. En dan de gaten die ik nog heb vul ik dan in met , dat is dan echt werken en schrijven en den ene song gaat al wat sneller dan de andere.

Dan heb ik nog een laatste vraag; zou je jezelf als poëet durven omschrijven? Of andere muzikanten? een Joni Mitchell bijvoorbeeld wel?

Lacht.. Jaa.. Dat is poëtisch. Pff ja.. da hangt er van af want een poëet daar hangt een auro rond ofzo. Pfft Ja dan zeker , alle ik heb wel gevoel voor taal en voor poëzie . Zolang poëet niet betekent ; iets verheven krijgt van oh de poëet die . Dat is het summum en dat staat boven alles en iedereen. Nee dan wil ik mijzelf zo niet. Want zo voel ik mij niet, boven alles en iedereen. Maar ja ik denk dat...

Zo bedoel ik het ook niet echt maar het heeft wel die bijklank inderdaad.

En dan ik denk dat er vaak poëzie dan hoger wordt gezet. Ik ben geen dichteres in de zin dat ik gedichten schrijf maar ik ben poëet, ik weet niet. Ik ben dichtertlijk. Ik hou van taal en woorden en dat te laten werken , dat in elkaar te steken . En er mensen mee te raken op één of andere manier. Dat kan heel direct zijn, dat kan abstract zijn. Dat kan heel breed gaan.

Maar het is wel een eigenschap of een kenmerk van u beroep?

Ja ik denk het wel jajaja, zeker voor mij. Veel muzikanten hoor ik dat er minder in en ik ben er heel gevoelig aan. De muziek die ik graag hoor, met een paar uitzonderingen daar gelaten he, als het ambiance muziek is he, ofja dan nog in Awapabeloeba a wa pem boe he . Het mag niet geforceerd zijn, dat is echt iets waar ik niet tegen kan. Enfin ja.

Bijlage 10: Interview Eva De Roovere (mail-interview)

1. Hoe belangrijk vindt jij een goede songtekst als onderdeel van muziek (zowel binnen eigen muziek als de muziek waarnaar je luistert)?

Zelf besteed ik heel veel aandacht aan de teksten van mijn songs, omdat ik van mening ben dat elk lied een eigen verhaal vertelt, een eigen universum heeft, een eigen leven leidt. En dus ook een eigen taal nodig heeft om tot bij het publiek te geraken. Ik bedoel daar geen taal mee in de zin van Nederlands, Engels, Frans, enz. Ik bedoel een eigen poëtische taal. Songschrijven is voor mij de kunst om in een vaste structuur (strofe-refrein-bridge) en een bepaalde tijdspanne (tussen 2'30" en 4 à 5 minuten) een verhaal te vertellen over eender welk onderwerp. Dus als ik naar gezongen (!) muziek luister, in eender welke taal, focus ik bijna onmiddellijk op de tekst. Een lied kan een prachtige melodie hebben, een catchy refrein en een wonderlijke stem die het zingt, maar als de tekst ondermaats is, verstoort dat mijn beleving van het nummer. Toch als ik de woorden versta. Van Sigur Ròs kan ik heel erg genieten, ook al versta ik geen woord van wat hij zingt... muziek is een samenspel van ingrediënten.

2. Wat maakt een songtekst goed voor jou? Is dat de inhoud (thema's), de schrijfstijl (grammatica, woordkeuze, ...), de performance (manier van fraseren, klankkleur, interactie met een publiek) of nog andere elementen?

Het taalgebruik is belangrijk, de woordkeuze en de zinsbouw. Je zit onherroepelijk vast aan een metrum, omdat de muziek (de melodie, het ritme, de groove) je daartoe dwingt. Intertekstualiteit vind ik interessant, het laat zien dat de schrijver van de tekst zijn taal, cultuur en achtergrond kent. En het duidt meestal op levenservaring, wat toch aantrekkelijk is voor de meeste mensen: iemand waar je iets van kan opsteken, die een thema op een

manier benadert waar je je in kan vinden of net op een andere manier naar de wereld kijkt, jou iets laat horen dat je zelf nog niet had bedacht. Zelf probeer ik verstaanbare taal te gebruiken, zoals ik spreek in het dagelijks leven, maar wel met een eigenheid. Ik heb een manier van dingen uitspreken of opschrijven die niemand anders heeft en daar kan ik dus dankbaar gebruik van maken in mijn teksten. Uiteraard maak je muziek niet enkel voor jezelf. Je wil ze delen met de hele wereld, dus interactie met die wereld is absoluut nodig! Het voedt ook de inhoud van je songs. En menen wat je staat te zingen (zeggen) vind ik zelf zo normaal als ademen. Als je jezelf verloochent tijdens een

performance kan die performance nooit het publiek pakken zoals ze dat wel kan als je open en eerlijk bent. Je voelt je kwetsbaarder op die manier, omdat het een persoonlijk relaas wordt, maar het maakt het je sterk als artiest, want je nodigt de mensen uit in jouw wereld.

3. Hoe verhouden songteksten zich t.o.v. poëzie (of literatuur)? Zijn ze evenwaardig of niet? En zijn het varianten van elkaar of bestaan ze totaal onafhankelijk?

Voor mij zijn songteksten gezongen gedichten. Het verschil zit hier in dat poëzie meestal enkel op papier wordt gezet en zelden (slechts af en toe) hardop wordt uitgesproken. Terwijl songteksten gemaakt zijn om verteld te worden, in dit geval dus gezongen. Er zijn heel veel overeenkomsten en verschillende genres van gezongen muziek, maken verschillende genres songteksten, zoals er verschillende genres van literaire teksten bestaan. Voor mij zijn muziek en literatuur onlosmakelijk met elkaar verbonden. Maar ook beeldende kunsten, theater en dans zijn familie van de muziek. Ik geloof trouwens niet in "hoge" en "lage" kunsten. Dat haal ik aan omdat ik denk dat hierin de probleemstelling ligt van de vragen die je stelt: poëzie wordt tot de hogere kunsten gerekend en songteksten tot de populaire cultuur, m.a.w. de lagere kunsten. Dat is de eeuwige discussie met klassieke muzikanten: is popmuziek evenwaardige muziek? Ik word erg boos van zulk rascisme in de kunstwereld.

4. Hoe ga je zelf te werk wanneer je een nummer schrijft? Ligt de nadruk op de tekst of op de muziek en hoe combineer je tekst en melodie?

Een nummer begint met een zin, tekst dus. Die zin vormt de kern van de inhoud van het lied. Met die zin ga ik aan de piano zitten of pak ik de gitaar op schoot en begin ik akkoorden te spelen en te zingen, te improviseren, zeg maar. Langzaam aan vormt er zich dan een melodie, die tekstueel nog veel hiaten vertoont en dan begint het "bouwen" aan de songtekst. Ik weet waarover ik het wil hebben, dus moet ik nu de taal van de song vinden: Maak ik het een ernstig verhaal? Vrolijk en rechtdoorzee? Of eerder omfloerst en dubbelzinnig? Laat ik muziek en tekst in intensie samengaan? Of zullen ze haaks staan op mekaar? Bijvoorbeeld een erg droeve tekst op een huppeldeuntje? Een grappig verhaal op een indroeve melodie? Enz... Een beetje zoals een acteur bepaalt hoe hij zijn lijnen gaat intoneren. Het is een leuk spelletje dat ik uren kan spelen en heel

soms komt er een geniale song uit tevoorschijn 😊 Met arrangement kan je nog heel veel bepalen in muziek, dat maakt muziek ook zo boeiend: er zijn oneindig veel mogelijkheden om je verhaal te kleuren!